

Mark Twain
Autobiografie II

**MARK
TWAIN**

AUTOBIOGRAFIE II

Autobiography of Mark Twain, Volume 2

Vydání této knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky
Vydání této knihy podpořil Státní fond kultury ČR

Státní fond kultury ČR

copyright © 2013, 2001 by the Mark Twain Foundation
Published by arrangement with University of California Press
translation © Roman Tadič, 2018

ISBN 978-80-7511-408-2

ISBN 978-80-7511-409-9 (epub)

ISBN 978-80-7511-410-5 (pdf)

MARK

TWAIN

AUTOBIOGRAFIE II

Obsah

Poděkování	9
Pondělí 2. dubna 1906	14
Úterý 3. dubna 1906	20
Středa 4. dubna 1906	30
Čtvrtek 5. dubna 1906	43
Pátek 6. dubna 1906	53
Pondělí 9. dubna 1906	61
Úterý 10. dubna 1906	71
Středa 11. dubna 1906	78
Dublin, New Hampshire, pondělí 21. května 1906	94
Středa 23. května 1906	99
Čtvrtek 24. května 1906	105
Sobota 26. května 1906	114
Pondělí 28. května 1906	118
Úterý 29. května 1906	126
Čtvrtek 31. května 1906	132
Pátek 1. června 1906	138
Sobota 2. června 1906	143
Pondělí 4. června 1906	155
Středa 6. června 1906	182
Čtvrtek 7. června 1906	188
Pondělí 11. června 1906	203
Úterý 12. června 1906	207
Středa 13. června 1906	213
Čtvrtek 14. července 1906	221
Pondělí 18. června 1906	225
Úterý 19. června 1906	238
Středa 20. června 1906	243
Pátek 22. června 1906	248
Sobota 23. června 1906	255

Pondělí 25. června 1906	262
V New Yorku 17. června 1906	267
Pondělí 30. července 1906	277
Úterý 31. července 1906	282
Pondělí 6. srpna 1906	293
Úterý 7. srpna 1906	297
Středa 8. srpna 1906	301
Pátek 10. srpna 1906	309
Sobota 11. srpna 1906	318
Pondělí 13. srpna 1906	326
Středa 15. srpna 1906	329
Pondělí 27. srpna 1906	332
Úterý 28. srpna 1906	339
Středa 29. srpna 1906	350
Úterý 30. srpna 1906	362
Pátek 31. srpna 1906	369
Pondělí 3. září 1906	383
Úterý 4. září 1906	392
Středa 5. září 1906	399
Pátek 7. září 1906	404
Pondělí 10. září 1906	410
Úterý 2. října 1906	422
Středa 3. října 1906	430
Čtvrtek 4. října 1906	435
Pátek 5. října 1906	440
Pondělí 8. října 1906	444
Úterý 9. října 1906	450
Středa 10. října 1906	452
Čtvrtek 11. října 1906	459
Pátek 12. října 1906	461

Pondělí 15. října 1906.....	463
Úterý 16. října 1906.....	469
Úterý 30. října 1906.....	473
Středa 7. listopadu 1906.....	480
Úterý 8. listopadu 1906.....	486
Pondělí 19. listopadu 1906.....	493
Úterý 20. listopadu 1906.....	502
Středa 21. listopadu 1906.....	508
Čtvrtek 22. listopadu 1906.....	512
Pátek 23. listopadu 1906.....	517
Sobota 24. listopadu 1906.....	521
Pondělí 30. listopadu 1906.....	528
1. prosince 1906.....	538
2. prosince 1906.....	544
3. prosince 1906.....	550
Středa 5. prosince 1906.....	554
Čtvrtek 6. prosince 1906.....	559
13. prosince 1906.....	564
Pondělí 17. prosince 1906.....	569
Úterý 18. prosince 1906.....	573
19. prosince 1906.....	578
Čtvrtek 20. prosince 1906.....	585
Pátek 21. prosince 1906.....	589
Středa 26. prosince 1906.....	602
Čtvrtek 27. prosince 1906.....	616
Pátek 28. prosince 1906.....	623
Sobota 29. prosince 1906.....	641
Hamilton, Bermudy, 6. ledna 1907.....	646
Na výletní lodi, 9. ledna 1907.....	650
Úterý 15. ledna 1907.....	666

17. ledna 1907	673
Úterý 22. ledna 1907.....	677
Středa 23. ledna 1907.....	684
Pondělí 28. ledna 1907.....	695
Úterý 29. ledna 1907	720
Úterý 30. ledna 1907	735
Pátek 1. února 1907	742
Pondělí 4. února 1907	746
Pondělí 11. února 1907.....	772
Úterý 12. února 1907	778
19. února 1907.....	780
Pondělí 25. února 1907	784
Úterý 26. února 1907.....	794
Středa 27. února 1907.....	799
Čtvrtek 28. února 1907	816
Obrazová příloha.....	821

Intenzivní editorská práce na *Autobiografii Marka Twaina* začala zhruba před šestnácti lety a předpokládá se, že bude pokračovat ještě dva roky. Nicméně získávání kolektivních zkušeností, odborné způsobilosti a materiálů, které nám dovolují věnovat se této práci, trvá mnohem déle: více než čtyři desetiletí redakční činnosti týkající se každého útržku Twainových textů, kterou od roku 1967 umožňuje trvalá podpora nezávislé federální agentury National Endowment for the Humanities. Děkujeme této nadaci za dlouhodobou, trpělivou a velkorysou pomoc. Dva nejnovější příspěvky, dorovnávací grant a plný grant, jsou pouze malým dílem této podpory. Stejně vřele děkujeme také nadaci Koret Foundation za její nedávný štědrý grant na podporu editorské a produkční práce na *Autobiografii*. Celá tato částka přispěla (či přispěje) k uhrazení naší spoluúčasti na nedávných grantech National Endowment for the Humanities.

Za soustavnou podporu práce na *Autobiografii* a za pomoc při obstarávání důležitých původních dokumentů pro soubor písemností Marka Twaina děkujeme mnoha institucím a jednotlivcům. Během let se Mark Twain Project dočkal podpory v tolika různých podobách a od tolika lidí, že jsme nuceni poděkovat jim hromadně, ačkoli bychom mnohem raději všechny jednotlivce a instituce, kteří přispěli, zmínili jednotlivě. Velká část nedávné podpory poskytnuté Mark Twain Project ze strany National Endowment for the Humanities měla podobu příspěvků dorovnávajících štědré dary jednotlivců a nadací. Děkujeme všem našim věrným a velkorysým příznivcům za jejich příspěvky, ať už se jednalo o pět dolarů, nebo pět milionů dolarů. Nebýt jejich podpory, projekt by již dávno skončil a určitě bychom touto dobou nefinišovali s prací na *Autobiografii Marka Twaina*.

Přesto musíme adresovat zvláštní poděkování studentům Kalifornské univerzity v Berkeley, kteří absolvovali roku 1958, v čele s Rogerem a Jeane Samuelsonovými, Edwardem H. Petersonem a Donem a Bitsy Kosovacovými, a jejich heroickému úsilí založit nadaci podporující nynější i budoucí práci na Mark Twain Project. V roce 2008, na počest svého setkání po padesáti letech, tito absolventi v rámci daru univerzité podpořili Twainův projekt jedním milionem dolarů. Opět vyjadřujeme svůj dík všem z onoho ročníku za jejich nevidanou velkorysost. Na tomto místě rovněž oceňujeme vznik dvou menších nadačních fondů na podporu projektu, které přispívají z prostředků v pozůstalosti Phyllis R. Bogueové a Petera K. Oppenheima. Tyto snahy zajistit projektu dlouhodobou podporu ze soukromých zdrojů zásadně změnily způsob financování naší práce.

Mezi dárci, které se nám v poslední době podařilo oslovit, hraje ústřední roli Mark Twain Luncheon Club, který před dvaceti lety založili Watson M. (Mac) Laetsch, Robert Middlekauff a již zesnulý Ira Michael Heyman, tři z nejmoudřejších správců, kteří kdy pomáhali spravovat kampus v Berkeley. Jejich organizační činnost byla vytrvalá a nepostradatelná a my jim děkujeme jak za ni, tak za tisíce dalších forem pomoci. Klub v současnosti vydává zpravodaj, který pro nás tvoří Ron Kolb a Pamela Pattersonová, jimž patří náš trvalý dík. Rovněž děkujeme téměř stovce členů klubu za jejich oddanou finanční a morální podporu, kterou projektu projevíli, a jejich jménem rozšiřujeme poděkování na několik desítek mluvčích, kteří během let souhlasili, že osloví členy klubu. Naše díky patří také Daveu Duerovi, vedoucímu vývoje Univerzitní knihovny v Berkeley, za jeho vždy moudré a rozumné rady a za jeho heroické úsilí zajistit projektu finanční podporu. V neposlední řadě bychom chtěli poděkovat berkeleyskému kampusu za to, že projektu ulevil od nepřímých plateb, jež byly součástí několika

grantů poskytnutých National Endowment for the Humanities. Jsme vděční jak za toto, tak za všechny ostatní formy podpory, jíž se nám dostalo od naší domovské instituce.

Děkujeme zaměstnancům Univerzitní knihovny a Bancroftovy knihovny v Berkeley, především knihovníkovi Univerzitní knihovny Thomasu C. Leonardovi, ředitelce Bancroftovy knihovny¹ Elaine Tennantové a jejímu zástupci Peteru E. Hanf-fovi. Všichni působí v představenstvu Mark Twain Project. Jim a zbývajícím členům představenstva — Fredericku Crewsovi, Mary C. Francisové, Michaelu Millgateovi, Alison Muddittové, Georgi A. Starrovi a G. Thomasi Tanselleovi — jsme zavázáni za nejrůznější formy morální a intelektuální podpory.

Zásadní pro redakční práci na tomto svazku byli odborníci a archiváři dalších institucí. Nezávislá badatelka Barbara Schmidtová, jejíž neocenitelná internetová stránka zasvěcená bádání o Marku Twainovi (www.twainquotes.com) neustále vydává své poklady, se s námi nezištně a v hojně míře podělila o informace a dokumenty. Kevin MacDonnell, erudovaný obchodník a sběratel dokumentů týkajících se Marka Twaina, jako obvykle prokázal svou velkorysost. Také bychom rádi poděkovali následujícím odborníkům, knihovníkům a archivářům, kteří přispěli pátráním, dokumenty a povoleními: Jim Boulden; Tara Bradyová; Lee Brumbaugh z Nevadské dějepisné společnosti (Nevada Historical Society) v Renu; Donald Hoffman; Sally Hobbyová Owenová; Lance Heidig z Knihovny Cornellovy univerzity; Patti Philipponová a Steve Courtney z domu a muzea Marka Twaina (Mark Twain House and Museum) v Hartfordu; Dean M. Rogers z Knihoven Vassarovy koleje; Nancy Sherbertová z Kansaské dějepisné společnosti

---

¹ Tato funkce nese oficiální označení James D. Hart Director, na počest literárního vědce a profesora Kalifornské univerzity Jamese Davida Harta, který Bancroftovu knihovnu řídil v letech 1970 až 1990 — pozn. překl.

(Kansas Historical Society) v Topece; Henry Sweets z Domu a Muzea Marka Twaina (Mark Twain Boyhood House and Museum) v Hannibal; Eva Tucholková z Culver Pictures; a Mark Woodhouse ze Střediska twainovských studií (Center for Mark Twain studies) na Elmira College.

Inspirací je pro nás nadšení Mary C. Francisové, naší redaktorky z nakladatelství University of California Press. Za neúnavnou pomoc jsme vděční Kathleen MacDougallové, naší nesmírně šikovné lektorce a projektové manažerce z nakladatelství University of California Press, která z hlediska redakční práce výrazně přispěla ke kvalitě výsledného produktu a byla vůdčím duchem ve všech fázích výrobního procesu. Sandy Drookerová se s obvyklou suverenitou a vnímavostí postarala o grafickou úpravu knihy a účinně podporovala editory při prosazování poněkud většího písma, než bylo použito v 1. svazku Twainovy autobiografie. Sam Rosenthal dohlédl na tisk a vazbu. Alex Dahne, vedoucí propagace nakladatelství University of California Press, byl naším vlídným a bystrým průvodcem v oblasti komunikace s veřejností.

Svazky vydané v rámci Mark Twain Project jsou vždy výsledkem komplexní a dlouhodobé spolupráce redaktorů. Děkujeme (a měli jsme to udělat již dříve) Richardu E. Buccimu, bývalému členovi týmu, za jeho zdatnou pomoc s rozhodováním, jak editovat texty, které Mark Twain nepsal, nýbrž diktoval, a které zabírají téměř celou *Autobiografii*. Pomocní redaktori Victor Fischer a Michael B. Frank se podíleli na všech fázích editorské práce, která v jejich případě obnáší více než čtyřicet let zkušeností s projektem. Prováděli původní výzkum pro potřeby poznámkového aparátu, navrhli mnohé z jeho textu a pomohli s pečlivou přípravou a kontrolou nezbytnými k sestavení spolehlivého textu, poznámkového aparátu a rejstříku. Erudice a energie pomocných redaktorek Sharon K. Goetzové a Leslie

Diane Myrickové byla v mnoha směrech zásadní. Poskytovaly technickou podporu, která ulehčovala redakční dřinu a umožnila, že toto a další vydání mohla být souběžně publikována také elektronicky na www.marktwainproject.org. Nikdo z nás by nedokázal pokračovat v práci, nebýt na první pohled nenápadného přispění asistentky projektu Nedy Salemové. Bravurně místo nás proplula úskalími byrokracie, organizovala každodenní úřední záležitosti a trpělivě a obratně odpovídala na tisíce žádostí o informace a kopie dokumentů, jež náš projekt získává od nadšenců z celého světa, které spojuje zájem o Marka Twaina.

G. B. H. E. S.

Pondělí 2. dubna 1906

Vláda nového Nevadského teritoria — Guvernér Nye a rece-sisté — Pan Clemens zahajuje novinářský život v Enterprise ve Virginia City — Podává zprávy z legislativních jednání — Jemu a Orionovi se daří — Orion staví dům za dvanáct tisíc dolarů — Guvernér Nye dělá z Nevadského teritoria stát

PODPORA BARNESE, JEHOŽ TILLMAN VYHODIL

—
Vyhnal ženu z Bílého domu; má se stát poštmistrem

MERRITT ZÍSKÁ NOVÉ MÍSTO

—
Nynější poštministr ve Washingtonu se má stát
výběřčím u Niagary — Platta se nikdo neptal

Exkluzivně pro New York Times

WASHINGTON, 31. března. — Prezident Roosevelt překvapil dnes odpoledne hlavní město oznámením, že jmenuje Benjamina F. Barnese washingtonským poštmistrem. V této funkci vystřídá Johna A. Merritta z New Yorku, který zde několik let působil jako poštministr, ale byl vybrán za výběřčího niagarského přístaviště, v kteréžto pozici nahradí zesnulého majora Jamese Lowa.

Pan Barnes je v tuto chvíli pobočníkem prezidentova tajemníka. Není to dlouho, kdy byl hojně propírán v tisku, neboť nařídil násilně vyhostit z Bílého domu choť pana Minora Morrise, ženu z Washingtonu, jež se domáhala návštěvy prezidenta. Tím, co přitáhlo pozornost k tomuto případu, nebylo samotné vyhoštění, nýbrž násilí, které jej doprovázelo.

Paní Morrisová, jež se alespoň podle svědků obrátila na Barnese běžným konverzačním tónem bez jediného náznaku afektu, byla jata dvěma policisty za paže, vyvléčena z budovy a posléze vláčena po živichém chodníku před Bílým domem do vzdálenosti odpovídající šířce dvou městských bloků. Část cesty ji držel za nohy černochoch a takto ji nesl. Její šaty byly potrhány a podupány.

Byla držena pod zámekem kvůli nepřístojnému chování, a jakmile se proslýchlo, že bude tohoto obvinění zproštěna, do vazební věznice byl vyslán jistý policista, příbuzný pana Barnese, aby přednesl návrh na její obvinění z nepřičetnosti, takže musela býti dále zadržována. Pročež byla držena, dokud ji dva lékaři nevyšetřili a neshledali příčetnou. Byl odsouzen paní Morrisovou, různými deníky a také panem Tillmanem v Senátu.

Jmenování Barnese poštmistrem tak krátce po onom incidentu zde vyvolalo neutuchající rozruch. Považuje se to za způsob, jímž prezident vyjádřil Barnesovi důvěru a odškodnil jej za bolest, již musel zakoušet v důsledku kritiky tisku, která se na něj snesla kvůli jeho postupu.

Opět Orion Clemens. Budeme tedy pokračovat.

Vláda nového Nevadského teritoria představovala sbírku zajímavých exemplářů. Guvernér Nye byl starý, vysloužilý politik z New Yorku — politik, nikoli státník. 1861 Měl bílé vlasy; nacházel se ve vynikající tělesné kondici; pyšnil se okouzující přátelskou tváří a hlubokýma a zářivýma hnědýma očima, které dokázaly plynně hovořit jazykem jakéhokoli pocitu, jakékoli vášně a jakékoli emoce. Ty oči předčily výmluvnosti i jeho jazyk, což vypovídá o mnohém, neboť to byl vskutku pozoruhodný mluvka, jak v soukromí, tak za řečnickým pultem. Byl to mazaný chlapík; obvykle do všeho viděl a docházelo mu, co se brzy odehraje pod pokličkou, aniž by na něj padl stín podezření, že onu záležitost bedlivě sleduje.

Když si dospělí lidé libují v kanadských žertících, tento fakt je jistým způsobem cejchuje. Žijí omezené, obskurní a ignorantské životy a jako zralí mužové stále schraňují a opečovávají pestrou sbírku nadbytečných zásad a ideálů, které by byli odhodili spolu s jinošskými léty, kdyby se posléze bývali vydali do světa a jejich život nabyl na šíři. V našem novém teritoriu žila celá řada takových recesistů. Odhalovat tuto skutečnost mě nijak netěší, protože jsem ty lidi měl rád, ale co říkám, je pravda. Raději bych o nich místo toho vyprávěl něco přívětivějšího — že to byli lapkové, prostoduší zlodějíčci nebo něco podobného, co by nebylo vyloženo nelichotivé. Bylo by mi to milejší, nicméně nemohu vykládat něco, co není pravda. Ti lidé byli recesisté a nebudu to zastírat. V jiných ohledech to byli po všech stránkách řádní lidé, čestní, vážení a sympatičtí. Navzájem si s úspěchem prováděli kanadské žertíky a sklízeli obdiv, potlesk a také závist zbytku obyvatelstva. Přirozeně je to neodolatelně ponoukalo vyzkoušet své umění na nějaké velké rybě, a tou byl guvernér. Jenže se jim stále nedařilo. Zkusili to několikrát, ale guvernér všechny pokusy bez potíží zhatil a nasadil svůj milý úsměv, jako kdyby se nic nestalo. Nakonec se vrchní recesisté z Carson City a Virginia City spolu spikli, aby zjistili, zda spojením svého nadání mohou dosáhnout vítězství. Recesisté se totiž ocitli v nezáviděníhodné situaci. Lidé se místo oběti, na kterou měli spadeno, smáli jim. Spráhli se spolu, až jich bylo deset, a pozvali guvernéra na lákadlo, jež v těch dobách patřilo mezi nejvýjimečnější — nakládáné dušené ústřice a šampaňské — v onom kraji zřídka vídaný luxus, který existoval spíše jako výplod představivosti než skutečná věc.

Guvernér mě vzal s sebou. Pohrdavě poznamenal: „Je to chabá lest. Na to nikdo neskočí. Jejich záměr spočívá v tom, že mě opijí a nechají ležet pod stolem, a podle jejich názoru to bude

velmi zábavné. Jenže se mnou se přepočítali. S šampaňským si tykám a nemám vůči němu žádné předsudky.“

O osudu tohoto žertu nebylo rozhodnuto až do druhé hodiny ranní. V tuto hodinu byl guvernér klidný, bodrý, příjemný, spokojený, veselý a strážlivý, přestože byl tak napitý, že se nemohl smát, aniž by ronil slzy šampaňského. Vedle toho se v tuto hodinu poslední z recesistů připojil ke svým druhům pod stolem, zpítý do naprosté němoty.

Guvernér utrousil: „Je tu dost sucho, Same. Půjdeme si sehnat nějaké pití a potom hajdy na kutě.“

Guvernér svůj úřední zvěřinec vytáhl z řad zdejších nejnuznějších přívrženců — šlo o neškodné dobráky, kteří mu pomáhali s kampaněmi a nyní dostali svou odměnu. Měla podobu směšné výslužky ve vládou tištěných bankovkách, jejichž hodnota se blížila nule. Tihle mládenci měli hodně starostí, aby poplatili své účty. Orionův plat činil osmnáct set dolarů ročně a nedokázal se za ně postarat ani o svůj slovník. Ale Irčanka, která také vstoupila do guvernérových služeb, účtovala jeho zvěřinci za byt a stravu pouze deset dolarů na týden a kus. Orion a já jsme u ní bydleli a jedli, takže za těchto příznivých finančních podmínek stříbrňáky, které jsem si přivezl z domova, vydržely poměrně dlouho.

Nejprve jsem se toulal po kraji a hledal stříbro, ale na konci šedesátého druhého, nebo začátkem šedesátého třetího, když jsem dorazil z Aurory do Virginia City, abych v *Enterprise* zahájil svou žurnalistickou kariéru, mě obratem vyslali do Carson City podávat zprávy o jednání zákonodárního sboru. 1862 nebo 1863 Orion si mezi zákonodárci brzy vydobyl značnou popularitu, neboť zjistil, že obvykle sice nejsou schopni věřit jeden druhému ani komukoli jinému, ale jemu důvěřují. Celkem snadno se v onom kraji pokryl slávou počestnosti, ale z finančního hlediska mu to nijak neprosperovalo, protože neměl nadání

pronásledovat, či zastrášovat zákonodárce. Já však byl v jiné situaci. Každý den jsem pobýval v jednacím sále, abych vyváženě a spravedlivě rozdával lichotky a tvrdou kritiku a každé ráno totéž přenášel na více než půlstranu deníku *Enterprise*, v důsledku čehož jsem získal vliv. Přiměl jsem zákonodárny sbor k přijetí moudrého a velice potřebného zákona, který po každé firmě podnikající v Nevadském teritoriu požadoval, aby v plném znění, aniž by vypustila jediné slovo, zapisovala své smlouvy, a tyto zápisy měl spravovat tajemník Nevadského teritoria — můj bratr. Všechny smlouvy se držely přesně daného vzoru. Za tyto zapisovatelské služby si mohl účtovat poplatek ve výši čtyřiceti centů za sto slov zápisu, k tomu pět dolarů za ověření každého zápisu a tak dále. Každý měl koncesi na mýtnou cestu, ale nikoli samotnou cestu. Koncese se však musela zapsat a zaplatit. Co vám budu povídat, dařilo se nám. Zapisovatelské služby vynášely v průměru tisíc dolarů měsíčně, a ve zlatě.

Guvernér Nye teritorium často opouštěl. S oblibou každou chvilku zajížděl dolů do San Franciska a dopřával si odpočinku od zdejší civilizace. Nikdo neprotestoval, protože byl nesmírně oblíbený. Za svých mladých let v New Yorku či Nové Anglii se živil jako kočí dostavníku a naučil se pamatovat si jména a obličeje a být milý na své pasažéry. Jakožto politik to využil a své umění si udržoval neustálým procvičováním. V době, kdy měl za sebou rok v úřadu guvernéra, si už potřásl pravicí s každou lidskou bytostí na území Nevadského teritoria a následně každého z těchto lidí okamžitě poznal a mohl ho oslovit jménem. Veškeré obyvatelstvo, čítající dvacet tisíc osob, byli jeho osobní přátelé. Ať by provedl cokoli, mohl se spolehnout, že s tím budou spokojeni. Kdykoli nepobýval v teritoriu — což bylo pravidlem —, Orion ho zastupoval v úřadu jako výkonný guvernér, kterýžto titul se brzy nenápadně zkrátil na „guvernér“. Choť pana guvernéra Clemense měla to potěšení být guvernérovou

manželkou. Nikdo na zeměkouli si nikdy neužíval postavení více, než si ona užívala postavení guvernérovy choti. Potěšení z toho, že stojí na vrcholu místního společenského žebříčku, bylo tak průzračné, že lámalo ostny veškeré kritiky i závisti. Stojíc po boku guvernéra a na vrcholu společenského žebříčku, pátrala po vhodném bydlení — hledala dům odpovídající těmto vysokým úřadům — a celkem hladce přiměla Oriona, aby takový dům postavil. Orion se dal přimět k čemukoli. Lehkovážně postavil a zařídil dům v ceně dvanácti tisíc dolarů a stylem a náklady mu žádná jiná nemovitost v oné metropoli uprostřed pelyňkových keříků nesahala ani po kotníky.

Když se čtyřleté funkční období guvernéra Nye chýlilo ke konci, vyřešila se záhada, proč ho vůbec napadlo opustit velkolepý stát New York a přispět k zalidnění pustiny, po které doposud hopkali jenom zajíci: vydal se tam, aby se stal členem Senátu Spojených států amerických. Zbývalo pouze přeměnit teritorium v další z amerických států. Uskutečnil to bez jakýchkoli obtíží. Ta písečná záplata a její sporá populace nebyly dostatečně připraveny na těžké břímě státní správy, ale co na tom sešlo, lidé byli svolní ke změně, takže guvernér rozehráł svou hru.

Také Orion rozehráł svou hru, zjevně proto, že byl stejně oblíbený kvůli své poctivosti, jako byl guvernér oblíbený z podstatnějších důvodů; jenže ve zlomovém okamžiku se bez varování přihlásila o slovo vrozená vrtkavost jeho povahy a katastrofa na sebe nenechala dlouho čekat.

Úterý 3. dubna 1906

Opět Barnesův incident — Barnes jmenován washingtonským poštmistrem — Pan Clemens chystá řeč o belgickém králi Leopoldovi, ale vše zastavuje poté, co se dozvídá, že naše vláda v této záležitosti nic nepodnikne — Zamýšlí promluvit v Majestic Theatre o „americkém džentlmenovi“, je však udolán délkou první části programu — Americký džentlmen Theodore Roosevelt — Dopis Marka Twaina prodán v aukci Nastovy pozůstalosti za čtyřicet tři dolarů — Přichází kabelogram, že v Londýně umírá pan Clemens — Reportéři s ním dělají rozhovory pro americké noviny

BARNESOVO JMENOVÁNÍ ROZHŇĚVALO WASHINGTON

—
Místní deník hovoří o „silových metodách Bílého domu“.

— SENÁT TO MŮŽE ZARAZIT

—
Nový poštmistr popsán jako „seveřanská náplava“² — Občané říkají, že výběr je urážkou.

Exkluzivně pro New York Times

WASHINGTON, 2. dubna. — Když prezident vybral svého asistenta Benjaminu F. Barnese washingtonským poštmistrem, vyvolalo to bouři. Je to odsuzováno jako jmenování „seveřanské

2 V originále carpetbagger (z carpet bag, levný vak ušitý z koberce), hanlivá přezdívka lidí z unionistických oblastí USA, kteří se po občanské válce v hojném počtu stěhovali do států bývalé Konfederace. Zčásti oprávněně se jim vyčítala touha po rychlém zbohatnutí a kariéře. Mnohé však motivovala chuť přispět k demokratizaci a modernizaci Jihu — pozn. překl.

oportunistické náplavy“, neboť Barnes pochází z New Jersey. Členové Sněmovny reprezentantů a Senátu to kritizovali a objevují se zprávy, že bude snaha překazit jeho potvrzení v úřadu.

Nálady ohledně tohoto tématu se dnes večer podepsaly na podobě večerníku The Evening Star, nejvýraznějšího podporovatele vlády v řadách městského tisku. Barnesova záležitost prostupuje celými novinami. Zaprvé se v nich nachází karikatura představující prezidenta nabízejícího Kolumbijskému distriktu žertovný doutník, jenž exploduje, v dýmu se objeví Barnesův obličej a prezident zvolá: „Apríl!“ Dále jsou tam tři sloupce rozhovorů s předními občany Distriktu a členy Kongresu, kteří všichni toto jmenování odsuzují.

Tomuto tématu je věnován rovněž velký článek na titulní straně. Uvádí se v něm, že prezident odměnil „svého bezohledného a příliš snaživého vyhazovače“ tím, že mu daroval washingtonský poštovní úřad, kde bude pobírat dvojnásobek svého nynějšího platu. Večerník The Evening Star píše:

„Logicky ještě zbývá odměnit na účet Distriktu policisty, kteří se s panem Barnesem podělili o tu čest vyvléci Morrisovou. Copak spadne do klína jim — místní soud, komisariát, nebo velení policejního sboru?“

Večerník otiskl citace z jiných novin, které se onomu jmenování posmívají. Po celé úvodní straně jsou tudíž rozptýleny podobné komentáře:

Uplatnění silových metod Bílého domu vůči místní poštovní službě může ulevit zákazníkům úřadu od nutnosti olizovat své známky.

Jakkoli Oyster Bay³ schvaluje prezidentovo počínání, asi by v něm vzdemulo vlnu nevole, kdyby prezident využil svého vlivu a vystrnadil tamní lidi z místních úřadů.

---

3 Vesnice na severním pobřeží ostrova Long Island, kde si Theodore Roosevelt už v mládí postavil dům a kde později často pobýval — pozn. překl.

Vzpomínka na aprílový žert s léty bledne. Tento druh humoru se však jen zřídka žene do šokující krajnosti. Nedávné jmenování washingtonského poštmistra představuje příklad pravého opaku, nicméně jde pouze o výjimku potvrzující pravidlo.

Jestliže v budoucnu pojmete podezření, že váš dopis uchvátil hurikán, přestál vlakové neštěstí nebo prošel mlýnkem na maso, můžete se spolehnout, že se ocitl v rukou washingtonského poštovního úřadu. Na tento poštovní úřad si však nechodte stěžovat, snad jen tehdy, potřebujete-li se projít. Dámy by při takové návštěvě měly být obzvláště obezřetné.

Někteří z prezidentových zdejších chráněnců jsou z pana Barnese nadšení stejně, jako byli v nedávné minulosti nadšení z bičování u kůlu.

Panuje tu silný dojem, že co se týká jmenování, onou výměnou jednoznačně získalo město Niagara Falls.

Poslední poznámka se vztahuje k přesunu poštmistra Merritta do Niagara Falls, aby se uvolnilo místo panu Barnesovi. The Evening Star závěrem přetiskuje dopis občanů šéfredaktorovi, v němž protestují proti jmenování.

Mezi rozhovory s prominentními občany se nachází rovněž rozhovor s předním právníkem R. Rossem Perrym, který říká: „Prezident se zjevně domnívá, že tento distrikt by měl být řízen po vzoru římské správy dobytých provincií.“ D. William Oyster to označuje jako „políček místním lidem“. Mason W. Richardson říká: „Zdá se, že nemáme žádná práva, která jsou hodna úcty.“ John Ridout říká: „Vzhledem k temperamentu pana Barnese, který se projevil během incidentu s paní Morrisovou, nemáme příliš nadějně vyhlídky na uspokojivou komunikaci mezi ním a občany, kteří uplatní své právo kritizovat, jak Barnes řídí svůj úřad.“

Kam až moje paměť sahá, vytrvale jsem sledoval Barnesův incident a pro informaci příležitostně vkládal výstřižky z novin.

Jestliže v této řadě návštěvidel něco chybí, je jím prezidentův dopis starý několik týdnů. 1906 Je možné, že jsem ho zařadil. Možná jsem to neudělal. Ale na tom nesejde. Ať tak, či tak, udělám to. Byl velkolepě krutý, otevřeně cynický. Nenašlo se v něm ani slovo soucitu s týranou dámou; a do očí bijící na něm bylo také to, že neztratil jediné slitovné slovo kvůli samotnému prezidentovi. Všichni ostatní ho jistě litovali a styděli se za něj. Dopis neobsahoval jediné kárající slovo, ba ani jednu výtku vůči Barnesovu počínání, a přitakávání takovému počínání bylo natolik zjevné, že smysl sdělení se rovnal chvále.

A nyní prezident jmenoval tohoto sprostého poskoka washingtonským poštmistrem. Troufalost tohoto činu — omezeněcká zaslepenost tohoto činu — je ohromující. Kdyby původcem takového rozhodnutí byl kdokoli ve Spojených státech s výjimkou našeho neuvěřitelného prezidenta, bylo by to neuvěřitelné.

Když jsme spolu s Choatem souhlasili, že 22. ledna v Carnegie Hall promluvíme po boku Bookera Washingtona na podporu institutu v Tuskegee, já si nejprve zvolil za své téma lupiče a vraha Leopolda II., krále belgického, a pečlivě jsem si připravoval řeč — dokonce jsem ji měl kompletně hotovou už několik týdnů před vystoupením. Když se však blížilo stanovené datum, začaly ve mně sílit pochyby ohledně postoje naší vlády k Leopoldovi a jeho krutostem. Dvakrát jsem se vypravil do Washingtonu a jednal na ministerstvu zahraničí. Následně jsem začal mít podezření, zda Congo Reform Association nepřehání, trvá-li na tom, že v záležitosti Konga je v sázce příslibená poctivost naší vlády; zda si Congo Reform Association nevykládá určité veřejně dostupné dokumenty spojené s Kongem způsobem, který přesné znění dokumentů nepotvrzuje. Poslední návštěva ministerstva zahraničí tuto záležitost vyřešila. Ministerstvo dodrželo svůj slib, daný už dříve prezidentovi

a mně, že onu věc důkladně prošetří a zjistí, jak si naše vláda stojí. Ukázalo se, že mezi čtrnácti křesťanskými vládami, které se zavázaly dohlédnout na Leopolda a držet ho v mezích smlouvy, naše vláda nebyla výjimkou. Naše vláda se zajímala pouze unyle, neoficiálně, bez praktického dopadu, nikoli formou sebemenšího závazku či příslibu. Naše vláda mohla zasáhnout formou modlitby nebo protestu, ale to mohla jakákoli nedělní škola. Věděl jsem, že administrativa Bílého domu bude náležitě a diplomaticky zdvořilá a nehodlá se do ničeho míchat; osobně jsem tudíž přestal ve Spojených státech agitovat pro věc Konga a napsal jsem bostonské pobočce, že podle mého názoru je politováníhodné dále trápit srdce příslušníků tohoto národa zvěrstvy, jichž se Leopold dopouští na bezbranných černých domorodcích z Konga, neboť by je to bezúčelně skličovalo — vždyť národ sám může něco podniknout pouze prostřednictvím vlády, a vláda pochopitelně nepodnikne nic.

Takže jsem onu řeč zavrhl a pronesl místo ní jinou na jiné téma. Ale než jsem si ono téma vybral, uvažoval jsem o jiném a připravoval si k němu řeč. Kdybych měl onu řeč nějak pojmenovat, myslím, že by její název zněl „Jaký je americký džentlmen?“. Také by se mohla jmenovat „Amerika, země svobodných a domov statečných a nevychovaných“ — nebo třeba „Nezdvořilý národ“. Tu řeč jsem nevyhodil, ale schoval si ji v naději na vhodnou příležitost.

Ona vhodná příležitost nastala před několika týdny, kdy jsem měl v sobotu odpoledne promluvit v Majestic Theatre ke dvěma tisícovkám mladých křesťanů, kteří byli ochotni vyslechnout si názor odborníka na kvality, bez nichž se neobejde žádný americký džentlmen. Ale opět jsem musel kapitulovat. Program se držel obvyklého scénáře, kdy mnoho lidí věnuje čas a námahu skvělé věci bez nároku na honorář a každému musí být za odměnu umožněno, aby vystoupil a natřásal se před

publikem. Muž, který neuměl řečnit, řečnil. Žena, která neuměla zpívat, zpívala. Další muž, který neuměl řečnit, řečnil. Smíšená kapela se strunnými nástroji a pianem dělala hluk, a když se sál zaradoval, že už je všemu trápení konec, kapela spustila znovu a zase dělala hluk. Potom muž, který neuměl číst, četl kapitolu z Bible — a tak ten zmatek nebral konce. A Bůh ve své nevyzpytatelné moudrosti tu a tam znovu posílal onu pěvkyni. Už jsem myslel, že na mě nikdy nepřijde řada. Když to nakonec přišlo, bylo mi jasné, že se musím o polovinu uskromnit, že místo hodiny se musím spokojit s padesáti procenty tohoto času. Výsledkem bylo, že jsem hovořil o jistém textu — mimochodem hodně dobrém textu —, jenž jeden z řečníků, kteří neuměli řečnit, opomněl. Vůbec si neuvědomoval, že ho opomněl, a zřejmě mu nikdy nechyběl. Můj výklad o tom, jaký by měl být americký džentlmen, se tudíž opět neuplatnil.

Ale víte, všechno se to ukázalo jako šťastná okolnost. Vždyť trpělivost růže přináší. Já byl trpělivý, protože se s tím stejně nedalo nic dělat, a navzdory všemu jsem byl odměněn. Teď už ani nemusím říkat, jaký by měl být americký džentlmen — polovinou věty pokryjete celou zem a hodinu namáhavého řečnění vám ušetří pouhé konstatování, kdo je tím americkým džentlmenem. Je to Theodore Roosevelt, prezident Spojených států amerických.

Zcela bez nadsázky a s hlubokou vážností předkládám svůj názor, že *oním* představitelem amerického džentlmena — amerického džentlmena dneška — je náš prezident. Domnívám se, že je stejně typickým a dokonalým představitelem amerického džentlmena dnešních dnů, jako byl Washington představitelem amerického džentlmena své doby. Rooseveltova osobnost obsáhne všechny důvody pro i proti. Představuje vše, čím by americký džentlmen neměl být, a činí tak jasně, srozumitelně a vyčerpávajícím způsobem, protože reprezentuje přesně to,

čím americký džentlmen je. Jsme jednoznačně nejnevychovanějším z národů, ať civilizovaných, či divošských, které kdy tato planeta poznala, a náš prezident nás ztělesňuje jako kolosální monument viditelný ze všech koutů světa. Tam, kde by jiný džentlmen projevil vlídnost a jemnost, on je hrozivě tvrdý a drsný. Když nedávno Leonard Wood, prezidentova hubená kreatura, felčar, který se minul povoláním, ostudný kubánský guvernér, eskamotér s hodností generálmajora, zahnal šest stovek bezbranných domorodců do díry, do posledního je zmasakroval a nenechal uniknout jedinou ženu ani jediné dítě, prezident Roosevelt — vzor amerického džentlmene, první mezi americkými džentlmeny — vložil srdce a ducha celého našeho džentlmenského národa do výtrysku radosti, který kabelem odeslal Woodovi, aby mu blahopřál k „vynikající ozbrojené akci“ a pochválil ho, že tímto „vzdal čest americké vlajce“.

Roosevelt je zdaleka nejhorší prezident, kterého jsme kdy měli, a zároveň nejobdivovanější a nepřijatelnější. Národ na něj plýtvá obdivem, hrdostí a zbožňováním mnohem marnotratněji, mnohem vřeleji a mnohem masověji, než kdy dříve činil v případě našich prezidentů, dokonce včetně McKinleyho, Jacksona a Granta.

Je incident mezi paní Morrisovou a Barnesem uzavřen? Možná ano, možná nikoli. Budeme to sledovat a uvidíme. Zdá se, že v této chvíli ve Washingtonu vypuklo cosi jako vzpoura půltuctu slušných lidí a jedněch novin, ale nesmíme si od ní příliš slibovat. Je to pouze omezená vzpoura a může ji umlčet spílání ohromného vlasteneckého stáda dobrosrdečných nevolníků, šéfredaktorů amerických novin.

Toto píší noviny z dnešního rána:

PRODÁN DOPIS MARKA TWAINA

—
**Adresován Thomasi Nastovi,
obsahuje návrh společného turné**

Při včerejší dražbě knihovny a korespondence zesnulého karikaturisty Thomase Nasta, kterou pořádala společnost Merwin-Clayton Company, se za 43 dolarů prodal rukou psaný dopis od Marka Twaina. Dopis sestává z devíti listů dopisního papíru, byl napsán v Hartfordu 12. listopadu 1877 a je adresován Nastovi. Citujeme z něj:

V Hartfordu 12. listopadu

Můj milý Naste, nemyslel jsem, že do doby, než nadejde chvíle, abych si řekl: „Umírám neposkrvněn“, ještě kdy stanu na pódiu. Jenže každý rok přicházejí tytéž staré pozvánky, a každý rok jsou odmítány — 500 dolarů za Louisville, 500 dolarů za St. Louis, 1000 dolarů ve zlatě za dva večery v Torontu, půl království za vystoupení v New Yorku, Bostonu, Brooklynu atd. Všechno jsem to odmítl jako obvykle, i když ve mně hlozdalo pokušení, jako obvykle.

Nuže, neodmítám, protože se mi přičí hovořit k posluchačům, ale protože (1) osamělé cestování je zoufale jednotvárné a (2) nést břímě celého vystoupení je taková zodpovědnost, která člověka s veselým úsměvem na tváři ničí.

Proto Ti nyní navrhuji to, co jsi mi Ty navrhoval před deseti lety, v listopadu 1867 (kdy mě ještě nikdo neznal), totiž že bys měl stanout na pódiu a kreslit obrázky, a já bych stál vedle Tebe a sprostě urážel posluchače. Nesmírně by mě potěšilo, kdybych se mohl potloukat zemí (jel bych do větších měst — do těch malých se mi nechce) ve Tvé společnosti.

Dopis zahrnuje také seznam měst a počet vystoupení plánovaných v tom kterém městě.

Je to, jak má být. Zaslouží si to veškerou chválu. Říkám to raději sám pro případ, že by jiné kompetentní osoby zapoměly. Vypadá to, že čtyři z mých dávných dopisů byly prodány v aukci. Jeden za dvacet sedm dolarů, jeden za dvacet osm dolarů, jeden za dvacet devět dolarů a výše zmiňovaný za čtyřicet tři dolarů. Je tu jedna velmi potěšující okolnost: z hlediska peněžní hodnoty moje literární tvorba za třicet šest let stoupla na ceně. Soudím, že v dopise za čtyřicet tři dolarů muselo být slovo za zhruba deset centů, čili kdybych ho psal dnes, tržní hodnota jednoho slova by byla třicet centů — takže jsem stoupl v ceně o dvě stě nebo tři sta procent. Zaznamenal jsem i jinou potěšující okolnost — dopis od generála Granta se prodal za méně než osmnáct dolarů. Co se týká vážnosti v očích tohoto národa, velebných výšin generála Granta nemohu dosáhnout, ale je pro mě hlubokým zadostiučiněním, vím-li, že pokud jde o epistolární literaturu, nemůže sedět v popředí po mém boku.

To mi připomíná... před devíti lety, když jsme bydleli na Tedworth Square v Londýně, do amerických deníků dorazil kabelogram, který oznamoval, že umírám. Nešlo však o mě. Šlo o jiného Clemense, mého bratrance dr. J. Rosse Clemense, nyní ze St. Louis, který měl namále, ale zanedlouho se z toho vylízl, asi nějakým podvodem nebo díky něčemu jinému, co je pro Clemensovic klan typické. Londýnští dopisovatelé amerických novin se s americkými kabelogramy v rukou začali houfovat, aby se dotázali na můj stav. Nic mi nebylo a každý, když na něj přišla řada, užasl a projevil rozčarování, že mě nalézá ve studovně oddávajícího se četbě a kouření, což pro článek do novin na druhé straně Atlantiku mělo hodnotu blížící se nule. Jedním z těchto lidí byl uhlazený, milý, důstojný, sympatický

Ir, který ze všech sil skrýval svůj zármutek a pokoušel se vypadat potěšeně. Podle toho, co mi prozradil, mu jeho noviny, *Evening Sun*, poslaly kabelogram, že v New Yorku kolují zvěsti o mé smrti. Co prý má odeslat kabelem zpátky? Já na to:

„Sdělte jim, že ta zpráva je dosti přehnaná.“

Ani jednou se neusmál, ale důstojně odkráčel a ona slova odeslal. Tento postřeh svět kvitoval s povděkem a dodnes tu a tam proběhne novinami, když lidé dostanou možnost upustit vzduch z nějaké bubliny.

Další člověk byl rovněž Ir. Také on měl v ruce svůj kabelogram z New Yorku — z newyorského *Worldu* — a snažil se tak okatě a s vynalézavou přelázaností a ušlápnutostí odvést pozornost od onoho kabelogramu, až vydráždil mou zvědavost a já chtěl vědět, co se v něm píše. Jakmile se naskytla příležitost, vyškubl jsem mu ho z ruky. Stálo tam:

„Pokud Mark Twain umírá, pošlete pět set slov. Pokud je mrtev, pošlete tisíc.“

Teď je to tak, že se můj starý dopis včera prodal za čtyřicet tři dolarů. Až budu po smrti, bude mít hodnotu osmdesáti šesti.

Středa 4. dubna 1906

Opět případ paní Morrisové — Možnosti této autobiografie, zrcadlo — Více o prodeji Nastových věcí; vavříny pro pana Clemense — Novinové výstřižky týkající se recepce ve Women's University Clubu; pan Clemens je komentuje — Benefice Vassarů v Hudson Theatre; pan Clemens potkává řadu starých přátel

PŘÍPAD PANÍ MORRISOVÉ V SENÁTU

—

Barnesova nominace nabízí jistou otázku

Exkluzivně pro New York Times

WASHINGTON, 3. dubna. — Kritika jmenování B. F. Barnese, nižšího tajemníka pana Roosevelta, washingtonským poštmištem neustává. V současnosti se jeví jako pravděpodobné, že jmenování může během schvalování v Senátu narazit na značné obtíže. Barnesův čin, spočívající ve vyhoštění chotě pana Minora Morrise z Bílého domu, je důležitým tématem opozice. Senátní komise pro dohled nad poštovními úřady a poštovními trasami se rozhodla prověřit Barnesovo počínání v případě paní Morrisové a před komisí byli na zítřek předvoláni očití svědkové události, aby vypověděli, co viděli. Jde právě o ono vyšetřování, které požadoval pan Tillman a které Senát odmítl povolit. Nyní na něj došlo díky tomu, že prezident přikročil ke jmenování Barnese poštmištem. Svědkové, kteří se mají objevit před komisí, nebyli vyzváni, aby potvrdili výsledky vyšetřování, jež prezident zahájil, když se rozhodl, že Barnesův postup je ospravedlnitelný.

Dnes se vynořila řada spekulací týkajících se toho, kdo se stane nástupcem pana Barnese na pozici nižšího tajemníka. Nejnovější vydání večerníku Evening Star věnuje tomuto tématu sloupec a půl. Piše, že hlavními kandidáty jsou úředník z Bílého domu John L. McGrew, vedoucí výkonný úředník Warren Young, prezidentův osobní stenograf M. C. Latta, James J. Corbett z New Yorku, Robert Fitzsimmons, Augustus Ruhlin a James J. Jeffries.

Článek doplňují vyobrazení Corbetta a Fitzsimmonse.

Je to pěkné a přináší mi to mnoho tiché rozkoše. Pointa celé věci se skrývá v posledních čtyřech jménech, která článek zmiňuje. Tito čtyři muži jsou profesionální boxeři — nejoslavovanější boxeři současnosti.

Je tímto celá záležitost uzavřena? Opět lze těžko soudit. Její pachut se může táhnout americkými dějinami ještě tisíc let.

Moje autobiografie se liší od jiných autobiografií — liší se od *všech* ostatních autobiografií, snad s výjimkou Benvenutovy. Konvenční autobiografie všech epoch jsou jako otevřené okno. Pisatel autobiografie si v něm sedí a zkoumá a vypráví o lidech, kteří jsou kolem — ne o všech, pouze o těch známých, o těch slavných; o těch, kteří nosí pěkné uniformy a koruny, když neprší; o úžasných básnících a veledůležitých státnících — o významných lidech, s nimiž měl tu výsostnou čest přijít do styku. Když jdou kolem, rád načechrá fakt, že ho poznávají, a rád podotkne, že ostatní jsou toho svědky a obdivují ho. Rád nás utvrzuje, že při líčení těchto příležitostně se objevujících lidí, kteří oblékají dobré šaty, je veden pouze touhou zaujmout čtenáře a do jisté míry úplně zapomíná sám na sebe.

Ježto moje autobiografie je z jiného autobiografického těsta. Moje autobiografie je zrcadlo a já se celou dobu do něj dívám sám na sebe. Náhodně si povšimnu lidí, kteří procházejí za mými zády — mihnou se mi v zrcadle —, a kdykoli říkají nebo

dělají cokoli, co mě může vyzdvihnout, co mi může lichotit a co může zvýšit mou cenu, zařazují to do své autobiografie. Potěší mě, když se mi připlete do cesty nějaký král nebo vévoda a stane se nějak užitečným pro tuto autobiografii, ale jsou to vzácní zákazníci a objevují se s velkým odstupem. S úspěchem je mohu využít jako majáky a pomníky, které lemují mou cestu životem, ale v praktickém životě jsem odkázán na obyčejný dav.

Ještě se vrátím k výprodeji Nastovy pozůstalosti:

30 CENTŮ ZA McCURDYHO BÁSEŇ.

—

Další literární kuriozity z dražby Nastovy sbírky

Merwin-Clayton Company včera pokračovala v prodeji ručně psaných dopisů, lavírovaných kreseb a skic provedených tužkou, perem a inkoustem z majetku zesnulého karikaturisty Thomase Nasta.

Pět dopisů, které Nastovi psal Theodore Roosevelt jakožto policejní komisař, plukovník jízdní jednotky „Drsňáků“, guvernér a prezident, a v nichž mu děkuje za skici a vyjadřuje vřelé přátelství ke karikaturistovi, vynesly od 1 dolaru a 50 centů do 2 dolarů a 25 centů.

Dopis psaný rukou Richarda A. McCurdyho a původní rukopis básně adresované Nastovi spolu se strojopisnou kopií básně vynesly celkem 30 centů.

Za následující dopis generála Philipa H. Sheridana Nastovi J. H. Manning, syn zesnulého Daniela Manninga, nabídl 12 dolarů a 25 centů:

12. května 1875

Milý Naste,

je to pravda. Už brzy, 30. června, se ožením, pokud ovšem něco nezabrání tomu, aby se ruka ocitla v rukávě, což se také tu a tam stává. Nebudu mít žádnou svatební oslavu, a to z mnoha důvodů, mimo jiné kvůli nedávné otcově smrti.

Jsem moc šťastný, ale kéž už je za námi ta „nepříjemnost“.

Tvůj oddaný
SHERIDAN

P.S. a M.I. — Přikládám něco pro Tvého nejstaršího. Prosím, pošli mi svoje, abych si to mohl schovat.

P. H. S.

Dopis, který napsal Lincoln a který ležel na kousku bílého hedvábí s vybledlou rudou skvrnou, se prodal za 38 dolarů. V připojeném dobrozdání se uvádí, že hedvábí pochází z šatů, které Laura Keeneová měla na sobě ten večer, kdy byl zavražděn prezident Lincoln, a že ona skvrna je jeho krev.

Dopis generála W. T. Shermana Nastovi, datovaný 9. března 1879 a potvrzující osvědčení o karikaturistově službě v armádě a námořnictvu, se prodal za 6 dolarů.

Blok obsahující skici Lincolna, Sumnera, Greeleyho, Walta Whitmana a mnoho skic provedených vodovými barvami se prodal za 75 dolarů.

Skica uvězněného Williama M. Tweeda a jeho společníka Hunta vynesla 21 dolarů. Dvojice Nastových vánočních skic, zobrazujících dítě telefonující Santa Clausovi, vynesly každá 43 dolarů. Skica generála Granta byla vydražena za 36 dolarů. Skica „republikánského“ slona se prodala za 28 dolarů. Skica představující Spasitele, celý obličej se svatozáří, se prodala za 65 dolarů.

Fotografie Theodora Roosevelta s jeho podpisem, datovaná 1884, se vydražila za 5 dolarů.

S velkým uspokojením mohu poznamenat, že jsem stále v čele — před Rooseveltem, před Shermanem, před Sheridanem, a dokonce před Lincolnem. Jsou to skvělé vavříny, ale nevydrží. Blíží se chvíle, kdy některé z nich povadnou. Přejde den, kdy pouhý škrť Lincolnova pera překoná svou prodejní cenou celý koš mých dopisů. Přejde čas, kdy škrť pera oněch nesmrtelných válečníků, Shermana a Sheridana, překoná svou tržní hodnotou tisíc škrťů mého pera, a tak si teď vychutnám své prvenství, protože zatím mohu. Dokud jsou tyto novinové výstřižky čerstvé a platné, přečtu si je klidně čtyřicetkrát nebo padesátkrát a nechám trudnou budoucnost trudné budoucnosti.

Vynechal jsem znepokojující novinky o Rusku z dnešního rána, abych udělal prostor tomuto výstřižku na půl sloupce, což je pochopitelné, protože úryvek je o mně.

MARK TWAIN HOVOŘÍ KE STUDENTKÁM

—
Říká, že po tomto bude hovořit pouze k absolventům

— VYPRÁVÍ TWICHELLŮV PŘÍBĚH

—
Pět stovek žen si s ním potřáslou rukou a zahrnulo jej
hezkými slovy

—
Včerejšího dne se Women's University Club a Mark Twain navzájem poctili přízní. Klub pořádal recepci, na niž autora pozval jako čestného hosta, a celý klub a množství příbuzných a přátel dorazily, aby se s ním setkaly. Bylo jich tu nejméně 500 a každý jeden chtěl panu Clemensovi při podání ruky něco říci.

Člověk, který vše sledoval, uvedl, že mnozí se „opakovali“ a přišli si s ním potřást rukou dvakrát.

Pan Clemens během svého dlouhého života již zažil situace, v nichž figurovaly studentky, a poněkud se ponořil do vzpomínek. Některé z dívek, s nimiž včera hovořil, byly vnučkami jiných dívek, s nimiž se kdysi setkal.

„Nemusím nic říkat, že?“ vypravila ze sebe jedna z dívek, která při podání ruky čestnému hostovi nedokázala přijít na žádný zajímavý postřeh.

„Jistěže ne,“ odpověděl pan Clemens, „Já se také takto stydím.“

„Na tento okamžik čekám od svých tří let,“ přiznala se jiná dívka. „Od chvíle, kdy mi otec ukázal ilustrace v ‚Našincích na cestách‘.“

„Mám pro vás vzkaz od dvou děvčat,“ prohlásila jistá starší žena. „Chtějí po vás, abyste napsal další tak hezký příběh, jako je ‚Princ a chudáč‘, a poslal jim první vydání,“ a Mark Twain s úsměvem slíbil, že to udělá.

Pan Clemens přislíbil, že ke klubu promluví, ale omluvil se kvůli nachlazení. Nicméně byl přemluven, aby „vyprávěl nějakou historku“.

Donesli malé pódium, které bylo připravené na proslov, ale on s ním nebyl spokojený.

„Nedomnívám se, že je dostatečně vysoké,“ řekl. „Dokud lidem neuvidím do tváře, nebudu vědět, co si myslí.“ Na jeho žádost přinesli židli, kterou umístili na pódium, a on se na ni postavil. Literární matador ještě nikdy nehovořil k vnímavějšímu publiku.

„Nejsem tu, mladé dámy, abych řečnil,“ pravil, „i když zpozvzdálí to tak může vypadat. Netroufám si přednést řeč, protože jsem se vůbec nepřipravil, a kdybych to zkoušel s prázdným žaludkem — tím myslím, s prázdnou hlavou —, nevím, jaké hanebnosti bych se mohl dopustit.“

Devatenáctého tohoto měsíce se v Carnegie Hall chystám formálně opustit pódium na věky věků, tedy co se týká vystupování za peníze a před lidmi, kteří museli zaplatit, aby se dostali dovnitř. Jiných příležitostí se však nezříkám.

Od nynějška se chystám zamořovat pódia už jen za okolností, které mám rád — když se mi za vystoupení neplatí a když nikdo nemusí platit, aby se dostal dovnitř. Budu hovořit pouze k publiku složenému ze studentek. Mnoho let jsem se namáhal pro veřejné blaho a nyní se chystám mluvit pro své vlastní potěšení.“

Poté pan Clemens vyprávěl svou „historku“.

Byla to historka o pěší túře s Rev. Josephem Twichellem, kterou obecenstvo shledalo zábavnou. Zdálo se, že studentky pobavila.

MARK TWAIN OBDIVOVÁN STUDENTKAMI

VE WOMEN'S UNIVERSITY CLUBU

MARK TWAIN BYL OBKLOPEN DÍVKAMI

Pět stovek žen ve Women's University Clubu se nemohlo odtrhnout od svého univerzálního idolu

—

ABY JE VŠECHNY VIDĚL, VYLEZL NA ŽIDLI

—

Krmily ho zmrzlinou, aby povzbudily jeho umdlévající síly a on mohl setrvat mezi „vracejícími se“ delegacemi

—

Mark Twain má návyk na studentky!

Pokud jde o kolej, není vybíravý. Miluje je všechny! Včera se k tomu přiznal asi pěti stovkám z nich ve Women's University Clubu. Když se pro tuto chvíli rozněžnil nad Barnardovou

kolejí, omlouval to tím, že pokud nejde o jeho největší lásku, je přinejmenším tou poslední.

Od čtvrté do šesté hodiny byl pan Clemens obklopen dívkami a cítil se šťasten jako král. Hleděl jim do tváří škádlivým pohledem, tu a tam položil zdrženlivou ruku na něčí rameno a při tom vymýšlel příběh, jenž by vykouzlil úsměv na dvojici krásných rtů. A když na ně dost dobře neviděl, vylezl na židli, aby se před ním otevřel obzor plný dívek — dívek s velikonočními klobouky a v okouzlujících róbách; dívek celých ruměných a rozradovaných v přítomnosti svého univerzálního idolu.

Jeho srdce nelže

„Devatenáctého tohoto měsíce,“ prohlásil Mark Twain, „se hodlám v Carnegie Hall formálně navždy rozloučit s pódium. Tedy pokud jde o vystupování za peníze. Ve skutečnosti však pódium vůbec neopouštím. Chystám se na něm objeovat tak často, jak si budu přát, a za okolností, které mám rád. Tím myslím, že se tam nedostane nikdo, kdo platí, a v sále nebude nikdo jiný než mladé dámy z kolejí.“

Přerušil jej jásot.

„Třicet pět nebo čtyřicet let,“ pokračoval pan Clemens, úchvatně potřásaje svou lví hřívou, „jsem se namáhal pro veřejné blaho. Ve zbývajícím čase mám v plánu pracovat pro své osobní potěšení.“ Jeho úsměv patřil všem přítomným. Pan Clemens neměl v úmyslu své mladé dámy hromadně oslovit. Jak vysvětlil, „nikdy neměl rád nepřipravené proslovy, neboť nelze odhadnout, jaká ničemnost by se mohla vloudit při prázdném žaludku — to jest hlavě“. Nicméně nedokázal odolat tlaku. Dostavil se jako čestný host a měl tu výsadu hovořit jednotlivě se všemi ženami z koleje.

Stál v čele dlouhého salonu onoho klubového domu na Madison Square North spolu s předsedkyní, slečnou Maidou Castelhunovou, krásným stvořením v modrém hedvábí s krajkami černými jako uhel, která byla jeho oporou po pravé ruce — a tato opora byla občas doslovná. Po jeho levé ruce stála v bílém slečna Cuttingová z Vassaru a představovala mladé dámy, zatímco slečna Hervyová z pořadatelského výboru příležitostně doplňovala ubývající síly pana Clemense vybranými sousty z místnosti s občerstvením a bdělým okem sledovala „navrátilce“ z řad dívek, které se s panem Clemensem již pozdravily.

Nakrmila jej šarlotou

Byl to vskutku nádherný pohled na vysokou postavu slečny Hervyové, s vlečkou světle šedé róby přehozenou před pravou paží, která jako plachetnice pod plnými plachtami proplouvala davem a nad hlavou podpírala ručkou v bílé rukavičce nepečný dort Charlotte Malakoff.

„Pan Clemens si ho musí dát, než bude pokračovat,“ zvolala a zástup se zastavil, zatímco humorista metodicky hltal pozornost, kterou mu donesla. Bez uzardění se dožadoval přídavku.

„Potkal jsem jednu dámu, kterou jsem onehdy viděl ve Vassaru,“ vyprávěl a držel při tom jednu ruku z Vassaru, „a uvědomil si, že jsem si všechno nepochybně vybájlil, protože dnes je babičkou. Možná mám nyní před očima její vnučky. Víte, je to hrozně matoucí.“

Některé z nich prohlašovaly, že na tuto chvíli čekaly celý život. Jedna před ním vyhrkla:

„Nemusím nic říkat, že?“

„Nemusíte,“ odpověděl pan Clemens, „i já sám se takto stydím.“

„Nepovíte nám příběh o sojce?“

„Vyrosla jsem na ‚Tomu Sawyerovi‘.“

„Nenapíšete pro nás dalšího ‚Prince a chudase‘?“ Takové byly některé z oslavných promluv, které se na něj sypaly.

Jediný dotek přírody

Nejllepší však byla drobná studentka prvního ročníku, která k němu přispěchala s pomrkávajícíma očima, energicky mu stiskla pravici a otázala se:

„Povězte, dal jste si tu zmrzlinu? — Jsou naprosto dokonalé.“

Když jim Mark Twain slíbil „historku“, přinesly malé pódium.

„Ale já chci židli,“ řekl pan Clemens. „Jinak na vás neuvidím.“

Tucet rukou se natáhl, aby mu pomohl nahoru, a on vyprávěl o Twichellovi a o sobě, o tom, jak tři a půl hodiny lovil ztracenou ponožku v pustině německé ložnice, která byla „jako nějaká moderní Sahara“.

Potom se posadil na svou židli a mladé dámy se shlukly u jeho nohou.

Je zřejmé, že onen reportér byl na místě. Neviděl všechno a neslyšel všechno, ale viděl a slyšel většinu představení a navíc jeho oči a uši všechno zaznamenaly s pozoruhodnou přesností. Nijak si nevymýšlí, když konstatuje, že mám návyk na studentky. Vždycky jsem ho měl. Životopis, který psala Susy, mimoděk prozrazuje, že jsem ho měl už před dvaceti lety a možná ještě dříve. Mám ho déle než dvacet let, což mohou potvrdit na Smithově koleji. Onen zážitek z Vassarů pokazil starý trouba, který tam byl tehdy rektorem, nicméně nic na světě nemůže zkalit roztomilou vzpomínku na dívky z Vassarů z toho dne, kdy se rozkoš mísila s peklem. Je to půvabná vzpomínka, která v mojí paměti nebledne.

Předevčírem se celý Vassar, dávný i současný, shromáždil v Hudson Theatre, a já tam byl taky. Důvodem byla benefice, kterou uspořádala Vassarova kolej a její příznivci, aby získali

peníze na podporu chudých studentů koleje během jejich studia. Nikdo mě nevaroval, že se mám stát zlatým hřebem programu, a když jsem se to dozvěděl, sevřelo se mi hrdlo a navýsost nepříjemně jsem se začervenal. Úzkost a ruměncem jsem ve skutečnosti předstíral, v hloubi duše jsem se radoval. Jakmile moje malé představení skončilo a dámy se ujaly úkolu odvést mě sálem na pódium, tvářil jsem se tak upejpavě, že mě všechny obdivovaly a dojímalý se tím. Provádím takové věci s bravurou, která ošálí i toho nejzarytějšího a nejostřílenějšího cynika. Trvalo dlouho a vyžadovalo hodně tréninku, než jsem toto umění vypiloval k dokonalosti, ale za tu námahu to stálo. Dělá to ze mě tu nejzajímavější vykopávku, která kdy vkročila mezi důvěřivé dívky. Oficiálnímu přivítání jsem se na pódiu věnoval hodinu nebo dvě a celý Vassar, dávný i současný, si se mnou potřásal pravicí. Některé zástupkyně soudobého Vassaru byly nevýslovně krásné a já se k nim chval velmi přátelsky. Také jsem doufal, že některá mi zatouží dát mateřské políbení, ale netroufal jsem si to sám navrhnout. Nicméně když se tak nakonec stalo, ze všech sil jsem se snažil, aby z toho byla epidemie, a podařilo se. Vyžadovalo to jisté mistrovství, ale mám z čeho brát. Vytvořil jsem *iluzi*, že staré i mladé beru stejně, bez jakékoli diskriminace, jenže aritmetický průměr jsem vychyloval ku svému prospěchu a domnívám se, že jsem tak činil, aniž bych vyvolal sebemenší podezření.

Mezi onou spoustou lidí jsem opět potkal celý pultucet hezkých starých děvčat, s nimiž jsem se v rozkvětu jejich půvabu poznal na Vassarově koleji, když jsme tenkrát se Susy tuto kolej navštívili. Včera v univerzitním klubu byla téměř každá z pěti stovek dam mladá a krásná, nepoznamenaná starostmi, nepovadlá věkem. Byly tam dívky ze Smithovy koleje, Wellesley, Radcliffu, Vassaru a Barnardovy koleje, jejichž řady okořenily studentky z Jihu, Středozápadu a pobřeží Pacifiku.

Před několika týdny jsem držel mravokárné kázání k dívkám z Barnardovy kolejje při Kolumbijské univerzitě a teď jsem se cítil jako mezi starými přáteli. Byly tam desítky dívek z Barnardovy kolejje, byly jich spousty, a já si s nimi potrásl rukou už na jejich koleji. Jak jsem již řekl, reportér včera slyšel mnohé, ale pár věcí neslyšel. Jednomu líbeznému stvoření se zachtělo zašeptat mi do ucha a já neměl žádných námitek. Ta okouzlující osůbka si stoupla na špičky, do výšky si pomohla tím, že se hebkýma ručkama opřela o moje ramena, k uchu mi přiložila svá ústa a povídá: „Jaké je být nejkrásnější v New Yorku?“ Bylo to tak pravdivé a tak potěšující, až jsem se zbarvil do ruda. Ani jsem se nezmohl na odpověď. O tohle reportér přišel.

Dvě dívky, jedna z Maine a druhá z Ohia, byly vnučkami spolupasážérů, kteří se před třiceti devíti lety se mnou plavili na *Quaker City* během výpravy „Našinců na cestách“. Samozřejmě jsme si příjemně poklábosili. Potom mi dáma středního věku potrásla rukou a pravila:

„Dalo by se říci, pane Clemensi, že i já jsem s vámi dlouho spřízněná podobným způsobem, protože jeden z mých nejstarších a nejbližších přátel se s vámi také plavil na *Quaker City* — pan Faulkner.“

Oblícej mi už začínal v nadějném očekávání zářit. To jméno ho ale sfouklo jako svíci. Ona dáma bohužel neměla dostatečný vhled, aby si uvědomila, že je vhodná chvíle tuto záležitost odložit nebo změnit téma. Jenže to ona ne, nebyla ani tak ducha přítomná, jako bych byl já na jejím místě. Na onom místě jsme byli oba. V jejím případě nebyl přítomen duch, a já jí nemohl pomoci, protože ani v mém případě nebyl přítomen. Nevěděla, co říci, a tak řekla, co říkat neměla. Povídá:

„Cože, vy si nepamatujete na pana Faulknera?“

Nevěděl jsem, co odpovědět, a tak jsem i já řekl, co jsem neměl říkat. Přiznal jsem, že si na ono jméno nevzpomínám.

Zapotácela se na místě. I já se zapotácel na místě. Ani jeden z nás ze sebe nedokázal vypravit nic dalšího a skutečnost, že jsme byli ze všech stran obklopeni a tísněni dychtivými mladými pozorovatelkami a posluchačkami, naše trápení nijak nezmírnila. Vklouzla do davu, zmizela z dohledu a zanechala mě v dosti nepříjemném rozpoložení — a pokud lze soudit podle náznaků, ani ona se necítila příjemně. Neustále se vynořují lidé, kteří mě kdysi dávno znali, a někdy to dopadne takhle, ale většinou nikoli. Toto však bylo vůbec poprvé, kdy jsem slyšel o pasažérovi *Quaker City*, kterého na lodi nikdo neviděl. Mezi lidmi z *Quaker City* žádný pan Faulkner nebyl.

Vycházející slunce slečny Mary Lawtonové, zapadající slunce Ellen Terryové — Rozlučkový banket Ellen Terryové u příležitosti padesátého výročí — Kabelogram pana Clemense — Pan Clemens má skvělý nápad na divadelní hru; pan Hammond Trumbull jej rozcupoval — Orion Clemens poražen jako státní tajemník — Pan Clemens nešťastně spekuluje podle rady pana Campa — Pan Camp nabízí odkup pozemků v Tennessee za dvě stě tisíc dolarů. Orion odmítá — Pan Clemens právě zjistil, že v Tennessee stále vlastní tisíc akrů země — Orion přijíždí na Východ, získává místo v hartfordském Evening Postu — Po různých podnikatelských dobrodružstvích se vrací do Keokuku a pokouší se chovat kuřata

Stojím na hřbetě světa a hledím na východ k vycházejícímu slunci a na západ k zapadajícímu slunci? To je pěkný obraz! Zajímalo by mě, zda ho už někdo použil. Většina toho, co jsem kdy vypustil z úst, už byla předtím vyslovena. Navíc byla vyslovena mnohamilionkrát. Na lidech je smutné, že devět večerů v týdnu vysedávají, aby se opájeli vlastní originalitou. Lidský druh o sobě vždy uměl smýšlet velmi dobře a nejsou mu po chuti lidé, kteří házejí cihly do křivých zrcadel jeho naivní sebechvály. Je v tomto směru dosti citlivý. Na žádost jednoho člověka jsem byl oněhdy ochoten plýtvat sentimentem — rozuměj:

„Nejušlechtlejší Boží dílo?“ Člověk.

„Kdo na to přišel?“ Člověk.

Domníval jsem se, že je velice hodný a bystrý, jenže jiní lidé takoví nejsou.

Ale teď se musím vrátit na hřbet světa a pohlédnout na východ a na západ k oběma sluncím. Jedním z nich je slečna Mary Lawtonová, mladá americká dáma, která se chystá objevit na

jevišti, a doufáme a věříme, že ji nakonec spatříme, jak vstupuje na prkna, která znamenají svět. Jsme hluboce přesvědčeni, že jednou bude velmi slavná. Proslulá a oblíbená herečka Fay Davisová, která hraje hlavní roli ve vážném a působivém dramatu s názvem — na názvu nesejde, stejně jsem ho zapomněl —, vyslovila přání, že by si od tohoto divadelního kusu ráda odpočinula, jakmile se nalezne schopná náhrada; a já na podnět Daniela Frohmana před dvěma nebo třemi dny poslal kabelogram do Londýna a dotázal se Charlese Frohmana, zda by tuto roli nemohla zkusit slečna Lawtonová. To je slunce, které se zjevně brzy vynoří nad obzorem; sluncem, které brzy zapadne, je Ellen Terryová, která je už padesát let královnou anglické divadelní scény a dvacátého osmého tohoto měsíce, v den padesátého výročí, se odebere na odpočinek. Kariéru ukončí náležitě, a to velkým londýnským banketem. Kabelogramy vhodné pro tuto příležitost se rozletí k banketujícím od jejích starých přátel v Americe a v jiných, donedávna vzdálených koutech planety — dnes už žádné vzdálené kouty nejsou. Americké kabelogramy shromažďuje newyorský výbor a na požádání jsem přispěl i svým. Využívat k tomuto účelu podmořský kabel, po dvaceti pěti centech za slovo, je moderní a jediná možnost. Mohli byste za levný peníz využít poštu, ale to by nebylo vhodné. [Mezi námi, *chodí* to poštou — ale datováno tak, aby se vyhovělo požadavkům.]

Obdiv a náklonnost, kterou k Vám po mnoho let cítím, stárím nevadne, návykem neovšední.⁴ Kladu je k Vaším ctěným nohám se silou a svěžestí jejich mládí, která je v nich neztenčena.

---

4 Narážka na Enobarbova slova v Shakespearově dramatu Antonius a Kleopatra (2. jednání, 2. výstup); zde je využit český překlad Jana Josefa Čejky z roku 1858 — pozn. překl.

Je to milá osobnost, stejně jako sir Henry Irving, který nás nedávno opustil. Poznal jsem je před třiceti čtyřmi lety v Londýně a od té chvíle jsem k nim choval velkou úctu a náklonnost.

Když jsem před chvílí představil onen rozmáchlý obraz o hřbetě světa a vycházejícím a zanořujícím se slunci, nesměle jsem připustil pochybnosti ohledně neotřelosti toho velkolepého obrazu. Zdrženlivost je důsledkem jedné mé zkušenosti, staré čtvrt století. Jednoho dne mi v hlavě vybuchla skvostná inspirace a rozmetala můj mozek po celé farmě — to léto jsme trávili na Quarry Farm. Výbuch pohnojil farmu tak, že ještě sedm let dávala dvojnásobnou úrodu. Mojí úchvatnou inspirací bylo cosi, co mi připadalo jako nejobjevnější a nejpůsobivější námět na divadelní hru, jaký si lze vůbec představit. Chystal jsem se ihned onu hru napsat a ohromit s ní svět; a opravdu jsem na ní bezodkladně začal pracovat. Potom mi přišlo na mysl, že nejsem příliš obeznámen s dějinami dramatu, mohlo by mi tudíž prospět, kdybych se ještě předtím, než pokročím dále, ujistil, že můj nápad je vskutku nový. Napsal jsem tedy Hammondovi Trumbullovi z Hartfordu a v dopise jsem se ho tázal, zda takový nápad už někdo na divadelních prknech použil. Hammond Trumbull byl americký učenec své doby a na obou polokoulích se pověsti vzdělance těšil pěknou řádku let. Byl jsem si jistý, že o tom bude vědět všechno. Čekal jsem týden a potom dorazila jeho odpověď. Otevřel jsem několik velkých listů kancelářského papíru popsaných Trumbullovou drobnou a úhlednou rukou. Nebylo na nich nic víc než seznam divadelních her, v nichž byl ten můj nový nápad použit, a to ve zhruba šedesáti sedmi zemích. Už si nevzpomínám, kolik tisíc her seznam obsahoval. Pamatuji si jediné to, že ani neuvedl všechny tituly, zásobil mě pouze takovým množstvím, které postačilo jako ukázka. A také si vzpomínám, že nejstarší z vyfakturovaných divadelních her bylo jisté čínské drama, které vzniklo před dvěma a půl tisícem let.

Ten můj obraz — stojím na hřbetě světa a pozoruji vycházející a zapadající slunce — je opravdu úchvatný, je opravdu pěkný, ale ztrácím v něj důvěru. Hammond Trumbull je mrtvý. Ale kdyby tu s námi byl, pravděpodobně by mě na ukázkou mohl opět zásobit několika archy popsaneého papíru.

Orion Clemens — pokračování

Na všechny úřady, které mohl nabídnout nový stát Nevada, bylo několik kandidátů, s výjimkou dvou — postů senátora Spojených států amerických a státního tajemníka. 1864–1865 Nye se mohl spolehnout, že dostane senátorské křeslo, a u Ori-ona byla taková jistota tajemnictví, že kromě něj nebyl do tohoto úřadu nikdo jiný navržen. Přesně v den, kdy Republikánská strana měla na konventu rozhodnout o nominacích, však byl stížen jedním ze svých záchvatů ctnosti a odmítl se přiblížit ke konventu. Naléhali na něj, ale všechno přesvědčování bylo marné. Prohlásil, že jeho přítomnost na konventu by byla nečestným a nevhodným ovlivňováním, a má-li být nominován, tuto poctu musí získat jako dobrovolný a neposkvrněný dar. Tento postoj by byl jeho záležitost vyřešil bez další námahy, jenže v ten samý den ho postihl další záchvat ctnosti, který vše změnil v absolutní jistotu. Dlouhá léta měl ve zvyku měnit vyznání spolu s košilí a zároveň s tím úmysly týkající se střídmosti. Chvilí byl abstinent a přeborník v tomto oboru; potom načas změnil názor a přešel na opačnou stranu. V den nominace náhle změnil přátelský postoj k whisky — což byl postoj dosti populární — v nekompromisní abstinenci a od té chvíle nepolkl ani kapku. Přátelé ho zapřísahali a úpěnlivě prosili, ale všechno bylo marné. Nebylo možno ho donutit, aby překročil práh saloonu. Příští ráno noviny přinesly seznam vybraných nominantů. Jeho jméno mezi nimi nebylo. Nebyl schválen.

Když se exekutiva státu Nevada ujala vlády, přišel o svůj štědrý příjem. Ocitl se bez zaměstnání. Bylo třeba něco podniknout. Nabízel své služby jako advokát, ale neměl klienty. Bylo to zvláštní. Dalo se to jen těžko pochopit. Neměl jsem pro to žádné vysvětlení — ale kdybych měl hádat řešení této záhady, vsadil bych se, že kdyby Oriona někdo angažoval, podíval by se na případ z obou stran, a to tak důkladně a zasvěceně, že kdyby se vytasil se svými argumenty, ani soud by nevěděl, na které straně stojí. Myslím, že jeho klient by díky tomu, jak Orion předkládá jeho kauzu, prohlédl Orionův způsob práce, pochopil by varovné signály a včas by případ stáhl, aby si ušetřil pravděpodobnou katastrofu.

Asi rok před událostmi, o kterých jsem právě mluvil, jsem se uchytil v San Francisku. Stalo se, že jsem dostal tip od pana Campa, neohroženého chlapíka, který neustále vydělával velké jmění na nápaditých spekulacích, aby je v průběhu šesti měsíců opět prodělal díky jiným spekulativním nápadům. Camp mi poradil, abych si koupil nějaké podíly v „Hale & Norcross“. Koupil jsem si padesát podílů po třech stovkách dolarů za podíl. Koupil jsem je na dluh a smířil se s dvaceti procenty. To vyčerpalo moje fondy. Napsal jsem Orionovi. Nabídl jsem mu polovinu a požádal ho, aby poslal svůj díl peněz. Čekal jsem a čekal. Odepsal, že do toho půjde. Akcie se rychle pohnuly vzhůru. Stoupaly a stoupaly. Podíl dosáhl hodnoty tisíc dolarů. Vyšplhal se na dva tisíce, potom na tři tisíce; potom na dvojnásobek této hodnoty. Peníze stále nikde, ale já se neznepokojoval. Akcie začaly co nevidět kalupem padat. V té chvíli jsem napsal naléhavý dopis. Orion odpověděl, že peníze už dávno poslal — sdělil, že je poslal do hotelu Occidental. Šel jsem se na to zeptat. Oznámili mi, že o žádných penězích nevědí. Abych ten dlouhý příběh zkrátil, akcie šly dolů, až spadly pod cenu, za kterou jsem je koupil.

Poté začaly ukusovat z úvěru, a když jsem se z toho vybabral, byl jsem očesaný jako vinice po náletu špačků.

Když už mi to nebylo k ničemu, zjistil jsem, co se stalo s Orionovými penězi. Každá jiná lidská bytost by poslala šek, ale on poslal zlato. Hotelový účetní ho zamkl do sejfů a odjel na prázdniny. Peníze celou dobu odpočívaly v sejfů a nepochybně si vychutnávaly, jaké osudové dílo konají. Jiného člověka by napadlo sdělit mi, že peníze neposílá v dopise, nýbrž jdou spěšným balíkem, ale to Orionovi vůbec nepřišlo na mysl.

Později mi pan Camp dal ještě jednu šanci. Souhlasil, že za dvě stě tisíc dolarů koupí naše pozemky v Tennessee, část zaplatí v hotovosti a zbytek ve směnkách s dlouhou splatností. Měl v plánu dovézt cizince z evropských vinařských oblastí a usadit je na těchto pozemcích. Věděl, co si o hroznech z Tennessee myslí pan Longworth, a byl spokojený. Protože byl jedním ze tří dědiců, poslal jsem Orionovi k podpisu smlouvy a doklady o vlastnictví. Ale přišly v nevhodnou dobu — dokonce v dvojnásob nevhodnou dobu. Ctnost střídmosti u něj momentálně byla v plné síle, pročež odepsal, že se nehodlá podílet na podvracení a kažení své vlasti vínem. Také psal, že nemůže vědět, zda pan Camp vůbec bude s těmi nebožáky z Evropy zacházet slušně a čestně. Čili aniž by se namáhal s ověřováním faktů, celý obchod zablokoval. Spadl pod stůl a už se ho nikdy nepodařilo oživit. Pozemky, které náhle získaly hodnotu dvou set tisíc dolarů, se obratem propadly na původní cenu, která byla nulová — a ještě k tomu platit pozemkovou daň. Musel jsem zaplatit daň a další náklady za několik let, ale jinak jsem pozemky v Tennessee hodil za hlavu a od té doby jsem o ně neprojevil sebemenší zájem, finanční ani jiný, a to až do včerejška.

Až do včerejška jsem předpokládal, že Orion promrhal všechno do posledního akru, a dokonce i on měl takový dojem.

Jenže včera dorazil z Tennessee nějaký džentlmen a přivezl mapu, která ukazovala, že po úpravě pradávných nákrešů stále vlastníme tisíc akrů v uhelném revíru, zbytek ze sta tisíc akrů, které nám odkázal otec, když v roce 1847 zemřel. Onen džentlmen předložil jistý návrh; také přivedl váženého a zámožného newyorského občana. Návrh říkal, že džentlmen z Tennessee by měl prodat pozemek, že džentlmen z New Yorku by měl zaplatit veškeré náklady a vybojovat všechny soudní pře, pokud se nějaké vyskytnou, a že z případného výnosu připadne onomu džentlmenovi z Tennessee třetina, další třetina připadne Newyorčanovi a zbývající třetina připadne Samu Moffettovi, jeho sestře (choti pana Charlese L. Webstera) a mně, kteří jsme posledními žijícími dědici.

Tentokrát doufám, že se pozemků v Tennessee nadobro a beze zbytku zbavíme a že o nich už nikdy neuslyším.

1867 Na Východ jsem dorazil v lednu 1867. Mám dojem, že Orion zůstal ještě rok v Carson City. Svůj dům za dvanáct tisíc dolarů i s jeho vybavením potom prodal se zhruba šedesáti-procentní slevou za tři a půl tisíce dolarů ve vládou tištěných bankovkách. On a jeho manželka se vydali první třídou zaoceánského parníku do New Yorku. V New Yorku zakotvili v drahém hotelu a nákladným způsobem poznávali město. Potom zmizeli do Keokuku, kam dorazili téměř bez jediné vindry. Byli na tom stejně, jako když odtud v červenci šedesátého prvního odešli. 1871 Zhruba v roce 1871 nebo 1872 přijeli do New Yorku. Byli nuceni někam odejít. Poté, co opustili pobřeží Pacifiku, se Orion snažil živit právem, ale sehnal pouze dva případy. Měl se pokusit zbavit klienty obvinění — ale případný výsledek se už nikdy nedozvíme, protože strany vyřešily spor mimosoudně bez jeho pomoci.

Matce jsem koupil dům v Keokuku. Každý měsíc jsem jí dával slušnou sumu a Orionovi jsem dával další slušnou sumu. Všichni

bydleli společně v onom domě. Orion mohl získat libovolné slušně placené místo v sazárně deníku *Gate City*, ale jeho manželka byla přece chotí guvernéra a nemohla dopustit takový společenský propad. Pro ni bylo přijatelnější žít z milodarů.

Ale jak jsem řekl, přijeli na Východ a Orion získal práci v newyorském *Evening Postu*, kde působil jako korektor za deset dolarů týdně. Pronajali si jednu malou místnost, kde vařili a žili z oněch peněz. Netrvalo dlouho a Orion přijel do Hartfordu a chtěl po mně, abych mu sehnal místo reportéra nějakých hartfordských novin. To byla příležitost opět vyzkoušet můj plán, a já tak učinil. Přiměl jsem ho, aby i bez doporučujícího dopisu zašel do hartfordského večerníku *Evening Post* a nabídl se, že u nich bude zadarmo uklízet, zametat a dělat spoustu dalších věcí pod záminkou, že nepotřebuje peníze, ale pouze potřebuje pracovat, že je to to jediné, na čem mu záleží. Za šest týdnů byl členem redakce večerníku s týdenním platem dvacet dolarů, a ty peníze si zasloužil. Nakonec ho jiné noviny lákaly na vyšší plat, ale já ho přiměl, aby šel za lidmi z večerníku a řekl jim o tom. Přihodili do banku a udrželi ho v *Evening Postu*. Bylo to nejpříjemnější zaměstnání, jaké kdy měl. Šlo o nenáročnou práci. Byl po všech stránkách spokojený. Jenže pak se na něj nalepila smůla. Musela se nalepít.

Ve vermontském Rutlandu měl začít vycházet nový republikánský deník, za nímž stála akciová společnost založená movitými politiky. Ti mu nabídli židli šéfredaktora za tři tisíce ročně. Plný nadšení se chystal kývnout. Jeho manželka byla rovněž nadšená — ba dvakrát tak nadšená, třikrát tak nadšená. Moje úpěnlivé prosby a vysvětlování přišly vniveč. Pravil jsem:

„Jsi rozbředlý jako bláto. Ti lidé to brzy poznají. Snadno odhalí, že ti chybí páteř; že s tebou můžou zacházet jako s otrokem. Možná tam vydržíš šest měsíců, ale ne déle. Potom tě

nepropustí, jako by propustili džentlmena: vyletíš, jako když vyhazují otravného tuláka.“

Tento scénář se do posledního písmene naplnil. Následně se on a jeho manželka opět vystěhovali do onoho osudem zkoušeného, nevinného Keokuku. Orion odtamtud psal, že už nepokračuje v právnické praxi; že jeho zdraví podle něj prospěje čerstvý vzduch a nějaké zaměstnání pod širým nebem; že jeho staříčkový tchán vlastní pruh půdy na břehu řeky míli nad Keokukem, že na něm stojí jakýsi domek, že má v plánu to místo koupit, zahájit tam chov kuřat a zásobovat Keokuk kuřaty a vejci, a možná i máslem — ale nejsem si úplně jistý, zda lze na kuřecí farmě vyplatit i máslo. Psal, že by pozemek s domkem mohl mít za tři tisíce dolarů v hotovosti, a já mu ty peníze poslal. Pustil se do chovu kuřat a posílal mi podrobné měsíční výkazy, z nichž se dalo odvodit, že je schopen prodat lidem z Keokuku páreček kuřat za dolar a čtvrt. Ale také se dalo odvodit, že náklady na odchov takového páru činí dolar a šedesát centů. Nezdálo se, že by toto Oriona odrazovalo, a tak jsem to nechal plavat. Mezitím si ode mě každý měsíc, měsíc za měsícem, pravidelně půjčoval sto dolarů. Abyste si udělali představu o Orionových pevných a neměnných podnikatelských postupech — a na své nemalé podnikatelské schopnosti byl opravdu pyšný —, jakmile začátkem každého měsíce obdržel stodolarovou zálohu, vždy mi poslal na tuto částku směnku a s ní posílal *tříměsíční úrok z oněch peněz*, tedy ze sta dolarů při šestiprocentním ročním úročení. Tyto směnky byly vždycky za tři měsíce. Samozřejmě jsem je vyhazoval. Pro nikoho by neměly valnou hodnotu.

Jak už jsem říkal, vždycky posílal podrobný výkaz měsíčního zisku a ztráty z chovu kuřat — tedy přinejmenším výkaz měsíční ztráty — a tento podrobný výkaz zahrnoval na straně nákladů nejrůznější položky — zrní pro kuřata, klobouček pro

manželku, holínky pro něj a tak dále; dokonce i jízdné a týdenní příspěvek deseti centů na pomoc misionářům, kteří se snaží dštít oheň a síru na Čínany podle plánu, jenž tyto lidi asi příliš nepotěší. Když jsem však mezi těmito pečlivě zaznamenanými jednotlivostmi objevil dvacet pět dolarů nájemného za kostelní lavici, zarazil jsem se. Poradil jsem mu, aby změnil vyznání a prodal lavici.

Současný dům pana Clemense nevyhovuje, neboť nemá slunce — Pan Clemens potkává na Washingtonově náměstí Ettu — Čtyřicet let stará vzpomínka na tančírnu ve Virginia City — Pokračování o Orionovi; vynalézá stroj na řezání dřeva; vynalézá parní loď pro plavbu kanály; jeho komický zážitek z vany — Příběh Billa Nye — Orionova autobiografie — Jeho smrt

Adresa tohoto domu je Pátá avenue 21 a dům stojí na rohu Deváté ulice, dvě stě yardů od Washingtonova náměstí. Před padesáti nebo šedesáti lety ho postavil Renwick, architekt, který navrhl zdejší římskokatolickou katedrálu. Dům je velký a každé podlaží má pěkné a prostorné pokoje. Je to už více než rok, co ho Clara a Katy (hospodyně) prozkoumaly a ohromně se jim líbil. Nezkoumaly ho ledabyly, nýbrž důkladně, a čím více pátraly, tím více se jim líbil. Pak už byla řada na mně, a místo toho, abych si ho pronajal na rok, s možností jedné nebo dvou opcí, pronajal jsem si dům na tři roky a podepsal smlouvu. Nastěhovali jsme nábytek, potom jsme nastěhovali sami sebe a okamžitě jsme učinili jistý objev. V celém domě nebylo jedno jediné okno, ani na Pátou avenue vpředu, ani na dlouhou Devátou ulici z boku, které kdy poznalo, jak vypadá sluneční paprsek. Udělali jsme špatný obchod, a už se na tom nedalo nic změnit. Celý dům se po všechna roční období nachází ve stínu, až na dobu letního parna. Tehdy slunce pronikne dovnitř, ale v tomto období roku uvnitř domu stejně nepobývá ani noha, takže to není žádná výhoda.

V domě nikdo neprospívá. Z pobytu v něm se neraduje nikdo kromě doktorů. Ti jako kdyby tu byli pořád. Musíme se vystěhovat a najít dům, do kterého svítí trochu slunce.

Včera jsem šel dolů na Washingtonovo náměstí. Zatočil jsem vlevo, abych si prohlédl dům, který stojí na rohu náměstí a Univerzitní třídy. Posléze jsem zašel na roh náměstí, odkud se mi naskýtal celkový pohled na průčelí domu. Když jsem přecházel ulici, potkal jsem nějakou ženu a uvědomil si, že mě poznala. I mně se zdál její obličej povědomý. Něco mi našeptávalo, že se otočí, půjde za mnou a osloví mě, a moje tušení bylo správné. Byla to nevysoká, tělnatá žena s vlídnou a dobrosrdečnou, ale vrásčitou a nezajímavou tváří. Měla bílé vlasy a upravený, nicméně prostý oděv. Řekla:

„Vy jste pan Clemens?“

„Ano,“ odpověděl jsem, „to jsem.“

Ona pokračovala: „Kde je váš bratr Orion?“

„Mrtvý,“ řekl jsem.

„Kde je jeho paní?“

„Mrtvá,“ zněla moje odpověď, a k tomu jsem dodal: „Zdá se mi, že vás znám, ale nedokážu si vás zařadit.“

Ona na to: „Pamatujete si na Ettu Boothovou?“

V životě jsem potkal jenom jednu Ettu Boothovou a ta se právě teď vynořila přede mnou v plné kráse. Téměř jako kdyby vedle této malé, tělnaté postarší paničky stála v květu, rozpacích a půvabu svých třinácti let, s vlasy spletenými do copů, které jí splývaly po zádech, a v ohnivě rudých šatech, které jí sahaly ke kolenům. Na Ettu jsem si pamatoval opravdu velmi dobře. A hned nato se přede mnou vynořil další výjev a uprostřed něj toto dítě, které díky svým ohnivě červeným šatům prozařovalo střízlivé odstíny onoho výjevu jako pochodeň. Ale nebyl to tichem naplněný výjev; nebyl vůbec poklidný. Zachycoval velkou tančírnu uvnitř poněkud chátrající budovy v nevadském Gold Hillu nebo ve Virginia City. Nacházely se v ní dvě nebo tři stovky statných chlapů, kteří s upřímným nadšením tancovali. A uprostřed vši

té vřavy vířily a probleskovaly Ettiny rudé šaty; na parketu byla jedinou zástupkyní svého pohlaví. Její mohutná, kyprá, milá a usmívající se matka seděla osaměle a důstojně na lavici u stěny a s nevzrušeným uspokojením sledovala zábavu. Ona a Etta byly v tančírně jediné osoby ženského pohlaví. Polovina mužů představovala dámy, ti si kolem levé paže uvázali šátek, aby se dali rozeznat od pánů. Já osobně si s Ettou nezatančil, protože jsem byl dáma. Na opasku mi visel revolver, stejně jako všem ostatním dámám — a taktéž pánům. Byla to rozlehlá, ponurá a stará barabizna, od jednoho konce ke druhému osvětlená lojovými svíčkami na lustrech ze sudových obručí, které visely ze stropu. Ze všech stran na nás kapalo sádlo. Bylo to začátkem zimy roku 1862. 1862 Ettě trvalo čtyřicet čtyři let, než mi opět zkrížila cestu.

Zeptal jsem se jí na otce.

„Mrtvý,“ řekla.

Zeptal jsem se jí na matku.

„Mrtvá,“ řekla.

Další otázka odhalila skutečnost, že je dlouho vdaná, ale nemá děti. Podali jsme si ruce a rozešli se. Udělala tři nebo čtyři kroky, potom se otočila, vrátila se a s očima plnýma slz povídá:

„Jsem tu cizí a přátele mám daleko — vlastně mi skoro žádní přátelé nezůstali. Málokdo z nich je ještě naživu. Musím se vám s něčím svěřit. *Musím* to někomu říci. Dokud je to čerstvé, sama to neunesu. Doktor mi právě řekl, že manžel tu už dlouho nebude, a ani ve snu mě nenapadlo, že mi bude tak mizerně.“

Pokračování Orionova příběhu

Myslím, že pokus s drůbeží trval asi rok, možná dva. Tehdy mě to přišlo na šest tisíc dolarů. Můj dojem je takový, že Orion

se nedokázal farmy vzdát a že si ji jeho tchán vzal zpátky jako milosrdný skutek sebeobětování.

Orion se vrátil k právníckému řemeslu a předpokládám, že v následujícím čtvrtstoletí tuto káru střídavě vypráhal a zapřáhal, nicméně pokud vím, byl právníkem pouze podle jména a neměl žádné klienty.

1890 V létě roku 1890 zemřela ve věku osmdesáti osmi let moje matka. Našetřila nějaké peníze a odkázala je mně, protože pocházely ode mě. Já je dal Orionovi a on vděčně prohlásil, že jsem ho podporoval už dost dlouho a že od nyníška mě tohoto břemene zbaví, a také doufá, že mi část mých výdajů vrátí, možná dokonce všechno. V souladu se svými slovy se jal využít peníze na stavbu ohromného přístavku k domu, veden myšlenkou, že ubytuje nájemníky a zbohatne. U tohoto podnikatelského záměru nemusíme déle setrvávat. Bylo to další z jeho fiasek. Jeho manželka dělala všechno možné, aby plán vyšel, a pokud by někdo byl schopen dovést ho do vítězného konce, byla by to ona. Byla to dobrá žena a byla velice oblíbená. Byla dost marnivá, což bylo celkem na obtíž, ale měla také svou praktickou stránku a z penzionu mohla udělat lukrativní podnik, kdyby se proti ní nespikly okolnosti.

Orion dostal i jiné nápady, jak mě odškodnit, ale vzhledem k tomu, že vždycky vyžadovaly investici, držel jsem se stranou a on je nikdy nezhmotnil. Jednou se chtěl pustit do vydávání novin. Byla to hrůzná myšlenka a já ji zadusil tak pohotově, že to bylo téměř neomalené. Potom vynalezl stroj na řezání dřeva, sám ho smontoval a opravdu s ním řezal dřevo. Byl geniální, byl výkonný a mohl mu vydělat příjemné malé jmění, jenže v tu nejnevhodnější chvíli opět zasáhla Prozřetelnost. Orion zažádal o patent a zjistil, že stejný stroj už byl patentován a úspěšně se prodává.

Krátce nato stát New York vypsal odměnu padesát tisíc dolarů za použitelnou metodu, jak proplout parními plavidly

skrze Erijský kanál. Orion na tom pracoval dva nebo tři roky, vymyslel a dokončil plán plavby a opět byl nachystán chopit se bohatství, které viselo na nejnižší větvi, když tu kdosi poukázal na drobnou vadu: jeho plavidlo se nedalo použít v zimě a v létě by jeho kola rozbouřila vodu tak, že by z obou stran spláchla stát New York.

Orionových nápadů na získání prostředků, jimiž by mi splatil dluh, bylo nespočet. Tyto nápady dokázaly obstojně vyplnit následujících třicet let, ale ve všech případech ztroskotaly. Během celých těchto třiceti let ho pevně zakořeněná poctivost držela na pozicích vyžadujících důvěru, kde pečoval o peníze jiných lidí, ale nevyplácela se žádná mzda. Byl pokladníkem snad všech dobročinných organizací; staral se o peníze a další majetek vdov a sirotků; nikomu neztratil ani cent a sám si nevydělal ani cent. Pokaždé, když změnil vyznání, církev jeho nové víry byla ráda, že ho získala; hned z něj udělali pokladníka a on okamžitě v oné církvi zarazil podplácení a finanční úniky. V otázce změny politické orientace prokazoval pružnost, která celé jeho okolí ohromovala. Kdysi došlo k následující pozoruhodné události, kterou mi sám podrobně vylíčil.

Jedno ráno byl republikánem a dostal pozvání přednést večer na veřejném shromáždění republikánů agitační proslov, s čímž souhlasil. Připravil si tedy řeč. Po obědě se stal demokratem a slíbil, že vymyslí spoustu povznášejících hesel a ta se pak objeví na transparenty, které demokraté ten večer, během svého průvodu s pochodněmi, ponесou nad hlavami. V průběhu odpoledne sepisoval jásavá demokratická hesla, což ho tak zaměstnalo, že večer nastal dřív, než zase stačil změnit politické přesvědčení; a tak se nakonec stalo, že pod širým nebem pronášel burcující republikánský agitační proslov, zatímco před ním k radosti všech přihlížejících defilovaly jeho demokratické transparenty.

Bylo to vskutku zvláštní stvoření — ale navzdory jeho výstředností ho lidé po celý jeho život milovali, ať žil kdekoli. A také si ho velmi vážili, protože v jádru to byl ten nejryzejší chlap.

Kdykoli měl možnost ocitnout se ve směšné situaci, byl pro takovou příležitost obecně způsobilý. Když on a jeho manželka bydleli v Hartfordu, v době, kdy pracoval v redakci *Evening Postu*, byli na byt a stravu v jednom domě, zalidněném průměrně movitými, sympatickými muži a ženami. Nacházela se v něm koupelna, která byla pro tento kmen typická, a jedno nedělní odpoledne, kdy se zbytek domu oddával poklidnému odpočinku, si Orion usmyslel, že si dopřeje koupel, a dotáhl tuto myšlenku k víceméně úspěšné realizaci. Jenže nezamkl dveře. Za letních veder míval ve zvyku napustit si dlouhou vanu téměř po okraj studenou vodou, potom si do ní kleknout, předklonit se, ponořit se nosem až na dno a pár minut setrvat v této příjemné poloze. Dovnitř vešla pokojská. Poté se vyřítila ven, utíkala domem a vrískala:

„Pan Clemens se utopil!“

Všichni vyletěli ze dveří a paní Clemensová přibíhala se srdceryvným nářkem:

„Jak víte, že to je pan Clemens?“

A pokojská řekla: „Já nevím.“

To mi připomnělo nebohého bracha Billa Nye — to byl opravdový humorista, útlomitná a dobrá duše. Inu, už je mrtvý. Budiž jeho popelu země lehká. Byl to ten nejholohlavější lidský tvor, jakého jsem kdy potkal. Celá jeho lebka se blyštěla jako vyleštěná. Připomínala kupoli, od níž se odráží slunce. Sotva někdy měl jediný chomáček vlasů. Jednou kdosi přiznal, že v něm výjimečná plešatost Billa Nye vyvolává úžas.

„Ale to nic není,“ povídá Bill Nye. „Měl jste vidět bratra. Kdysi spadl z přívozu do vody, a když se vynořil, jistá žena, jejíž hlas se prodral vysoko nad vřavu polekaných a úzkostných

výkřiků, na něj začala ječet: „Že se nestydíte! Jsou tu dámy! Zase se potopte a vynořte se jinak.“

Asi před pětadvaceti lety — někdy tou dobou — jsem Orionovi navrhl, aby napsal autobiografii. Požádal jsem ho, aby v ní naléval čistého vína; aby se zdržel předvádění sebe sama výlučně v úctyhodných situacích a čestně popsal všechny zápletky svého života, které mu připadají zajímavé, včetně takových, které se mu vryly do paměti, protože se za ně stydí. Privil jsem, že něco takového ještě nikdo nikdy neudělal, a kdyby to dokázal, jeho autobiografie by se mohla stát cenným literárním počinem. Privil jsem, že mu nabízím práci, kterou ve vlastním případě nejsem schopen napodobit, ale kojím se nadějí, že jemu se to může podařit. Dnes si uvědomuji, že jsem se mu pokoušel vložit na hřbet cosi neuskutečnitelného. Tento svůj životopis diktuji tři měsíce; pomyslel jsem na půl druhého až dva tisíce zápletek vlastního života, za něž se stydím, přesto jsem ani jedné z nich dosud nedovolil, aby se ocitla na papíře. Soudím, že až dokončím tyto paměti, pokud je vůbec dokončím, ona sbírka bude stále úplná a nedotčená. Jsem přesvědčen, že kdybych vytáhl na světlo všechny, nebo alespoň některé z těchto zápletek, až by došlo na korekturu knihy, určitě bych je vyškrtl.

Orion sepsal svou autobiografii a poslal mi ji. Ale čekalo mě značné zklamání; a také roztrpčení. Dělal v ní ze sebe neustále hrdinu, přesně tak, jak bych to dělal já a jak to právě dělám, a neustále zapomínal zařazovat epizody, které ho stavěly do nepříteli hrdinského světla. Osobně jsem věděl o několika událostech v jeho životě, které byly výrazně a trapně nehrdinské, ale když jsem na ně narazil v jeho autobiografii, nějak změnil barvu. Obrátily se úplně naruby a staly se něčím, nač byste měli být nezřízeně pyšní. K mé lítosti jsem značnou část oné autobiografie zničil. Nicméně v tom, co zbylo, slečna Lyonová

objevila pasáže, které jí přišly zajímavé, a postupem času z nich budu občas tu a tam citovat.

1898 Když jsme v roce 1898 pobývali ve Vídni, z Keokuku dorazil kabelogram, který oznamoval, že Orion zemřel. Bylo mu sedmdesát dva let. To hořké prosincové ráno sešel v časných hodinách dolů do kuchyně, rozdělal oheň a potom se posadil ke stolu, aby cosi napsal. A takto zemřel, s perem v ruce složil hlavu na papír uprostřed nedokončeného slova — znamená, že jeho únik ze zajetí dlouhého, pohnutého, bídného a nevyňosného života byl milosrdně rychlý a bezbolestný.

Dopis od dívky z Francie zakončený kabelogramem o „Hucku Finnovi“ — Džagannáthův klub — Dopis od knihovníka Brooklynské veřejné knihovny týkající se „Huckleberryho Finna“ a „Toma Sawyera“ — Odpověď pana Clemense — Záplava novinářů pokoušejících se odhalit obsah onoho dopisu

Dnešní ranní poštou dorazil dopis z Francie od jedné mé francouzské přítelkyně, který uzavíral tento kabelogram z New Yorku.

MARK TWAIN INTERDIT

New-York, 27 mars. (*Par dépêche de notre correspondant particulier.*)
— Les directeurs de la bibliothèque de Brooklyn ont mis les deux derniers livres de Mark Twain à l'index pour les enfants au-dessous de quinze ans, les considérant comme malsains.

Le célèbre humoriste a écrit à des fonctionnaires une lettre pleine d'esprit et de sarcasme. Ces messieurs se refusent à la publier, sous le prétexte qu'ils n'ont pas l'autorisation de l'auteur de le faire.⁵

Tento dopis přišel od francouzské dívky, která žije v Saint Dié, v kraji, odkud pocházela Jana z Arku. To francouzské děvče jsem nikdy neviděl, ale asi před pěti lety mi napsala a od té doby si třikrát nebo čtyřikrát za rok vyměníme přátelské dopisy. Podepisuje se „Hélène Picardová, francouzská členka“. Označení „francouzská členka“ bude pochopitelnější,

---

⁵ Úryvek z blíže neurčených francouzských novin, v němž zvláštní newyorský dopisovatel 27. března 1906 informuje, že představenstvo knihovny v Brooklynu zařadilo dvě poslední knihy Marka Twaina na seznam děl neprospívajících dětem do patnácti let a že slavný humorista napsal těmto lidem dopis plný vtipu a sarkasmu, načež ho tito pánové odmítli zveřejnit pod záminkou, že k tomu nemají autorův souhlas — pozn. překl.

až jej vysvětlím. Jde o odkaz na Džagannáthův klub. Džagannáthův klub jsem vymyslel já. Jsem jeho jediným mužským členem. Žádná jiná osoba mého pohlaví není hodna členství. Honosím se skromným titulem „hlavní služebník Džagannáthova klubu“ — to je však pořádný klam. Ve skutečnosti jsem šéf. Jsem moc za trůnem, na trůně i před trůnem a žádný součet hlasů nemá takový vliv, aby proti mně cokoli zmohl. Volby jsou v každém případě tajné. Kdo pro koho hlasoval, vím pouze já. Je to ohromná psina. Mám tu někde ústavu a stanovy, ale zrovna teď nemůžu ty papíry najít. Máme několik členek a já těchto několik členek přiměl, aby si *myslely*, že je nás v klubu několik desítek. Jedním z nejprísněji dodržovaných pravidel je, že z jedné země může pocházet pouze jediná členka, nikdy dvě. Tato členka zastupuje svou zemi až do své smrti. Nemůže vystoupit, nemůže být vyloučena. Zmíněná Francouzka si vysoce považuje svého úžasného a výlučného postavení zástupkyně Francie a obvykle se nepodepisuje „členka za Francií“, ale buď nenapíše vůbec nic, nebo napíše jenom „Francie“. V členstvu se nachází jedna úřadující královna, která má rovněž velmi vysokou funkci, jinak by nemohla v tomto klubu setrvat. Jsem jedinou osobou spojenou s klubem, která zná jména a adresy všech ostatních členů klubu. Jména členek a země, odkud pocházejí, znala také moje žena, ale to bylo proto, že ona a já jsme vlastně byli jednou osobou, takže mezi námi neexistovala žádná tajemství. Jednou jsem osobou byl já, jindy byla tou osobou ona. Někdy nás to slepilo dohromady a tu osobu jsme tvořili společně. Když jsem se chystal jmenovat americkou členku, radil jsem se s ní, a přestože nebyla členkou a neměla v klubu ani ten nejmenší vliv, svévolně onu dívku vetovala a jmenovala místo ní jinou. Byla to vzpoura. Bylo to porušení subordinace. Bylo to násilné uchvácení moci, ale muselo to tak zůstat, a zůstalo.

Důvodem, proč jsem klub pojmenoval po Džagannáthovi,⁶ bylo, že k tomuto božstvu chovám nejvroucnější obdiv a úctu a chtěl jsem mu tímto vzdát hold. V křesťanských zemích se dosud nedočkal pravdivého vykreslení. Když jsem jako kluk chodíval do nedělní školy, učili nás ošklivit si ho jako nějakou zlovornou a krvežízlivou příšeru, přičemž mají-li někde lepšího boha, než je Džagannáth, já o něm neslyšel. Všechna hnutí jeho mysli jsou laskavá, vznešená, slitovná, krásná a líbezná. Jeho chrám navštěvují poutníci všech společenských vrstev od jednoho konce Indie k druhému, a jakmile překročí práh chrámu, pro tuto chvíli přestávají existovat kasty, urozenost, královský původ, nerovnosti, společenská hierarchie, postavení, majetkové poměry — úplně se vytratí, jako kdyby nikdy nebyly. Metař z ulice a suverénní kníže, vyděděnec, žebrák i milionář, ti všichni jsou si rovni, bez rizika poskvrnění se mohou navzájem dotýkat, mohou jíst ze stejného talíře a mohou pít ze stejného poháru. Pro tuto chvíli poutníci zosobňují dokonalou demokracii, jedinou dokonalou demokracii, která kdy na Zemi existovala a která kdy na Zemi *bude* existovat. Ostatním bohům by prospělo, kdyby šli do učení k Džagannáthovi. Kromě americké členky jsem se s žádnou z níže postavených členek klubu nikdy nesetkal.

„Francie“ píše dobrou angličtinou. Svůj dopis končí následujícím odstavcem:

Něco v novinách, co jsem dnes ráno četla, mě velice překvapilo. Vystříhla jsem to, protože často jsou tyto informace zfalšované, a jestliže to tak je, ten proužek papíru bude mou omluvou. Prosím, dovolte mi se pousmát, můj milý, neviditelný

---

6 Džagannáth („vládce vesmíru“) je jednou z mnoha podob hinduistického boha Višnu, uctívanou hlavně na východě Indie. Jemu, jeho bratru Baladévovi a jejich sestře Subhadrá je zasvěcena výroční slavnost, během níž projíždějí ulicemi Purí v indickém státě Urísa tři obří vozy připomínající chrámy — pozn. překl.

příteli! Nedokážu si ani minutu představit, že vás to moc mrzí. — Ve Francii by takové hodnocení mělo ten okamžitý důsledek, že by to každého v naší zemi přimělo, aby si tyto knihy koupil, a já — alespoň pokud jde o mě — si je chystám obstarat, jakmile pojedu do Paříže, a jsem si naprosto jistá, že je shledám stejně prospěšnými jako všechno, co jste napsal. Vaše pero znám dobře. Víím, že byste jej nikdy nesmočil v ničem jiném než v čistém a ryzím inkoustu.

Musím se ještě vrátit ke zmíněnému francouzskému kabelogramu. Informace, kterou přináší, není úplně přesná, ale dostatečně se tomu blíží. Knížky o Hucku Finnovi a Tomu Sawyerovi nevyšly nedávno. „Tomovi“ je více než třicet let. Druhá kniha spatřila světlo světa před jedenadvaceti lety. Když se „Huck“ před jedenadvaceti lety objevil, veřejná knihovna v massachusettském Concordu si na něj rozhořčeně došlápla, zčásti proto, že to byl lhář, a zčásti proto, že po hlubokém rozjímání a pečlivé úvaze změnil názor a prohlásil, že kdyby si měl vybrat, zda zradit Jima, nebo jít do pekla, šel by raději do pekla — což bylo rouhání, a to puritáni z Concordu nemohli strpět.

Po této pohromě žil „Huck“ v klidu a míru šestnáct nebo sedmáct let. Potom si na děj došlápla veřejná knihovna v Denveru. Následně ho podobné trable nepotkaly až do minulého roku. Před čtyřmi nebo pěti měsíci — to znamená v listopadu — jsem obdržel následující dopis.

Pobočka brooklynské veřejné knihovny
v Sheepshead Bay
Shore Road 1657
Brooklyn-New York, 19. listopadu 1905

Vážený pane,
nedávno jsem měl příležitost zúčastnit se setkání pracovníků
dětských oddělení Brooklynské veřejné knihovny. V průběhu

setkání zaznělo, že výtisky „Toma Sawyera“ a „Huckleberryho Finna“ by se měly nacházet v dětských prostorách knihoven. Správ. Dětského odd. — uvědomělá a nadšená mladá dáma — byla touto informací šokována a ihned nařídila, aby knihy byly přesunuty do oddělení pro dospělé čtenáře. K tomuto jsem se ostýchavě vyznal, že já Huckleberryho Finna nahlas předčítal svým bezbranným nevidomým, aniž bych se ohlížel na jejich věk, barvu kůže nebo předchozí míru podřízenosti. Také jsem jim připomněl, co o knize míní Brander Matthews, a sdělil jim tu skutečnost, že ji znám téměř z paměti a že mi přinesla více radosti než jakákoli jiná kniha, kterou jsem kdy četl, a čtení je největší potěchou mého života. Moje vášnivá obhajoba vyvolala další výměnu názorů a kritiku, z čehož jsem odvodil, že podle převládajícího mínění je Huck zákeřný hoch, který říká „mokrej jako myš“ tam, kde by měl říkat „zbrocen potem“. Z celé věci nakonec vyplynulo, že o těchto knihách se bude dále debatovat na setkání začátkem ledna, na něž jsem výslovně zván. Neboť jsem Vás nedávno viděl během večerního vystoupení s „Petrem Panem“, napadlo mne, že Vy (kterýžto znáte Hucka stejně dobře jako já — lépe ho znát, či více ho milovat *nemůžete*) byste snad byl ochoten ztratit slovo či dvě a svědčit ve prospěch jeho dobré povahy, třebaš „nebyl vo nic lepší než zabahněnej sumeček“.⁷

Ať už najdete čas na odpověď, či nikoli, chci Vás požádat o tu laskavost, že toto sdělení budete považovat za důvěrné; neboť z pochopitelných důvodů nerad vystavuji instituci, od níž pobírám plat, výsměchu, opovržení nebo výčitkám.

S hlubokou úctou

Asa Don Dickinson

(zaměstnanec Oddělení pro nevidomé a pobočky
Brooklynské veřejné knihovny v Sheepshead Bay)

---

⁷ Pisatel zde použil obrat z románu *Dobrodružství Huckleberryho Finna* — pozn. překl.

Šlo o velmi osobní dopis. Jeho pisatele jsem neznal, ale soudil jsem, že se mi jeví jako důvěryhodný člověk a že si mohu troufnout napsat mu na oplátku hezký osobní dopis a mohu se spolehnout, že jeho děsivý obsah neunikne na veřejnost a neobjeví se v novinách. Napsal jsem mu dvacátého prvního.

Pátá avenue 21
21. listopadu 1905

Vážený pane,
jsem velmi znepokojen tím, co uvádíte. Toma Sawyera a Hucka Finna jsem psal výhradně pro dospělé a vždy mne rozruší, když zjistím, že k nim mají přístup chlapani a děvčata. Mysl, jež je v mládí potřísněna, už nelze nikdy omýt; znám to z vlastní zkušenosti a dodnes v sobě nosím neukojitelnou zatrpklou vůči nespolehlivým strážcům mého mladého života, kteří mi nejen dovolili, ale dokonce mě donutili přečíst celou necenzurovanou Bibli dříve, než jsem dosáhl patnácti let věku. Nikdo tím nemůže projít, aniž by do nejděší smrti nadobro pozbyl dětskou nevinou. Zeptejte se oné mladé dámy — ona Vám to potvrdí.

Nanejvýš upřímně si přeji, abych mohl říci obměkčující slovo nebo dvě na obranu Huckova charakteru, neboť po tom toužíte, ale podle mého názoru vskutku není o nic lepší než charakter Šalamounův, Davidův, satanův a dalších z tohoto posvátného bratrstva.

Je-li některý z oněch necenzurovaných výtisků v dětském oddělení, pomůžete prosím té mladé ženě odstranit Hucka a Toma z jeho pochybné společnosti?

V úctou

(podepsán) S. L. Clemens

Váš dopis nikomu neukážu — u mne je v bezpečí.

O několik dnů později jsem obdržel tuto milou odpověď.

Pobočka brooklynské veřejné knihovny
v Sheepshead Bay
Shore Road 1657
Brooklyn-New York, 23. listopadu 1905

Vážený pane,

Váš dopis doruč. Jsem udiven, slyším-li, že podle Vás by Huck a Tom měli mít neblahý vliv na chlapce a dívky. Nicméně s úlevou kvituji, že byste je nezařadil do stejné kategorie jako mnohé zpustlíky z Písma. Zním jednoho hochu, který se s Huckem poznal v roce 1884, kdy mu bylo osm let, a od té doby se s ním seznámil velmi důvěrně, a mohu Vás ujistit, že Huckova dvacetiletá společnost jej nezměnila k horšímu ani o chlup. Naopak se vždy cítil vděčný Huckovu otci — tím nemíním „tátu“ Finna⁸ — za spoustu hodin, které strávil s Huckem a Jimem a při tom zapomínal na nemoc a smutek.

Huckleberry Finn byl první knihou, po které jsem sáhl, když jsem chtěl předčítat nevidomým (obávám se, že ze sobeckých důvodů), a množstvím bezelstné radosti, kterou jim to přineslo, se mu nevyrovná nic, co jsem od té doby četl.

Děkuji Vám za laskavou odpověď, v kterou jsem ani nedoufal.

S nejhlubší úctou Vás zdraví

Asa Don Dickinson

Čtyři měsíce poklidně uplynuly. Potom začal tanec! Objevila se přívalová vlna novinářů a ti celý den obléhali nebohou slečnu Lyonovou. Já byl samozřejmě v posteli. Já jsem totiž stále v posteli. Zabarikádovala schodiště, aby je zastavila. Umínili si, že mě musejí vidět, i kdyby to mělo být jenom na okamžik,

⁸ Postava Huckova otce z *Dobrodružství Huckeberryho Finna*. V originále je označován výrazem *pap*, který na první pohled odkazuje k *papa* („tátka“), ale Mark Twain si možná pohrával s jeho dalšími významy (hmota bez tvaru a výrazné chuti, žvást, zbytečnost apod.), které souzněly s osobností tohoto bezcharakterního člověka — pozn. překl.

ale nikdo se přes její strážní stanoviště nedostal. Říkali, že se roznesla zpráva, podle níž jsem před několika měsíci napsal dopis Brooklynské veřejné knihovně; podle této zprávy byl dopis kousavý a hodný pozornosti, a oni chtěli jeho kopii. Podle jejich slov zástupci Brooklynské knihovny prohlásili, že nikdy žádný dopis neviděli a že o ničem takovém ani neslyšeli, dokud nedorazili novináři a neptali se na něj. Na základě toho jsem usoudil, že můj chlapík — který nepatřil k vedení knihovny, ale pracoval v její pobočce — spolehlivě chrání svoje tajemství, a věřil jsem, že se na něj lze spolehnout ve věci dalšího uchování tohoto tajemství, což bude jak v jeho, tak v mém zájmu. Kdyby se zmíněný dopis dostal na veřejnost, stal by se pro mě nebezpečnou třaskavinou — jenže do povětrí by vyhodil i jeho. Takže jsem se dosti spoléhal na to, že když už ne pro dobro druhých, ochrání mě pro vlastní dobro.

Pro slečnu Lyonovou to byl krušný den, ale já si to ohromně vychutnával. Žádnému z novinářů ani náznakem neumožnila spekulovat o povaze onoho dopisu; svým obdivuhodným, taktním a diplomatickým způsobem ty mladé chasníky srovnala. Odcházeli nadšeni slečnou Lyonovou, ale s prázdnou. Vždy, když odrazila nepřítel, vystoupala po schodech, všechno mi vylíčila a podala zprávu o všem, co nepřítel říkal a jak důmyslně se vmlouval, a společně jsme se velmi bavili. Jednou musela čelit třem přesvědčivým vyslancům najednou — ale nebylo jim to nic platné. Porazila celý šik a oni nezískali ani píď země.

Následující den obnovili ofenzivu, ale já ji ujistil, že se nemusí znepokojovat — lidská povaha nám přinese vítězství. Kdesi jistě dojde k zemětřesení, nebo se odehraje společenské zemětřesení *tady* ve městě, nebo bude v Evropě na spadnutí nějaká válka — spolehlivě se stane něco, co vyvolá hodně vzruchu a na dvacet čtyři hodin odláká ony mládence z Páté avenue

číslo 21, a v každém směru to bude řešení; na nějaký dopis si už ani nevzpomenou a my bychom měli mít pokoj.

Věděl jsem, že reportéři zanedlouho zachytí správnou stopu, a tak jsem napsal panu Dickinsonovi a připomněl mu, aby držel svá ústa hermeticky uzavřená. Napsal jsem mu, aby byl chytrý a obezřetný. Jeho odpověď nese datum 28. března.

Pobočka brooklynské veřejné knihovny
v Bay Ridge
Sedmdesátá třetí ulice a Druhá avenue
Telefon č. 338, Bay Ridge
Brooklyn-New York, 28. března 1906

Vážený pane Clemensi,

Váš dopis z 26. tohoto měs. právě doruč. Vzhledem k tomu, že jsem byl přesunut na výše uvedenou adresu, trvalo dlouho, než mne zastihl.

Snažil jsem se být obezřetný a chytrý a jsem Vám velmi vděčný za Vaši diskrétnost. Nebohá stará Brookl. veř. kn. dosáhla jistě, dosti nežádoucí proslulosti. Předevčírem večer, když jsem v telefonu slyšel hlas svého šéfa, jsem si myslel, že mi pukne hlava. Myslím však, že včera se touto bouří ve sklenici vody začal bavit.

Včera večer jsem dorazil domů v půl dvanácté a zjistil jsem, že na schodech sedí člověk z Heraldů s hlavou opřenu o dveřní zárubeň. Byl tam od půl osmé a říkal, že by tam s chutí seděl do rána, kdybych mu alespoň naznačil, co se v onom dopise píše. Jenže já zůstal chytrý a obezřetný.

Na lednovém setkání bylo rozhodnuto neumísťovat Hucka a Toma do *dětských* oddělení po bok Malé Nellie a jejího stříbrného dolu a Treperendy s důlky ve tvářích.⁹ Knihy však nebyly

9 Narážka se týká tehdy populárních dětských knih *Little Nellie's Silver Mine* a *Doty Dimple at Home* — pozn. překl.

v jakémkoli smyslu „zakázány“. Nacházejí se na volně přístupných policích mezi beletrií pro dospělé a kterékoli dítě může bez omezení číst dospělou beletrií, pokud se tak rozhodne.

Jsem velmi nedočkavý a těším se, až Vás zítra večer uvidím a uslyším ve Waldorfu. Vzhledem k tomu, že mám odvážný plán založit národní knihovnu pro nevidomé, byli tak laskavi, že instalovali několik pokladniček k mému využití. Jak doufám, bude přítomna i ona „mladá dáma“, již zmiňujete ve svém dopise — správ. dětského odd. —, a několik dalších lidí z Brookl. veřej. kn.

Je mi velmi líto, že jsem Vám způsobil tolik nepříjemností s novináři, ale můžete si být jist, že o obsahu onoho dopisu jsem jim nic neřekl ani neřeknu. A prosím Vás, abyste na mne nic neprozradil!

S hlubokou úctou
Asa Don Dickinson

Potkal jsem se s ním večer ve Waldorfu, kde jsme Choate a já oslovili veřejnost ve prospěch nevidomých, a zjistil jsem, že je to velmi milý a spolehlivý muž na svém místě.

Podle toho, co se dozvídám z Francie, soudím, že případ je uzavřen — neboť to před dvěma či třemi týdny krátce proběhlo Anglií a také Německem. Když lidé nechají „Hucka Finna“ na pokoji, půjde si svou cestou v klidu a míru dál, tu a tam i onde uškodí několika dětem, ale i bez nich bude v nebi plno dětí, takže na tom až tak nesejde. Reálnou šanci škodit dostane jen tehdy, když na něj lidé vedení dobrými úmysly ukážou prstem. Potom dočasně obrací zařízení, kde se pečuje o děti, vzhůru nohama, a dokud drží příležitost za pačesy, nepochybně páchá nesmírné škody. Doufejme, že časem lidé, kteří mají v jádru ten nejlepší zájem o výchovu mladé generace, zmoudří a nebudou Hucka draždit.

Knihovna v Concordu se pustila do dopisu, v němž dětský čtenář píše o „Huckleberrym Finnovi“ — Autobiografie velvyslance Whitea — Clemensova verze příběhu Willarda Fiskea a Cornellovy univerzity — Další příklad úspěchu jeho plánu na zaměstnání nezaměstnaného — Tento klient vyhrává soudní při s Fiskem

Když si před jedenadvaceti lety concordská veřejná knihovna vysílala na „Hucka Finna“, přišla mi řada dopisů vyjadřujících sympatie a pobouření — jsem nucen připustit, že hlavně od dětí — a já si některé z nich schoval, abych si je mohl občas znovu přečíst a přiložit jako obklad na svá trápení. Dnes ráno jsem tyto starodávné dopisy procházel a objevil jsem jeden od děvčátka, které nelibě neslo, jak ona knihovna zachází s Huckem, a potom bezelstně pokračovalo a rýplo si do mě hlouběji, než se to kdy podařilo zmíněné knihovně. Píše:

Je mi dvanáct let a bydlím na farmě blízko Rockvillu v Marylandu. Tuto zimu jsme před časem měli kluka, který pro nás pracoval a jmenoval se John. Půjčili jsme mu „Hucka Finna“, aby si ho přečetl, a on jednou v noci nechal svoje oblečení za oknem a zmizel ve tmě. Naposledy jsme o něm slyšeli, že je až v Ohiu; a otec říká, že kdybychom mu půjčili ke čtení „Toma Sawyera“, nezastavil by ho ani oceán.

Necht je požehnáno její šlechtné srdce; snažila se mě rozveselit a její snaha má nárok na stejnou chválu, jakou venkovský žurnalista pěl na kapelu s rozbřinkaným pianem, poté co podrobně vychválil kompletní oslavu Dne nezávislosti a již vyčerpal svůj rezervoár komplimentů. Byl však nucen vytasit cosi na způsob lichotícího šrapnelu a v posledním heroickém záchvěvu ze sebe vypravil:

„Kapela s rozbřinkaným pianem dělala, co mohla.“

Přečetl jsem další kapitolu nebo dvě z autobiografie velvyslance Whitea a shledal jsem tu knihu okouzující, zvláště tam, kde se mluví o mně. Okouzující shledávám jakoukoli knihu, kde se mluví o mně. Očekávám, že ta moje se bude ubírat podobným směrem, a je mým cílem, aby se toto téma neztrácelo ze zřetele na příliš dlouhou dobu. Pan White byl prvním rektorem Cornellovy univerzity a předkládá pohled univerzity na problém Willarda Fiskea. V tomto místě jsem skončil. Jeho verzi jsem si nepřečetl, protože chci nejprve předložit jinou verzi, a vzhledem k tomu, že tato verze jí může protiředit, rád bych ji vytáhl dříve, než její podoba dostane příležitost doznat změny následkem kontaktu s Whiteovou verzí.

To mě přivádí zpět k dalšímu příkladu úspěšného uplatnění mého skvělého návodu na hledání práce pro nezaměstnaného. Slavný příběh Willarda Fiskea a Cornellovy univerzity, starý čtvrt století, se odvíjel takto. Zhruba před padesáti lety, když byl Willard Fiske chudý, nevzdělaný a opuštěný třináctiletý chlapec, on a Bayard Taylor přepluli v podpalubí plachetnice oceán. Cesta je zavedla na Island a Willard Fiske tam zůstal rok nebo dva. Osvojil si severské jazyky a zdokonalil se v nich. Také se stal učeným odborníkem na literaturu psanou v těchto jazycích. Zakrátko se vrátil do Ameriky, a přestože byl ještě hodně mladý a měl na to sotva věk, dostal místo lektora severských jazyků a literatury na čerstvě založené Cornellově univerzitě. Toto sídlo vzdělanosti se nacházelo v Ithace ve státě New York a občanem malého města Ithaca byl pan McGraw. Vydělal jmění na elektrickém telegrafu a měl v úmyslu věnovat jeho značnou část univerzitě. Měl také půvabnou dceru a ona a mladý Fiske se do sebe zamilovali. Oni si toho byli vědomi; dívčini rodiče si toho byli vědomi; univerzita si toho byla vědoma; Ithaca si toho byla vědoma. Všechny tyto strany očekávaly, že ji Fiske

požádá o ruku, jenže on to neudělal. Neexistovalo pro to žádné vysvětlení, a tak všechny strany včetně té dívky žily z měsíce na měsíc a z roku na rok ve stavu potlačovaného údivu a čekaly, až se ona záhada vyřeší. Což se stále nedělo. Nakonec pan McGraw zemřel a vyšlo najevo, že nezanechal poslední vůli. Jeho dcera se tudíž stala jedinou dědičkou. Věděla však, jaké měl otec úmysly, a proto převedla na univerzitu slušný díl onoho jmění, čímž naplnila otcův záměr.

Roky plynuly a vztah mezi Fiskem a slečnou McGrawovou zůstával beze změny. Stále však nepřicházela žádost o ruku. Fiske měl k odmítání sňatku poměrně jasný důvod. Byl totiž velice chudý, dívka byla hodně bohatá a on nechtěl, aby to vypadalo, že si ji bere kvůli penězům. Bylo to mravné, zásadové a citlivé — ale nebylo to nutné. Celá léta se nic nezměnilo a vzájemné oddanosti onoho páru čas nijak neuškodil. Když už na nich byla dosti znát léta a u slečny McGrawové se rozvinula plicní tuberkulóza, pozvala Fiskea, Charlese Dudleyho Warnera a jeho manželku, aby se s ní vydali na výlet po Nilu na staromódní dahabíje. Výlet měl trvat tři měsíce. Slečna McGrawová tou dobou už několik měsíců pobývala na druhé straně Atlantiku a nakupovala nejrůznější krásné věci, obrazy, sochy, drahé koberce a podobně, aby jimi vyzdobila malý palác, který stavěla v Ithace.

Nakonec na palubě dahabíji nastala chvíle plná smutku — nemoc slečny McGrawové se totiž dosti zhoršila a bylo zjevné, že už tu dlouho nebude. Tehdy se zcela upřímně vyjádřila, že se chce provdat za Fiskea, aby mu mohla zanechat svůj majetek. Fiske se s ní chtěl oženit, ale v hloubi srdce a mysli ze svých názorů neslevil ani o píd' a nebyl ochotný přijmout ono jmění. Warnerovi ho zpracovávali. Použili své nejlepší přesvědčovací metody. Nemohl se dočkat svatby stejně jako slečna McGrawová, ale to jmění nehodlal přijmout. Nakonec se nechal

přesvědčit, že se upraví podmínky. Byl ochoten přijmout malý palác v Ithace i s vybavením a tři sta tisíc dolarů; nic víc si nechtěl nechat. Konala se svatba. Paní Fiskeová sepsala poslední vůli a v této vůli odkazovala palác a jeho vybavení a tři sta tisíc dolarů svému manželovi Willardu Fiskeovi. Zbývající majetek odkázala Cornellově univerzitě.

Krátce nato Fiske dospěl k poznání, že si nepočínal příliš rozumně. Příjem tři sta tisíc dolarů byl naprosto neadekvátní. Z žádného podobného příjmu nemohl v ithackém domě vyžít. Ani se v něm nepokusil bydlet. Stál tam, plný všech těch krásných věcí, které slečna McGrawová shromáždila během svých cest po Evropě, a Fiske bydlel jinde — jinde žil velmi pohodlným životem — žil tam, kde tři sta tisíc dolarů představovalo opravdové jmění, a byl naprosto spokojený. Usadil se v Itálii. Byla to ta nejvzácnější a nejlepší duše, jakou jsem kdy poznal. Měl povahu, která mu získávala přátele, a kdo se jednou stal jeho přítelem, zůstal jím napořád.

V té době se vyskytly zvláštní okolnosti. Cornellova univerzita obdržela na základě poslední vůle paní Fiskeové šlechtný příspěvek do svého rozpočtu — dva miliony dolarů, pokud si dobře vzpomínám. Cornellova univerzita byla nepochybně spokojená. Jenže právníci univerzity štourali a slídili v poslední vůli paní Fiskeové, až objevili vadu, s jejíž existencí ani paní Fiskeová, ani Charley Warner, který vůli sepsal, nepočítali. Nějak souvisela s tím „zbytkem“. Podle názoru zmíněných právníků si univerzita mohla nárokovat onen malý palác a jeho bohaté vybavení a svůj nárok uplatňovat u soudu.

Byl podán návrh. Fiskea a Warnera taková nestydatost a chamtivost hrubě urazily. Oba věděli, že umírající manželka si přála, aby její choť bydlel v onom domě, v posvátné společnosti předmětů, které osobně vybrala k jeho zkrášlení. Oba věděli, že nebýt Fiskeova zatvrzelého odporu, mohl mít nejen dům, ale vedle něj

také značnou sumu peněz, a univerzita nyní navrhuje dům Fiskeovi odebrat — nuže, bylo načase, aby bídný červ něco podnikl. A bídný červ podnikl. Tím bídným červem byl Fiske. Fiske odmítl návrh univerzity a univerzita vyvolala soudní při.

Tady se musím vrátit do chvíle, která o tři nebo čtyři roky předcházela rozpoutání zmíněného soudního sporu. U nás v Hartfordu se jednoho dne objevil jakýsi mládenec a žádal o schůzku. Myslím, že říkal, že je z Kanady. Říkal, že má silnou touhu, přímo neodolatelnou touhu, stát se právníkem a myslí si, že kdyby mu sehnal nějakou práci, která by ho uživila, ve volném čase, pokud by nějaký měl, by mohl studovat Blackstonea. Domníval se, že by se mohl stát žurnalistou. Soudil, že by se mohl přinejmenším stát dobrým zpravodajem, a napadlo ho, že mě přiměje, abych využil svého vlivu mezi lidmi od hartfordských novin a přimluvil se za něj, díky čemuž by mohl dostat příležitost, po které pase.

Já pravil: „Jistě, najdu vám flek v jakýchkoli novinách ve městě. Vyberte si.“

Byl nesmírně vděčný. To moji zákazníci vždycky bývají, dokud se nedozvědí podmínky. Předestřel jsem mu neměnné, osvědčené podmínky. Chvíli uvažoval a potom povídá:

„Je to tak jednoduché, je to tak bezpečné, je to tak spolehlivé, je to tak účinně pojištěné proti selhání, tak přesně to odpovídá nastavení lidské přirozenosti — jak je možné, že na to ještě nikdo nepřišel?“ Když vycházel ze dveří, dodal: „Vybral jsem si *Courant* a do večera budu mít práci.“

Následující tři měsíce docházel, aby podával zprávy o svém pokroku. Postupoval velice svižně. Z postavení uklízečky několikrát poskočil vzhůru a nyní byl členem redakční rady; a byl moc spokojený, zvláště proto, že práce v redakci mu umožňovala věnovat hodně času studiu práva, a jeho vysněným cílem bylo právě právo.

Teď se zase vrátím k Fiskeově soudní při. Jedno léto jsme přijeli do Elmiry, abychom ho jako obvykle strávili na Quarry Farm, a nakrátko jsme se zastavili dole ve městě na návštěvě u rodiny paní Clemensové. Objevil se tam nějaký mladý muž a říkal, že by se se mnou rád setkal. Šel jsem do knihovny a viděl ho tam. Byl to ten mladík, o kterém jsem před chvílí mluvil, ale po třech nebo čtyřech letech, co jsme se neviděli, jsem ho zpočátku nepoznal. Říkal, že si během působení v *Courantu* odkládal všechny peníze, které mohl postrádat, a ve volném čase studoval právo — že nedávno pověsil žurnalistiku na hřebík a chystá se prosadit mezi právníky; že si udělal průzkum terénu a rozhodl se stát koncipientem v kanceláři Davida B. Hilla z Elmiry ve státě New York — je třeba dodat, že se pro to zjevně rozhodl, aniž by žádal pana Hilla o vyjádření, zda si ho přeje přijmout, či nikoli. Hill byl velice respektovaný právník a významný politik, nesmírně důležitý a vlivný člověk — a tím je dodnes, i v pokročilém věku. Žádost byla předložena a Hill okamžitě odmítl s tím, že žádného koncipienta nepotřebuje. Mladý Bacon však vysvětlil, že nestojí o žádný plat, že mu jde jenom o možnost pracovat; že má z čeho žít. Dělal by cokoli, co panu Hillovi jakkoli pomůže, i kdyby šlo o zametání kanceláře, protože chce pracovat a být v blízkosti člověka, jako je Hill, aby si mohl splnit sen a stát se právníkem. Vzhledem k tomu, že byl levný a projevil odhodlání, což Hilla potěšilo, Hill mu přidělil kancelář. Inu, začaly se dít obvyklé věci, které se vždycky dějí. Bacon krůček po krůčku lstivě směřoval Hilla tam, kam potřeboval, a nakonec mu Hill svěřoval úkoly, aniž by Bacon musel používat lsti.

„Víte, pane Clemensi,“ vyhrkl Bacon, „dostal jsem příležitost — já dostal příležitost.“

Profesor Willard Fiske předložil svůj případ panu Hillovi. Pan Hill ho pečlivě prostudoval a odmítl případ vzít. Řekl, že Fiske nemá žádný důkaz, nehodlá se tudíž ujmout případu

jen proto, aby ho prohrál. Fiske naléhal a Hill nakonec navrhl: „Dobrá, mám ve své kanceláři tohoto mládence. Jestliže se chce ujmout vaší kauzy, nic proti tomu nemám. Bez nároku na palmáře mu budu radit a pomáhat, jak nejlépe umím.“ Nato se zeptal Fiskea, zda je ochoten svěřit případ do Baconových rukou. Fiske souhlasil.

Potom mladý Bacon dostal skvělý nápad. Zjevné okolnosti nesvědčily ve Fiskeův prospěch, pohroužil se tedy do zakládací listiny univerzity, aby zjistil, jaká skrývá překvapení. Objevil tam velmi potěšující věc; vyjádřeno soudobým obratem, v zakládací listině napíchl ropu. Donesl listinu panu Hillovi a ukázal mu onen velkolepý důkaz: Cornellova univerzita nebyla oprávněna přijímat, nebo získávat jakýkoli majetek, jestliže v té době již vlastnila majetek v hodnotě tří milionů dolarů. Ve chvíli, kdy paní Fiskeová podepsala poslední vůli, Cornellova univerzita už vlastnila majetek v hodnotě převyšující zmíněnou částku, a ještě k ní přidala onu sumu.

Hill povídá: „Nuže, Bacone, ten případ je váš,“ čímž chtěl říci: „Nuže, Bacone, ten případ má Fiske v kapse. Teď je to univerzita, kdo nedrží v ruce žádný trumf.“

Bacon kauzu vyhrál. Byl to jeho první případ. Fiskemu naučtoval sto tisíc dolarů za své služby. Fiske mu předal šek a s ním i své poděkování.

Opět jsem se s Baconem několik let neseťkal — nevím, jak dlouho — a potom mi prozradil, že jeho první soudní proces byl zároveň jeho posledním; že jeho první palmáře bylo tím jediným, které kdy obdržel; že mu dělalo potíže onen šek přijmout, dokud nepotkal nesmírně okouzující a zámožnou mladou vdovu a nevezal si oba.

Myslím, že ke svému vynikajícímu návodu, jak nezaměstnaný může získat zaměstnání, se už nebudu vracet. Domnívám se, že jeho kvalitu a účinnost jsem jasně prokázal.

Středa 11. dubna 1906

Pan Frank Fuller nadšeně organizuje první newyorskou přednášku pana Clemense — Ten nezískává bohatství, ale slávu — Míří na přednáškové turné pod Redpathovou taktovkou — Úryvek z novin týkající se komentářů Franka Fullera a pana Clemense — Novinový výstřižek o Olive Loganové a komentáře pana Clemense — Názor pana Clemense na sebevraždy

Nenahlížím do svých knih, abych zjišťoval, co v nich říkám. Nahlížení do těchto knih se vyhýbám ze dvou důvodů; zaprvé — a tento důvod ve všech záležitostech souvisejících s mým životem přichází na řadu jako první — lenost. Jsem příliš líný na to, aby ty knihy studoval. Dalším důvodem je — ale nechme to plavat. Mám další důvod, ale vypařil se mi z hlavy, když jsem si v ní srovnával ten první. Pokládám za pravděpodobné, že jsem v knize s názvem „Jak jsem se protloukal“ zmínil Franka Fullera. Ale nejsem si jistý a ani na tom nezáleží.

Když jsme Orion a já v létě roku 1861 překonávali kontinent v transkontinentálním dostavníku, na dva nebo tři dny jsme se zastavili v Salt Lake City. 1861 Nepamatuji si, kdo byl tou dobou guvernérem Utažského teritoria, ale vzpomínám si, že nebyl přítomen — což je u guvernérů teritorií běžné. Guvernéři teritorií nejsou ničím jiným než politiky, kteří se vydávají na periferie své země a snášejí tam strádání, aby budovali vlast a vrátili se jako členové Senátu Spojených států amerických. Člověkem, který guvernéra zastupoval, byl tajemník Utažského teritoria Frank Fuller — který si pochopitelně nechával říkat „guvernéř“ stejně jako Orion za blahých dnů, kdy se během absencí guvernéra Nye tímto příležitostným titulem pyšnil také. Jakmile v demokracii jednou obdržíte čestné a vysoké tituly, i kdybyste k nim přišli náhodou a byli oprávněni

je užívat pouze čtyřicet osm hodin, stanou se stejně trvalými jako věčnost na nebesích. Tyto tituly už nemůžete odejmout. Jednou na týden smírčím soudcem, navždy „soudcem“. Jednou majorem domobrany během pochodu na Den nezávislosti, navždy majorem. Byl-li člověk neúmyslně a čistě omylem označen za plukovníka, toto nedopatření mu propůjčuje onu vysokou hodnost po zbytek života. V hloubi duše zbožňujeme tituly a tradice, ale navenek se jim vysmíváme. To je naše demokratická výsada.

Nuže, Fuller byl výkonný guvernér a ty dva nebo tři dny, které jsme trávili v Salt Lake City, nám velice zpříjemnil. Byl to bystrý a rázný muž, podnikavý člověk, člověk, který dokázal vydělat na čemkoli, co se dělo — a nejen to, dokázal vydělat pětinasobek toho, zač to stálo, a desetinásobek toho, co by uměl vydělat kdokoli jiný — velmi činorodý muž.

Potom jsem pět nebo šest let pobýval na pobřeží Pacifiku a v lednu šedesátého sedmého jsem se přes Šíji vrátil na Východ. 1867 V předchozím roce jsem několik měsíců pobýval na Sandwichových ostrovech, kam mě vyslal sacramento Union, a do San Franciska jsem se vrátil s prázdnými kapsami, ale plný poznatků — poznatků vhodných k šíření z přednáškového pódia. Moje dopisy z Ostrovů mi vynesly značnou proslulost — lokální proslulost. Východním směrem se nerozšířila dále než zhruba sto mil, ale i tak to byla slušná proslulost, opravňující pustit se do přednášení. Využil jsem ji na sanfranciském pódiu a během několika málo večerů jsem shromáždil dvanáct nebo patnáct set dolarů, které jsem v potu tváře vydělal poučováním a bavením svého publika. Patnáct set dolarů byla asi polovina — zbytek dostal vyhazovač. Byl to chlapík s bohatými zkušenostmi od cirkusu a ten věděl, jak ohlídat vchod.

Když jsem dorazil do New Yorku, zjistil jsem, že tam v jisté záležitosti pobývá také Fuller. Byl velmi srdečný, velmi

ho potěšilo, že mě vidí, a chtěl mi představit svou manželku. Předtím jsem o žádné manželce neslyšel; nebyl jsem si vědom, že by nějakou měl. Nicméně ukázal mi svou manželku, milou a jemnou ženu nejpřívětivějších, nejuvděčnějších a nejpříjemnějších způsobů. Nato mě ohromil tím, že mi představil své dcery. Na pohled byly vskutku velké a usedlé, a vdané — neřekl, jak dlouho. Ó, Fuller byl plný překvapení! Kdyby mi ukázal nějaké malé děti, bylo by to docela v pořádku a pochopitelné. Ale na to, aby měl odrostlé potomky, vypadal příliš mladě. Záhadě jsem neměl možnost přijít na kloub, a tak jsem ji pustil z hlavy. Zřejmě šlo o případ člověka, který už je na světě poměrně dlouho, ale má ten krásný dar, že se jeho věk neprojevuje navenek.

Guvernér Fuller — takto ho samozřejmě označovali všichni jeho newyorští přátelé — se nacházel přímo v epicentru jednoho ze svých výbuchů nadšení. Na každý den měl jeden výbuch a ten ho vždy zasáhl plnou silou. Privil, že musí zajistit největší sál v New Yorku a uspořádat moji přednášku o Sandwichových ostrovech — pravil, že lidé planou vášní poslechnout si mě. Já věděl své. Dobře jsem si uvědomoval, že New York o mně nikdy neslyšel, neočekává, že by o mně slyšel, a nechce o mně slyšet — leč ten člověk mě téměř přesvědčil. Jakmile plamen, který ve mně rozničil, poněkud pohasl, protestoval jsem a v protestech neustával. K ničemu to nebylo. Fuller si byl jistý, že bych si měl hladce a bez jakýchkoli potíží vydobýt slávu a nadělat jmění. Řekl, abych to nechal na něm — abych všechno nechal jenom na něm —, abych se vrátil do hotelu, posadil se a zůstal v klidu — do deseti dnů mi prý položí k nohám slávu a jmění.

Byl jsem bezmocný. Bylo sice možné mě přemluvit, ale o rozum jsem nepřišel *úplně* a škemral jsem, aby pronajal hodně malý sál a vstupné snížil na úroveň nějakého podřadného představení. Ne, on nic z toho nehodlal poslouchat — prohlásil, že sežene ten největší sál v New Yorku. Chystal se zajistit

přízemní sál v Cooperově institutu, který mohl pojmout tři tisíce sedících diváků a dalšímu jeden a půl tisíci přihlížejících se nabízel místo ke stání, a prohlásil, že to místo se při vstupném dolar na hlavu zaplní tak, že se lidé budou dusit, a může si říci dva dolary za kus, když je nechá odejít. Ach, on pro svůj nápad úplně hořel! Pustil se do toho. Řekl, že mě to nebude nic stát. Já řekl, že to nepřinese žádný zisk. On řekl:

„Nechte to být. Když nebude žádný zisk, je to můj problém. Když bude zisk, je váš. Když to bude prodělečné, ztrátu zaplatím já a vy už o tom nikdy neuslyšíte.“

Pronajal Cooperův institut a obvyklým způsobem začal propagovat přednášku — krátkými odstavci v reklamních sloupcích novin. Když to takto probíhalo tři dny, stále jsem nikoho neslyšel mluvit o oné přednášce ani jsem si nevšiml, že by o ní psaly jakékoli noviny, a začal jsem být nervózní.

„Víte,“ říkal Fuller, „funguje to skrytě. Na povrchu nic nevidíte. Teď na to nemyslete, nechte to běžet,“ říkal Fuller.

Nuže dobrá, nechal jsem to běžet — až do nějakého šestého nebo sedmého dne. Přednáška měla být za tři nebo čtyři dny — stále jsem nebyl schopen proniknout pod povrch, kde to všechno probíhalo, takže mě naplňovaly pochyby a obavy. Zašel jsem za Fullerem a naléhal na ráznější propagaci.

Slíbil, že se do ní pustí. Obstaral řuru potišťených lístků určených k zavěšení na šňůrky — v jednom balíčku jich bylo padesát. Byly do omnibusů. Mohli jste je zahlédnout, jak se pohupují a třepetají v každém omnibusu. Úzkost mě nutila opakovaně navštěvovat omnibusy. Dva nebo tři dny jsem nedělal nic jiného, než seděl v omnibusech, cestoval z jednoho konce New Yorku na druhý, pozoroval třepetající se lístky a vyhlížel někoho, kdo si jej utrhne a přečte. Nikdy k tomu nedošlo — v nejlepším případě se tak stalo pouze jednou. Jistý muž natáhl ruku, utrl jeden z lístků a povídá svému příteli:

„Přednáška Marka Twaina o Sandwichových ostrovech. Co ten je zač?“ — Poté lístek zahodil a změnil téma.

Pak už jsem omnibusy nemohl jezdit. Bylo mi mizerně. Zašel jsem za Fullerem a svěřil se mu:

„Fullere, ten večer nebude v Cooperově institutu nikdo jiný než vy a já. Bude to těžká ztráta, protože oba máme volné lístky. Něco se musí udělat. Nemám daleko k sebevraždě. Kdybych měl kuráž a vybavení, už bych se sprovodil ze světa.“ „Do toho domu musíte otevřít vrata dokořán, Fullere,“ naléhal jsem. „Musíte uvolnit tisíce čestných vstupenek. Vy to *musíte* udělat. Budu-li nucen vylézt před prázdný sál, který mě nezná, nikdy o mně neslyšel, nikdy nejel omnibusem a nikdy neviděl ty třepetající se lístky, nepřezíji to.“

„Dobrá,“ řekl Fuller se svým obvyklým nadšením, „postarám se o to. Udělá se to, jak říkáte. Dovnitř bude volný vstup, a až vkročíte na pódium, uvidíte, že budete mít ty nejvybranější posluchače, to nejinteligentnější publikum, před kterým kdy kdo stál, co svět světem stojí.“

A ukázal se stejně šlechetný jako jeho slova. Každému učitelvi veřejné školy v okruhu třiceti mil od New Yorku poslal nůši čestných vstupenek — tyto lidi čestnými vstupenkami přímo zaplavil — a v určený večer všichni dorazili. Pro třetinu z nich v Cooperově institutu nezbylo místo. Přednáška měla začít v půl osmé. Bylo mi tak úzko, že jsem na místo musel přijít už v sedm. Nemohl jsem to vydržet. Chtěl jsem spatřit prázdnou Mamutí jeskyni a potom zemřít. Když jsem se však přiblížil k budově, zjistil jsem, že všechny ulice v okruhu čtvrt míle jsou ucpané lidmi a doprava se zastavila. Nemohl jsem uvěřit, že ti lidé se pokoušejí dostat do Cooperova institutu, jenže právě to se dělo. Obešel jsem vřavu a dostal se do budovy zadními dveřmi, vedoucími do zákulisí. Židle, uličky i samotné velké jeviště byly plné bystře vyhlížejících lidí vylákaných z center vzdělanosti — škol.

Měl jsem co dělat, abych si proklestil cestu davem lidí na jevišti, a když se mi to podařilo a stanul jsem před publikem, jeviště bylo plné. Ani dítě by se tam už nevtěsnalo.

Byl jsem šťastný a nevýslovně rozrušený. Štědrou rukou jsem tyto lidi poléval Sandwichovými ostrovy a oni se k mé plné spokojenosti smáli a výskali. Hodinu a čtvrt jsem byl v ráji. Z každého mého póru tryskala božská radost — a když došlo na zúčtování, měli jsme doma třicet pět dolarů.

Fuller jásal, jako kdyby podnik přinesl slávu a jmění, které prorokoval. Byl dokonale šťastný, naprosto okouzlený. Několik dní nedokázal zavřít pusy.

„Nu což,“ pravil, „jmění jsme nenadělali — to jsme opravdu nenadělali — ale nevdí. To přijde později. Sláva tu již je, Marku. Vždyt do týdne budete nejznámějším člověkem ve Spojených státech. To není žádná prohra. To je ohromný úspěch.“

Ona epizoda ho musela stát čtyři sta nebo pět set dolarů, ale on se o tom nikdy ani slovem nezmínil. Byl tak šťastný, tak spokojený, tak pyšný, tak blažený, jako kdyby snesl pověstné zlaté vejce a vyseděl ho.

Ohledně slávy měl pravdu. Přednáška vskutku posílila můj věhlas. Newyorské noviny ji chválily. Venkovské noviny tuto chválu opisovaly. Venkovská lycea — dávný lycejní systém přednášek byl právě v rozkvětu¹⁰ — mě začala zvat. Svěřil jsem se do Redpathových rukou a ještě zastihl úplný konec přednáškové sezony. Jel jsem na Západ a šest nebo osm týdnů každý večer přednášel za sto dolarů na jeden večer — a dnes soudím, že proroctví se naplnilo celé. Vydobyl jsem si slávu a k tomu nadělal jmění. Detaily asi nebudou sedět, ale na groši nezáleží.

---

¹⁰ Pojem „lyceum“ má ve Spojených státech poněkud jiný význam než v Evropě. Tzv. lycejní hnutí, které se v USA rozvíjelo od dvacátých let 19. století, si kladlo za cíl celoživotní vzdělávání a kulturní obohacení dospělých a organizovalo veřejné přednášky, lekce, divadelní představení nebo debaty — pozn. překl.

Poslouží stejně dobře jako fakta. Chci tím říci, že už nevím, zda jsem tu přednáškovou výpravu podnikl ještě ten rok, nebo až v roce následujícím. Nicméně hlavní je, že jsem ji podnikl a že možnost uskutečnit ji se zrodila díky bezuzdně nadšenému Franku Fullerovi a jeho ztřeštěnému a nezapomenutelnému nápadu.

To všechno se stalo před třiceti osmi nebo třiceti devíti lety. Poté jsem se s Frankem Fullerem dvakrát nebo třikrát, s ročními přestávkami, na pár chvil setkal — vždy jenom nakrátko. Pokaždé byl mladý. Nikdy šedovlasý; nikdy ani náznak stárnutí; vždy nadšený; vždy spokojený a plný radosti ze života. Minulý podzim byl strašlivým způsobem zavražděn bratr jeho manželky. V pokoji pana Thompsona se zřejmě ukryl lupič a v noci ho ubil holí. Před dvěma měsíci jsem potkal Fullera na ulici a vypadal velice, velice staře, tak sešle, tak zchátrale, že jsem ho sotva poznával. Říkal, že jeho manželka umírá následkem šoku, který u ní vyvolala bratrova vražda; že ji postihlo nervové zhroucení a nepřezijí déle než pár dní — šel jsem tedy s ním, abych ji navštívil.

Seděla vzpřímeně na pohovce a ze všech stran ji podpíraly polštáře. Občas si položila na chvilku hlavu na polštář. Dýchání jí působilo potíže. Zasáhlo mě to, protože takový pohled se mi naskýtal až příliš často. Paní Clemensová dva nebo tři měsíce seděla stejně a dnem i nocí bojovala o vzduch. Když byla omámená opiáty a vyčerpaná, položila si na chvilku hlavu na polštář, aby si odpočinula, právě jako to dělala paní Fullerová, a dvě nebo tři minuty si zdřímla.

Paní Fullerovou jsem už živou nespapřil. O tři dny později se odebrala na věčný odpočinek.

Tím, co mi připomnělo Franka Fullera, je tento zásadní článek na půl sloupce, který jsem vystříhl z dnešních ranních novin. Ještě jsem se nedostal k tomu, abych se ve svých starých

zápisnicích pídil po textech, které lze využít v této autobiografii, a to z toho důvodu, že noviny mě každodenně zásobují dvacítkou čerstvých a já tomuto tempu nebudu nikdy stačit.

GYDĚRAČSKÝ PŘÍPAD PODIVNĚ UTICHL

—
Louis R. Fuller se dozvídá, že není synem zámožného dr. Fullera
—

Když se Louis R. Fuller, absolvent Yaleovy univerzity a oblíbenec společnosti v New Yorku a Bostonu, včera objevil u místního soudu na Centre Street jako strana žalující Homera Hawkinsa ze Západní Osmdesáté osmé ulice č. 101, jehož obvinil z pokusu o vydírání a napadení, nejprve se dozvěděl, že je pouze adoptivním synem dr. Franka Fullera, prezidenta Health Food Company disponujícího milionovým majetkem, z Páté avenue č. 61.

Hawkins poslal Louisi R. Fullerovi dopis, v němž jej žádal o 500 dolarů pod pohrůžkou vyzrazení důvěrné informace panu Rowbothamovi, jehož dcera je zasnoubena s Fullerem. Následovalo jeho zadržení. Když byl Hawkins včera obviněn, soudce Whitman mu uložil kauci 2500 dolarů za vyděračský útok a k tomu kauci 500 dolarů kvůli obvinění z nošení skrytých zbraní. Paní Ellen Faxonová, matka Homera Hawkinsa, přišla k soudu pomoci svému synovi. Bylo to poprvé, kdy viděla svého adoptivního bratra Louise R. Fullera. Prosila jej, aby netrval na obvinění.

„Nevíte snad, že on má v žilách krev pana dr. Fullera,“ zvolala, „a že vy jste jeho strýc jenom díky adopci?“

Louis nejprve nevěděl, co na to říci. Bylo to poprvé, kdy mu bylo naznačeno, že není vlastním synem dr. Fullera. Potom se na onu ženu zpřímá podíval a řekl:

„Vašeho syna nic nenutilo, aby provedl, co provedl; na obvinění hodlám trvat.“

Příběh paní Faxonové

Když reportér Worldu zastihl paní Faxonovou doma, poté co se marně pokoušela o propuštění svého syna, řekla mu:

„I když neschvaluji počínání mého hocha, kdyby vyšla najevo pravda, jen málokdo by mu vyčítal, co udělal. Můj otec a matka se odloučili v roce 1868. O dva roky později matka zemřela. Vdala jsem se a s manželem a jedinou sestrou jsme se přestěhovali do Kalifornie. Tam se narodil Homer. Jeho otec zemřel krátce po synově narození. O několik let později jsem si vzala svého současného manžela Franka Faxona, který teď pobývá v Jižní Kalifornii.“

Před dvaceti lety jsem zjistila, že se otec oženil se slečnou Annou Thompsonovou z Portsmouthu v New Hampshire. Byla to sestra už zesnulého Jacoba H. Thompsona, kterého našli zavražděného v jeho pokoji v hotelu St. James. Narodilo se jim jediné dítě. To dítě zemřelo a o rok později adoptovali chlapce, kterého dnes známe jako Louise R. Fullera. O koho jde ani odkud pochází, nevím.

Jak můj hoch dospíval, začal se vyptávat na prarodiče. Všechno jsem mu po pravdě vyprávěla. Před třemi lety Homer přijel do New Yorku a navštívil svého dědečka. Tehdy se dozvěděl, že jeho adoptivní strýc se vzdělává na Yale. Od toho dne byl jako vyměněný. Dědeček ho poslal zpátky do Kalifornie, aby se nemohl setkat s Louisem.“

Po třiceti letech potkává otce

Paní Faxonová pokračovala: „Když jsem se před dvěma lety ocitla téměř bez peněz, navštívila jsem svého otce v letním

domě v Madisonu v New Jersey. Viděla jsem ho poprvé po třiceti letech. Nevlastní matka mi řekla, že New York není pro nás oba dost velký. Od té doby se žívím jako švadlena.

Homerovo srdce krvácelo při pomyslení, že jiný si přivlastnil podporu a lásku, která náležela nám.“

Dr. Fuller a jeho adoptivní syn obývali přepychové apartmány v Allstonu, na Východní Třicáté osmé ulici č. 17. Minulý večer nebyli doma. Paní Fullerová v únoru zemřela na nervové zhroucení. Nikdy se nezotavila ze šoku, který způsobila smrt jejího bratra.

Newyorský *World*

Tento výstřižek je pro mě plný záhad. Ona dáma říká: „Můj otec a matka se odloučili v roce 1868.“ Bylo to rok předtím, než mi Fuller představil svou manželku — tu, která nedávno zemřela — a k tomu mě ohromil svými korpulentními a usedlými dcerami. Nyní, jak se zdá, zjišťuji, že existovala jakási dřívější paní Fullerová a že ty nevysvětlitelné dcery patřily k onomu staršímu ročníku. Fuller se mi nikdy nesvěřil, že měl jinou ženu. Myslím, že se výše uvedená dáma musí mýlit v datech. Soudím, že k odloučení muselo dojít před rokem 1867, nikoli v roce 1868. Já chápu článek tak, že Louis Fuller za to tak úplně nemohl. Ale nechme to být. O tohle nejde. Jestliže ho Fuller nebo někdo jiný adoptoval, muselo se to stát, když byl maličký — protože kdyby osvojitel vyčkával, nemusel by vidět v dospívajícím Louisovi dostatečné aktivum a mohl ho přenechat jinému spekulantovi. Ale netrapte se tím. Nechte to všechno plavat. Já z toho začínám mít zamotanou hlavu. Z celé záležitosti si odnáším nanejvýš to, že Fullerův život stejně jako životy všech ostatních, kteří dosáhli pokročilého věku nebo nějakého takového stáří, jsou tragické. Zestárnout je politováníhodné, protože víte, že nad vámi neustále krouží neštěstí, a pokud ze

života nějakou šťastnou náhodou nevyváznete, můžete si být víceméně jisti, že se na vás zřítí. Zajímalo by mě, kolik Fullero-
vi je. Domnívám se, že víc než osmdesát — jenže až donedávna
nevypadal nijak staře.

Vypudím z hlavy toto pochmurné téma a podívám se, zda se
mezi výstrižky z dnešního rána nenašlo nějaké veselejší.

Nenašlo, pohořel jsem. V tom, který právě držím v ruce,
není nic k popukání. Jeho titulek hlásá: „Manžel Olive Loganov-
vé uvězněn.“ Pochybuji, že bych na Olive Loganovou v posled-
ních nejméně třiceti letech pomyslel nebo narazil na její jméno.
Patří k zašlým časům, do krátkého období lycejních dob, kdy
na scénu vpadl nový druh přednášející ženy. Předchozí druh
byl z rodu Anny Dickinsonové, z rodu žen, které měly co říci
a uměly to říci dobře, žen, které překypovaly talentem, žen,
které hovořily přímo od srdce a díky své výmluvnosti dokázaly
silně pohnout publikem. Potom přišel druh Olive Loganové:
ženy, které vůbec neměly co říci, a kdyby bývaly měly co říci,
byly by to neuměly říci; ženy, které vpadly na scénu, aby před-
vedly své šaty. Byly to živoucí ilustrace z módních časopisů.
Ženy po celé zemi plnily přednáškové sály, aby si prohlédly ony
šaty, a s sebou braly své manžely. Ti muži tam jít nechtěli, ale
nic jiného jim nezbyvalo.

Žena musela mít jméno, než ji Redpath pozval na přednáš-
kové pódium. Olive Loganová si předsevzala, že si vybuduje
reputaci. Sezónu nebo dvě psala do obskurních periodik nejap-
né, vyumělkované a bezcenné články. Tato metoda získávání
proslulosti se ukázala jako naprosto nepoužitelná. Potom zača-
la s nejnepochopitelnějším... s nejnepochopitelnějším... no, ne-
mohu najít to správné slovo — nechme to být. Zkrátka pustila
se do následujícího. Provdala se za nějakého námezdního pisál-
ka (jehož jméno jsem už zapomněl) a ten novinám podstrkával
krátké zprávičky na dva řádky — třeba:

„Olive Loganová si na léto pronajala sídlo Hunterových v Cohassetu.“

Proč by právě tohle mělo někoho zajímat? Jenže zajímalo. Nebylo v tom ani zrnko pravdy, ale to čtenář nemohl vědět. Nikdy dříve o Olive Loganové neslyšel, ale jistě by se o Olive Loganové nezmiňovali s takovou samozřejmostí, kdyby nešlo o slavného člověka, čtenář se tudíž ocitl v nepříjemné pozici toho, kdo nemá ponětí o něčem, co by měl vědět. Proboha, Olive Loganová si nemohla pronajmout sídlo Hunterových ani žádné jiné sídlo! Nemohla si dovolit platit nájem ani za chatrč.

Zanedlouho se pak objeví další zprávička:

„Olive Loganová je alespoň nezávislá. Nebojácně opustila celosvětově proslulého pařížského modistu Wortha a róbu pro nadcházející sezonu objednává u jeho nového, leč prosperujícího konkurenta Savarina.“

Tato zprávička poletí od novin k novinám po celých Spojených státech. Lidé, kteří si ji přečtou, vezmou jako hotovou věc, že Olive Loganová je slavná a významná osoba, i když si toho čtenář dosud, kam až jeho paměť sahá, nebyl vědom. Jenže je-li čtenář ženou, taková zpráva zapůsobí, a zapůsobí pokaždé. Osoba, která dokázala nebojácně opustit Wortha, nemůže mít daleko k vévodkyni.

Po celý rok podobné zprávičky následovaly týden za týdnem jedna za druhou jako články řetězu. Neobsahovaly jediné slovo vysvětlení, kdo může být ona Olive Loganová nebo čím si vysloužila slávu. Ze zpráviček pro nikoho neplynulo ani to nejmenší, protože pouze referovaly o šatech Olive Loganové a o letních rezidencích, které si zřejmě pronajme. Tu a tam se vyskytl názor na nějaké téma, s nímž nebyla obeznámena. Tyto názory byly čtenářům předhozeny se stejnou samozřejmostí, jakou se vyznačovaly zprávičky týkající se jejich šatů:

„Olive Loganová vyjádřila názor, že transcendentalismus, i jako bostonská zájímavost, je na ústupu.“

Pak se stala ona pozoruhodná věc — sám jsem živoucím svědkem, který na to může přísahat. Došlo k tomu, že na konci tohoto setrvalého předhazování neznámé dobrodružky byl Redpath schopen vysadit ji na pódium, dát jí 100 dolarů za večer a vyslat ji do celé této země. Nestála ani za deset centů týdně, přesto tři, čtyři nebo pět let poletovala od města k městu napříč Spojenými státy při pravidelné přednáškové taxe sto dolarů za večer. Nakonec se proslavila. O to nepochybně šlo. Její jméno znal každý. Jméno Olive Loganové dobře znal každý muž; dobře ho znala i každá žena — a kdybyste se zeptali: „Na čem je její sláva postavena? Jaké má za sebou počiny?“ v celých Spojených státech nebylo lidské bytosti, která by dokázala odpovědět. Položením takové otázky byste onoho člověka zaskočili. V první chvíli by si pomyslel, že vám snadno odpoví, v čem její sláva tkví, ale už další vteřina uvažování by ho jistě přesvědčila, že na to ještě nikdy nepomyslel a že vlastně vůbec nemá tušení, kdo je Olive Loganová a co udělala. Svou značnou a z obchodního hlediska cennou proslulost vystavěla z naprosté prázdnoty; vystavěla ji z pouhých poznámek týkajících se jejích šatů a toho, kde hodlá trávit léto, a ze svých názorů na různé věci, i když ji nikdo nežádal, aby se k nim vyjadřovala. Byla to ta nejprázdnější proslulost, jakou kdy tento svět vynalezl. Samozřejmě nemohla do téhož města zavítat třikrát. Poprvé bude mít nabitý sál. Kdyby posluchači věděli, že za své peníze nic nedostanou, byli by odešli. Podruhé se sál naplní těmi zbylými, kteří ji ještě neviděli, tím jsou však možnosti onoho města vyčerpány. Žádní pitomci už nezbyvají. Městské lycejni komisi bude v té chvíli jasné, že Olive Loganová přestala být atrakcí. Už ji znovu nepozvali. Jak jsem říkal, o Olive Loganové jsem celou tu dobu neslyšel. A teď se objeví v ranních novinách pod titulkem „Manžel Olive Loganové uvězněn“.

MANŽEL OLIVE LOGANOVÉ UVĚZNĚN

—
**Slavná lektorka, spisovatelka a herečka prohlašuje, že pije
a zanedbává ji.**
—

Olive Loganová, lektorka, spisovatelka, herečka, ozdoba pódii z doby před třiceti lety, se včera odpoledne objevila u místního soudu v Harlemu se svou žádostí. Je jí šedesát sedm let, má bílé vlasy, vrávorá a je silně nahluchlá. Soudce Cornell přeslechl její jméno, ale její okouzlující hlas a znamenitá angličtina upoutaly jeho pozornost. Poslal s ní policistu, aby ji doprovodil na přílehlou chodbu, křičel do jejího naslouchadla a vyslechl její příběh.

„Žádám o předvedení,“ pravila ta stará žena, „svého manžela Jamese O’Neilla Logana. Bydlíme na Sedmé avenue č. 2568. On pořád pije.“

Soudce vystavil výzvu, a když byl ten muž odpoledne předveden před soud, nacházel se v tak špatném stavu, že bylo nařízeno jeho zadržení do dnešního dne.

„Máme hrozný dluhy,“ řekla paní Loganová reportérům. „Manžel je zaměstnán na Ellis Island, ale jeho peníze zůstávají v barech a často se vrací domů bez jediného centu. Hrozí nám zabavení majetku. Nemáme ani peníze na jídlo. Jsem tak oslabena obtížemi svého věku, že nemohu ani psát. To, že jsem se obrátila na soud, je poslední možné řešení.“

Soudce Cornell v této kauze dnes vydá nařízení.

Olive Loganová se narodila v Elmire ve státě New York 22. dubna 1839. Proslula jako spisovatelka a přednášející a v roce 1872 se provdala za Williama Wirta Sikese, jehož prezident Grant jmenoval konzulem ve velšském Cardiffu. Zemřel roku 1883 v Londýně. Paní Sikesová vždy tíhla ke svému

prvnímu jménu. Byla chráněnkou zesnulého Austina Dalyho, který ji připravoval na vystupování před veřejností. Napsala „Vlnobití aneb Život na Long Branch“, zdramatizovala „Armada“ od Wilkieho Collinse a vytvořila metrický překlad básně „Le Passant“ od Françoise Coppéa.

Paní Loganová prozradila, že James O’Neill byl před dvaceti pěti lety jejím londýnským poslíčkem. Když vyrostl, stal se jejím tajemníkem.

„Do Ameriky přišel se mnou,“ řekla, „rozhodli jsme se, že se vezmeme, i když jsem byla o dvacet dva let starší než on. Prvních deset let našeho manželského soužití bylo jako nádherný sen. Je to skvělý člověk a stále ho miluji. Ale jeho pití nás zničilo.“

Jakže! Proboha, vypadá to, že se narodila v Elmiře — ve městě, kde se narodila moje žena a kde jsme šestnáct let trávili léto. Ve městě, kde se také zrodila první výrazně a nenuceně humoristická kniha, kterou kdy napsala americká žena, „Vdova Bedottová“. Tu knihu napsalo osmnáctileté děvče. Už upadla v zapomnění, ale když spatřila světlo světa, smetla kontinent hurikánem smíchu.

A také jsem tu našel jméno jejího manžela, onoho nájemného pisálka bez platu, bydliště a jména, který šířil zmíněné zprávičky a pěstoval slávu Olive Loganové. Teď už si na něj jasně vzpomínám, William Wirt Sikes. Nijak mě nepřekvapuje, že se stal konzulem v nějakém jiném koutě planety, protože v téhle zemi nebyl potřeba. Nepochybně jsme tento svět zásobili už celými prapory, celými pluky, celými divizemi omezených, bezcharakterních a dutohlavých konzulů, kteří předvádějí Spojené státy žasnoucí zahraniční veřejnosti a kteří by neměli pobírat žádný plat. Žádnou odměnu. Měli by vybírat vstupné — řekněme šilink — od cizinců, kteří pocitují touhu zkoumat produkt naší politiky. Zdá se, že nynější manžel Olive Loganové se jmenuje James O’Neill a před čtvrtstoletím byl v Londýně jejím

poslíčkem. Ona byla o dvacet dva let starší než on. Prvních deset let jejich manželského soužití bylo „jako nádherný sen“. On se stal těžkým alkoholikem.

Inu, máte před sebou další tragédii. Postací, když budete žít dostatečně dlouho, a tragédie se dostaví. Před třiceti pěti lety by mě ani nenapadlo, že by někdy mohl přijít den, kdy moje srdce obměkčí osud Olive Loganové, a že bych si mohl zakrývat oči, abych neviděl, jak se Olive Loganová topí; ale teď je mi té ženy líto — je mi jí opravdu líto. Její neštěstí se už dostavilo a já jsem nucen ji litovat, a lituji ji. Kdyby se topila, nepodívám se — ale tahat z vody ji nebudu. Nehodlám se podílet na oné poslední a podle krutosti, nezhatím možnou sebevraždu. Dlouhá, vskutku dlouhá léta sympatizuji se sebevrahy. Vždycky mě potěší, když se člověku sebevražda podaří. V hloubi srdce vždy cítím nefalšovanou bolest, nefalšovaný smutek, nefalšovanou lítost, když nějaký mizera zastaví sebevrahovu ruku a donutí ho žít dál.

V těchto novinách z dnešního rána se píše, že žena z Kalifornie — jejíž manžel žije ve Washingtonu a pracuje pro vládu — vzala pomocí plynu život svému čtrnáctiletému synovi; chtěla zemřít s ním, našli ji klečec u jeho lůžka v bezvědomí, skoro mrtvou. Lidé, kteří ji takto našli, místo toho, aby odešli a zabouchli dveře, jak bych to udělal já, ji odtamtud vyveklí na čerstvý vzduch a přivolali lékaře. Lékař se následně dopustil toho zločinu, že ji vrátil do života, navzdory všem následkům, které to pro ni bude mít. Manžel ji opustil, protože ho uchvátila nějaká písárka na ministerstvu; její chlapec šťastně odešel z tohoto světa; na světě jí nezbyvá nic, co by stálo za jedinou zlámanou grešlí — neštěstí na ni dopadlo, třebaže ještě nedosáhla věku, který přeje neštěstí. A všimněte si komentáře onoho lékaře! Říká, že „chová naději v její zotavení“. Měl by dostat kulku. Já chovám naději, že noviny ze zítřejšího rána přinesou zprávu, že ta nebohá žena je na cestě na hřbitov, kde najde klid a mír.

Dublin, New Hampshire, pondělí 21. května 1906

Rané spisovatelské zkušenosti — Uveřejnění „Skákavého žabáka“ ve sbírce literárních črt — Setkání s Carletonem v Lucernu — Omlouvá se, že panu Clemensovi odmítl vydat knihu literárních črt — Potíže doprovázející vydání „Našinců na cestách“

Následujících pět měsíců bychom měli setrvat zde, v zelené samotě lesů a kopců.

1867 Moje spisovatelské zkušenosti sahají do roku 1867. V lednu toho roku jsem se ze San Franciska přesunul do New Yorku a krátce nato Charles H. Webb, kterého jsem znal ze San Franciska jako reportéra *Bulletinu* a poté jako redaktora *Californianu*, navrhl, abych publikoval sbírku krátkých povídek. Měl jsem moc křehkou reputaci na to, abych se o něco takového pokoušel, nicméně tím návrhem jsem byl omámen a unesen a měl jsem velkou chuť pustit se do toho, pokud se najde nějaký příčinnivý člověk, který by mě uchránil potíží s uspořádáním povídek. Mně samotnému se do toho nechtělo, protože od samého počátku mého pobytu na tomto světě jsem v místech, kde ve mně měla být příčinnivost, nacházel setrvalou prázdnotu. („Bývala měla být“ je možná lepší, ačkoli většina autorit má v tomto směru jiný názor.)

Webb říkal, že ve státech na břehu Atlantiku mám jistou reputaci, jenže já moc dobře věděl, že jde o reputaci dosti chatrnou. Celá byla postavena jen na historce o „skákavém žabákoví“. 1865–1866 Když v roce 1865 nebo 1866 Artemus Ward na svém přednáškovém turné projížděl Kalifornií, v San Francisku jsem mu vyprávěl historku o „skákavém žabákoví“ a on mě požádal, abych ji sepsal a poslal jeho nakladateli, Carletonovi, do New Yorku, kde by se dala využít k nastavení útlé knížky,

kteřou Artemus připravoval k tisku a která potřebovala ještě trochu vycpat, aby její velikost odpovídala ceně, za niž se měla prodávat.

Ke Carletonovi dorazila včas, ale neměl o ní valné mínění a nebyl ochoten zvýšit výdaje na sazbu kvůli rozšíření knížky o moji povídku. Nehodil ji do odpadkového koše, nýbrž jí obdaroval Henryho Clappa a Clapp ji využil k uspíšení funusu svého umírajícího literárního žurnálu *The Saturday Press*. „Skákající žabák“ se objevil v posledním čísle této tiskoviny, byl nejveselejší událostí její pohřební slavnosti a okamžitě ho přebíraly americké a anglické noviny. Určitě měl širokou publicitu, ještě dnes, kdy o tom mluvím, je slavný — ale uvědomoval jsem si, že oslavencem je pouze onen žabák. Já to nebyl. Já zůstával skryt v temnotě bezvýznamnosti.

Webb se chopil úkolu uspořádat moje literární črty. Když byl s touto činností hotov, předal mi výsledek a já s ním zašel do Carletonovy firmy. Narazil jsem na nějakého úředníka nebo zřízence a ten se v dychtivém očekávání naklonil přes pult a otázal se, co si přeji; když ale zjistil, že jsem přišel nabídnout knihu, nikoli si nějakou koupit, jeho vřelost ochladla a klesla k nule, starozlatá hráz v horním patře mých úst se scvrkla na tři čtvrtě palce a vypadly mi zuby. Skromně jsem požádal o výsadu říci panu Carletonovi pár slov, ale bylo mi chladně oznámeno, že je ve své soukromé kanceláři. Odrazování a problémy pokračovaly, nicméně po chvíli jsem překročil hranici a pronikl ke svatému svatých. Ó, už si vzpomínám, jak se mi to podařilo! Webb mi domluvil schůzku s Carletonem; jinak bych onu hranici nikdy nepřekročil. Carleton vstal a příkře a útočně pravil:

„Nuže, co pro vás mohu udělat?“

Připomněl jsem mu, že to s ním mám domluvené a že tam jsem, abych mu nabídl k vydání svou knihu. Začal se dmout a pokračoval v dmutí dál a dál a dál, až dosáhl rozměrů božstva

přibližně druhého nebo třetího stupně. Potom z té ohromné masy vytryskl pramen a já ho dvě nebo tři minuty neviděl skrze děst. Byla to jen slova, nic jiného než slova, ale dopadala tak hustě, že se kolem úplně setmělo. Nakonec impozantně máchl pravou rukou, čímž obsáhl celou místnost, a řekl:

„Knihy — podívejte na ty police! Každá z nich je napěchovaná knihami, které čekají na vydání. Stojím o další? Promiňte, ale rozhodně ne. Hezké ráno.“

Uběhlo dvacet jedna let, než jsem Carletona znovu potkal. Pobýval jsem tehdy s rodinou v hotelu Schweitzerhof v Lucernu. Oslovil mě, srdečně jsme si potřásli rukama a bez dlouhých úvodů mi povídá:

„Jsem v zásadě celkem neznámý člověk, ale mám na svém kontě alespoň jeden výrazný počin, a to tak kolosálních rozměrů, že mi to zajišťuje nesmrtelnost — odmítl jsem totiž vaši knihu, čímž jsem si bezkonkurenčně vysloužil titul přeborníka pitomosti devatenáctého století.“

Byla to ta nejhezčí omluva, což jsem mu také řekl, a také jsem mu řekl, že to je dlouho odkládaná pomsta, ale je pro mě sladší než jakákoli jiná, kterou člověk může zosnovat; že během uplynulých jedenadvaceti let jsem ho ve svých představách několikrát ročně vraždil a vždy novým a ještě krutějším a nelidštějším způsobem, ale nyní už jsem krotký, usmířený, spokojený, ba dokonce plný radosti; a že od této chvíle ho snad budu považovat za svého opravdového a vzácného přítele a už nikdy ho nehodlám zabíjet.

Zpravil jsem o své zkušenosti Webba a on srdnatě prohlásil, že ani všichni Carletonové světa nezmaří vydání téhle knihy; že ji vydá sám za desetiprocentní honorář. A to také udělal. Vyvedl ji v modré a zlaté a udělal z ní moc pěknou útlou knížku. Myslím, že ji nazval „Proslulý skákavý žabák z okresu Calaveras a jiné črty“ a stála 1 dolar a 25 centů. S pomocí jedné

zakázkové tiskárny se postaral o ilustrace, tisk a vazbu a vydal ji přes American News Company.

V červnu jsem podnikal výpravu na palubě parní plachetnice *Quaker City*. V listopadu jsem se vrátil a ve Washingtonu na mě čekal dopis od Elishy Blisse z hartfordské American Publishing Company. Nabízel mi pětiprocentní honorář za knihu, v níž bych vylíčil dobrodružství oné výpravy. Místo honoráře jsem dostal alternativní nabídku na deset tisíc dolarů v hotovosti po odevzdání rukopisu. Poradil jsem se s A. D. Richardsonem a ten řekl: „Ber honorář.“ Řídil jsem se jeho radou a uzavřel s Blissem obchod. Podle smlouvy jsem měl odevzdat rukopis v červenci 1868. 1868 Knihu jsem psal v San Francisku a rukopis jsem odevzdal ve smluvním termínu. Bliss zajistil do knihy spoustu ilustrací, a potom se práce na ní zastavily. Den, kdy měla kniha podle smlouvy vyjít, minul, a nikde ani slůvko vysvětlení. Čas ubíhal, a stále jsem neslyšel žádné vysvětlení. Přednášel jsem po celé zemi a průměrně asi třicetkrát za den jsem se pokoušel odpovédět na následující hádanku:

„Kdy vyjde vaše kniha?“

Vymýšlení stále nových odpovědí mě zmohlo a zanedlouho mě strašlivě unavovala i samotná otázka. Z každého tazatele se okamžitě stal můj nepřítel a já se zpravidla už téměř nemohl dočkat, až se ona otázka zase vynoří.

Jakmile jsem dostal všem závazkům na poli přednášek, pospíchal jsem do Hartfordu položit pár dotazů. Bliss se dušoval, že on za nic nemůže; že chtěl knihu vydat, ale členové správní rady jeho firmy jsou usedlé fosilie a mají obavy. Knihu prostudovali a většina z nich byla toho názoru, že jsou v ní místa humorné povahy. Bliss pravil, že nakladatelství ještě nikdy nevydalo knihu, na kterou by padlo podobné podezření, a členové správní rady se obávají, že odchylka tohoto druhu může vážně poškodit pověst nakladatelství; že má svázané ruce

i nohy a zakázali mu naplnit smlouvu. Jeden z členů správní rady, nějaký pan Drake — nebo přinejmenším zbytky toho, co kdysi bývalo jakýmsi panem Drakem — mě pozval na projíždku ve své bryčce a já s ním jel. Byla to žalostná, stará vykopávka a jeho chování a mluva byly také žalostné. Měl před očima jakýsi choulostivý záměr a nějakou dobu mu trvalo, než se dostatečně otevřel a vyjevil ho, ale nakonec se mu to podařilo. Vysvětlil mi těžkou situaci a strach nakladatelství, jak už to předtím udělal Bliss. Potom se s nestrojenou upřímností dovořoval, abych se nad ním a nad nakladatelstvím slitoval, a prosil mě, abych si „Našince na cestách“ odnesl a vyvázal firmu z oné smlouvy. Řekl jsem, že to neudělám — a tak skončil náš rozhovor i projíždku bryčkou. Nato jsem upozornil Blisse, že se musí pustit do práce, jinak jim zavařím. Reagoval na varování, uspořádal knihu a já si přečetl korektury. Opět následovalo dlouhé čekání bez slůvka vysvětlení. 1869 Nakonec jsem koncem července (myslím, že roku 1869) ztratil trpělivost a telegrafoval Blissovi, že nebude-li kniha do čtyřiaadvaceti hodin v prodeji, zažaluji je o náhradu škody.

To problém vyřešilo. Do požadovaného termínu bylo svázáno a uvedeno na trh půl tuctu výtisků. Pak začala kampaň a postupovala svižně vpřed. Za devět měsíců kniha vytáhla nakladatelství z dluhů, hodnotu akcie pozvedla z dvaceti pěti na dvě stě a navíc po ní zůstal sedmdesátitísíkový zisk. Takto mi to říkal Bliss — ale pokud to tak opravdu bylo, poprvé za pětadesát let mluvil pravdu. Narodil se v roce 1804.

Webb tvrdí, že „Skákavý žabák“ byl příznivě přijat, ale nic na něm nevydělal kvůli nepoctivosti American News Company — Pan Clemens uzavírá s American Publishing Company smlouvu na „Našince na cestách“ a zakazuje Webbovo vydání „Skákavého žabáka“ — Poté se od American News Company dozvídá, že Webb ho podvedl — Podmínky smlouvy s Blissem na „Jak jsem se protloukal“ a „Tuláka v cizině“

1867 Nedá se nic dělat, musím se ještě zastavit u Webba. Když jsem se v listopadu 1867 vrátil z projíždky na *Quaker City*, Webb mi řekl, že „Skákavý žabák“ byl příznivě přijat tiskem a domnívá se, že se dost slušně prodával, ale že z American News Company nelze vymámit vyúčtování. Řekl, že ta kniha pro něj znamená víceméně katastrofu, neboť ji vyrobil na své náklady a teď nemůže dostat zpět žádné peníze kvůli nepoctivému a vyhýbavému počínání American News Company.

Bylo mi Webba upřímně líto; litoval jsem, že kvůli přátelství ke mně přišel o peníze, a také jsem do určité míry litoval, že mi není schopen vyplatit honorář.

Uzavřel jsem smlouvu s American Publishing Company na „Našince na cestách“. Poté, co uběhly dva nebo tři měsíce, mi přišlo na mysl, že asi porušuji smlouvu, protože v ní byla klauzule, která mi rok, nebo tak nějak, zakazovala vydat knihy u jiné firmy. Klauzule se samozřejmě nevztahovala na knihu, která vyšla před uzavřením smlouvy; komukoli jinému by to bylo jasné. Já to však nevěděl, protože nebylo mým zvykem znát cokoli užitečného; a také nebylo mým zvykem informovat se u ostatních. Ve své ignoranci jsem byl přesvědčen, že porušuji smlouvu s Blissem a čest mě zavazuje, abych zakázal „Skákavého žabáka“ a natrvalo ho stáhl z tisku. Zašel jsem tudíž s touto

věcí za Webbem. Byl ochoten vyjít mi vstříc za těchto podmínek: že se vzdám v jeho prospěch takových autorských odměn, které by mi mohly náležet; že se v jeho prospěch rovněž vzdám, bez nároku na honorář, všech svázaných i nesvázaných výtisků, které se mohou nacházet v rukou American News Company; také že mu předám osm set dolarů v hotovosti; také že dohlédne na zničení tiskařských desek a za tuto službu obdrží stejnou odměnu, jakou by písmolijci zaplatili za rozlámané desky ze staré liteřiny. Liteřina měla hodnotu devíti centů za libru a desky vážily kolem čtyřiceti liber. Člověk si na základě těchto detailů uvědomuje, že Webb měl jistý obchodnický talent.

Po tomto Webb nadlouho vyklidil moje zorné pole. Mezitím mi však náhoda přihrála do cesty člena správní rady American News Company a já se ho zeptal na Webbovy potíže s firmou, a jak k nim dospěli. Právil, že o žádných potížích neví. Nato jsem mu vysvětlil, že Webb od společnosti nic neinkasoval. On mi na oplátku vysvětlil, že moje vysvětlení pokulhává. Řekl, že společnost Webbovi až doposud s obvyklým časovým odstupem vždy poskytla vyúčtování a přiložila k němu firemní šek. Na jeho pozvání jsem ho doprovodil do kanceláře a v knihách a účetnictví jsem si mohl ověřit, že mi nelže. Web od začátku pravidelně inkasoval své i moje odměny a peníze si strkal do vlastní kapsy. V době, kdy jsem se s Webbem vyrovnal, mi dlužil na honorářích šest set dolarů. Svázání i nesvázení „Skákaví žabáci“, které ode mě tehdy získal, se zatím prodali a výdělek zamířil do jeho kapsy — část z toho bylo dalších šest stovek, které mi měly přijít na autorských odměnách.

Zrekapitulujeme-li to, byl jsem teď spisovatel; byl jsem spisovatel s hrstkou reputace; byl jsem spisovatel, který vydal knihu; byl jsem spisovatel, který jejím vydáním nezbohatl; byl jsem spisovatel, kterého jeho první kniha stála dvanáct set dolarů v nevyplacených honorářích, osm set dolarů v krvavých

penězích a tři dolary a šedesát centů rozkradených ze staré literatury. Od této chvíle jsem byl rozhodnutý už nikdy víc nepublikovat spolu s Webbem — pokud nebude možnost vypůjčit si dostatek peněz na financování takového luxusu.

Když jsem si vydobyl proslulost díky vydání „Našinců na cestách“, Webb zakrátko dokázal přesvědčit veřejnost — nejprve, že mě objevil; později, že mě stvořil. V poměrně široké míře se připouštělo, že patřím mezi cenná aktiva amerického národa a vysokých pater literatury; a také se připouštělo, že za získání tohoto aktiva jsou národ a vysoká literatura povinovány hlubokou vděčností — Webbovi.

Zanedlouho se na Webbovu nehynoucí zásluhu zapomnělo. Tehdy přispěchali Bliss a American Publishing Company a předložili fakt, že to oni mě objevili; posléze předložili fakt, že mě stvořili; že by si tudíž zasloužili o něco více vděčnosti. V průběhu času se objevily ještě další žádosti o přiznání nejvyšších zásluh. Žadatelé obecně vylézali ze země v Kalifornii, Nevadě a přilehlých oblastech. Nakonec jsem dospěl k přesvědčení, že jsem byl objeven a stvořen vícekrát než jakýkoli jiný tvor, který kdy vzešel z Božích rukou.

Webb věřil, že je literátem. Tuto pověru by možná vnutil i světu, nebýt toho, že ji sám vyvrátil publikováním vlastních věcí. Ty ho prozradily. Jeho próza byla kouzelně dětinská; jeho poezie nebyla o nic lepší; přesto s přestávkami stále potil své banality, dokud před dvěma lety nezemřel na přemíru myšlení. Patřil mezi žalostná stvoření a svým založením a vychováním byl podvodník. Jako lhář celkem ušel a dosáhl jistých úspěchů, nicméně v tom nevynikl, protože byl současníkem Elishy Blisse, a jakmile došlo na lhaní, Bliss dokázal zastínit a zcela vymazat celý kontinent Webbů stejně účinně jako úplné zatmění slunce.

1872 Někdy v roce 1872 jsem napsal další knihu, „Jak jsem se protloukal“. Vydal jsem „Našince“ s nárokem na pětiprocentní

honorář, což by činilo zhruba dvacet dva centů za svazek. V té době přicházely návrhy od několika dalších dobrých nakladatelů. Jeden nabízel patnáctiprocentní honorář; další nabízel, že mi nechá *veškerý* zisk a spokojí se s reklamou, kterou kniha tomuto nakladatelství zajistí. Poslal jsem vzkaz Blissovi a ten přijel do Elmiry. Kdybych tenkrát býval věděl o vydávání knih tolik, co vím teď, byl bych žádal po Blissovi 75 nebo 80 procent zisku po odečtení nákladů na výrobu, což by bývalo bylo správné a spravedlivé. Jenže o těchto záležitostech jsem nevěděl nic a byl jsem příliš pohodlný, abych se snažil o tom něco dozvědět. Řekl jsem Blissovi, že nehodlám dát jeho firmě košem a nemám přemrštěné nároky. Řekl jsem, že podle mého názoru bych měl dostat polovinu čistého zisku, a on nadšeně zvolal, že to je přesně ono, přesně ono. Odebral se do svého hotelu, sepsal smlouvu a odpoledne mi ji přinesl domů. Našel jsem v ní jeden zádrhel. Nezmiňovala výslovně „polovinu zisku“, nýbrž místo toho zmiňovala sedmiapůlprocentní autorskou odměnu. Požádal jsem ho o vysvětlení. Privil jsem, že jsme si nerozuměli. Řekl, že jsme si rozuměli, ale že odměnu upravil, aby se celá věc zjednodušila — že sedmiapůlprocentní autorská odměna představuje plnou polovinu zisku a ještě něco navíc, a to až do sta tisíc prodaných výtisků; že poté polovice náležející American Publishing Company o vlásek převýší tu moji.

Měl jsem drobné pochybnosti, jakési lehké podezření, a požádal ho, zda by na to mohl přísahat. Bez váhání zvedl ruku a přísahal na to, přičemž přesně opakoval slova, která právě pronesl.

Trvalo mi devět nebo deset let, než jsem zjistil, že přísahal křivě a že sedm a půl procenta nepředstavuje ani čtvrtinu zisku. Mezitím jsem však u Blisse vydal několik dalších knih s nárokem na sedmiapůlprocentní a desetiprocentní honoráře a ve všech případech jsem byl pochopitelně pěkně napálen.

1879 V roce 1879 jsem se vrátil z Evropy s knihou připravenou do tisku — „Tulákem v cizině“. Poslal jsem vzkaz Blissovi a on se objevil v domě, abychom knihu probrali. Řekl jsem, že nejsem spokojen s honorářem a že nevěřím na jejich iluze o „polovině zisku“; že tentokrát musejí do smlouvy vložit slova „polovina zisku“ a vypustit zmínky o autorských odměnách — jinak odnesu knihu jinam. Privil, že je bezvýhradně odhodlán vložit to tam, neboť je to správné a spravedlivé, a pokud se členové jeho správní rady proti tomu postaví a budou to pokládat za chybné, opustí firmu a vydá knihu sám — hezká řeč, jenže já věděl, že firmu ovládá a že firma musí schválit jakoukoli smlouvu, kterou podepíše. Ta smlouva ležela na kulečnickovém stole a k ní byl připojen jeho podpis. Od časů „Našinců na cestách“ členům své správní rady dosti přitáhl uzdu a nejednou se mi svěřil, že je přinutil jednat proti jejich vůli pod pohrůžkou, že když nevyhoví, vystoupí ze služeb společnosti a vezme mě s sebou.

Nechápu, jak se může stát, že dospělý člověk projeví tolik prostoduchosti a bezelstnosti, jako jsem tehdy projevil já. Mělo mě napadnout, že člověk, který takhle mluví, buď musí být bláhový, nebo musí být přesvědčen, že bláhový jsem já. Jenže já byl bláhový. A tak se přihodilo, že do mé hlavy si neměly najít cestu ani ty nejprostší a nejelementárnější moudrosti.

Připomněl jsem mu, že ohledně smlouvy, kterou on podepsal, jeho firma pravděpodobně nebude dělat žádné problémy. On potom za doprovodu jednoho ze svých bezzubých úsměvů poukázal na detail, který jsem přehlédl: že jsem totiž smlouvu podepsal s Elishou Blissem jakožto soukromou osobou a American Publishing Company se v ní nezmiňuje.

Následně mi řekl, že smlouvu odnesl členům správní rady a navrhl, že ji přepíše na nakladatelství, jestliže dostane čtvrtinu zisku z knihy a navíc se jemu a jeho synovi Frankovi zvýší plat, a k tomu dodal, že kdyby je tyto podmínky neuspokojily,

odejde z firmy a knihu vydá sám — načež členové správní rady jeho požadavkům vyhověli a smlouvu schválili. Skutečnost, že Bliss mi tyto věci osobně prozradil, je nezpochybnitelným důkazem, že to byla lež. Šest týdnů předtím, než kniha vyšla z tiskárny, mi Bliss výjimečně řekl pravdu, aby si vyzkoušel, jak chutná, jenže tím přepjal své síly a zemřel.

Když kniha byla venku tři měsíce, konala se pravidelná valná hromada akcionářů nakladatelství a já byl přítomen jako vlastník polovičního podílu na knize. Valná hromada proběhla v domě mého souseda Newtona Case, který od počátku působil ve společnosti jako člen správní rady. Četla se výroční zpráva o obchodech nakladatelství a pro mě to bylo jako zjevení. Prodalo se šedesát čtyři tisíc výtisků knihy a moje polovina zisku činila třicet dva tisíc dolarů. 1872 V roce 1872 mi Bliss tvrdil, že sedmiapůlprocentní honorář — dvacet a pár centů za výtisk — představuje polovinu zisku, přičemž v oněch dřevních časech představoval sotva šestinu zisku. Časy teď nebyly příliš dobré, i tak polovina zisku činila padesát centů za výtisk.

Nuže, Bliss byl po smrti a já se s ním nemohl vyrovnat za těch deset let, kdy mě šidil. Od jeho smrti už uplynulo čtvrt století. Hořkost, kterou jsem vůči němu cítil, vybledla a vyprchala. Mám pro něj už jen soucit, a kdybych mu mohl poslat nějakého oddaného obdivovatele, udělal bych to.

Když mi účetní bilance odhalila lumpárny, které jsem musel snášet ze strany American Publishing Company, vstal jsem a udělal Newtonu Caseovi a zbytku spiklenců přednášku...

Pan Clemens se snaží vykoupit své smlouvy od American Publishing Company a nakonec odnáší svou další knihu, „Staré časy na Mississippi“, Jamesi R. Osgoodovi, který ji vydal formou předplatného a udělal z ní propadák — Osgood poté vydal „Prince a chudáse“ — Pan Clemens kupuje rozličné patenty a na všech prodává; také na akciích Hartford Accident Insurance Company — Popis senátora Jonese — Pan Clemens odmítá nakoupit telefonní akcie

... zbytekem spiklenců myslím zbytek správní rady.

Moje šance spočívala v tom, že se teď domohu svých práv a zvýším svoji cenu v očích American Publishing Company, ale já to pochopitelně nevnímám. Dokud příležitost nezmizela, jen zřídka jsem si jí dokázal všimnout. Teď jsem o nakladatelství věděl všechno a měl jsem u něj zůstat. Měl jsem si z jeho zisků strhnout něco pro sebe a měl jsem v tom pokračovat, dokud by se rozdíl mezi autorskými odměnami a polovičním ziskem časem nevrátil z kapes společnosti do mojí kapsy a ona firemní zlodějna by se tímto nesmazala. Jenže mě samozřejmě nic tak rozumného ani nemohlo napadnout a neudělal jsem to. Pouze jsem myslel na to, jak a s pomocí jakých prostředků vymanit svou počestnost z onoho mravně zkaženého prostředí. Přál jsem si vyrvat své knihy ze spárů společnosti a odnést je jinam. Po nějakém čase jsem zašel za Newtonem Casem — do jeho domu jako předtím — a navrhl, aby nakladatelství anulovalo smlouvy a vrátilo mi mé knihy, zbavené závazků a dluhů, přičemž nakladatelství by si ponechalo jako náhradu peníze, o které mě ošidilo na „Jak jsem se protloukal“, „Pozlaceném věku“, „Starých a nových povídkách“ a „Tomu Sawyerovi“.

Pan Case se při mých slovech ošival, ale já mu řekl, že nejsem s to cokoli na nich měnit; že jsem pevně přesvědčený, že si on a zbytek biblické třídy uvědomují podvod, jehož se na mně dopustil Bliss v roce 1872 — byli si ho vědomi, když k němu došlo, a mlčky s ním souhlasili. 1872 Protestoval proti tomu, že jsem správní radu nazval biblickou třídou. Já na to odpověděl, že by tedy už neměla zahajovat valné hromady modlitbou — zvláště když se chystá obalamutit autora. Očekával jsem, že pan Case popře, že věděl o čemkoli trestuhodném, a ohradí se proti takovému nařčení, ale neudělal to. To mě ujistilo, že obvinění je podložené, a tak jsem ho zopakoval a pokračoval nepřítliší vlídnými slovy o jeho teologickém semináři:

„Vložili jste do toho podniku sedmdesát pět tisíc dolarů a získali jste za to pořádný díl chvály, přičemž můj podíl na onom dobrodiní nestál nikomu za zmínku — jenže já na něm podíl mám, protože část z každého dolaru, který jste do něj vrazili, jste ukradli z mojí kapsy.“

Za tyto komplimenty jsem se od něj nedočkal žádného vděku. Byl to nechápavý člověk, neschopný projevit uznání.

Nakonec jsem se pokusil vyplatit ze svých smluv, ale opáčil, že pro správní radu je nemyslitelné, aby se zabývala návrhem na odkup, protože nakladatelství čerpalo devět desetin svého živobytí z mých knih, a jejich podnikání by bez nich tudíž bylo bezcenné. Později se mi jeden z členů správní rady, soudce Nevímjaký, přiznal, že jsem měl pravdu; že představenstvo vědělo všechno o švindlu, kterého se na mně Bliss dopustil, už v době, kdy se podvod uskutečnil.

Jak jsem podotkl, měl jsem zůstat u nakladatelství a zvednout ceny. Jenže já to neudělal. Vyvedl jsem svou neposkvrněnost ze smrdutého ovzduší a odnesl svou příští knihu Jamesi R. Osgoodovi z Bostonu, dříve z firmy Fields, Osgood a spol. Touto knihou byly „Staré časy na Mississippi“. Osgood měl

vyrobit knihu na moje náklady, vydat ji cestou předplatného a naučtovat mi odměnu za své služby. Osgood patřil mezi nejupřímnější, nejvzácnější a nejbáječnější lidské bytosti, jaké bylo možno na Zemi najít, ale o vydávání knih formou předplatného nevěděl zhola nic a monumentálně to zpackal. Byl to společenský tvor, hodně jsme hráli kulečnick a ve dne v noci jsme se bavili. Mezitím se jeho asistenti za nás věnovali zmíněnému podniku a myslím, že ani jeden z nás se nestaral o jejich metody a nevěděl, co dělají. Kniha vznikala dlouho, a když byl konečně vůči mojí peněžence vznesen finální návrh, uvědomil jsem si, že celý proces mě stál padesát šest tisíc dolarů. Bliss by za ty peníze dokázal postavit knihovnu. Trvalo rok, než se mi těch padesát šest tisíc vrátilo do kapsy, a následovalo je jenom velmi málo dalších dolarů. Čili můj první pokus vzít tento druh podnikání do vlastních rukou skončil porážkou.

Osgood to zkusil znovu. Vydal „Prince a chudšase“. Udělal z nich krásnou knihu, ale veškerý zisk, který jsem z toho vydobyl, činil sedmnáct tisíc dolarů.

Posléze si Osgood usmyslel, že by mohl uspět s knihou, kterou jen tak vypustí na *trh*. Byl naučený vydávat tímto způsobem. Trochu se spálil při svých pokusech s předplatným a žádal novou šanci. Dal jsem mu „Bílého slona“, což byla převážně sbírka podřadných črt. Nabídl jsem sázku, že za šest měsíců nedokáže prodat ani deset tisíc výtisků, a on mě vzal za slovo — vsadili jsme se o pět dolarů. On sázku vyhrál, ale bylo to s odřenými ušima. Myslím ale, že se pletu, když kladu tuto knihu na konec. Řekl bych, že šlo o Osgoodův první pokus, nikoli třetí. Protože jsem měl Osgooda moc rád, svěřil jsem mu i „Prince a chudšase“, ale zpackal to a já musel jít o dům dál.

Mezitím jsem zažíval dobrodružství, které s literaturou nesouviselo. Jeden můj starý a blízký přítel na mě za patnáct tisíc dolarů převedl jistý patent. Byl bezcenný a rok nebo dva

jsem na něm prodělával, ale neznal jsem podrobnosti, protože je opomněl zmínit. Říkal, že když koupím patent, bude pro mě vyrábět a prodávat. Tak jsem ho vzal za slovo. Potom mi začaly měsíční výdaje ve výši pěti set dolarů. Každých třicet dní z archy vyletěl s železnou pravidelností krkavec, ale nikdy se s ničím nevrátil, a holubice se nehlásila do služby. Po čase, polovině času a dalším čase¹¹ jsem ulevil svému příteli a patent vložil do rukou Charlese L. Webstera, který se oženil s mou neteří a jevil se jako schopný a energický mladý muž. Za roční mzdu patnáct set dolarů pokračoval v měsíčním vysílání krkavce, a výsledek byl do pětníku stejný jako dřív.

Když jsem na onen patent promrhal čtyřicet dva tisíc dolarů, nakonec jsem jím obdaroval člověka, kterého jsem nesnášel a jehož rodinu jsem toužil zničit. Pak jsem se poohlížel po dalších dobrodružstvích. Zmíněný přítel měl přichystán jiný patent. Za osm měsíců mě přišel na deset tisíc dolarů. Nato jsem se pokusil darovat patent člověku, na jehož rodinu jsem měl spadeno. Byl moc vděčný, nicméně tou dobou již také on získal zkušenosti a k dobrodincům se stavěl podezřívavě. Patent nepřijal a já ho musel nechat propadnout.

Mezitím jiný starý přítel přišel s úžasným vynálezem. Byl to stroj, nebo pec, nebo něco na ten způsob, který měl získat devadesát devět procent veškeré páry, kterou obsahovala libra uhlí. Zašel jsem za panem Richardsem z Colt Arms Factory a řekl mu o tom. Byl to odborník a o uhlí a páře věděl všechno. Zdálo se, že o tomto stroji pochybuje, a já se zeptal proč. Vysvětlil to tím, že množství páry, které se ukrývá v libře uhlí, je známo do poslední částečky a že se můj vynálezce mylí zhruba o svých devadesát devět procent. Ukázal mi rozměrné knihy plné tabulek; z tabulek se mi zamotala hlava a způsobily mi

---

11 Parafraze biblického „do času a časů a poloviny času“ — pozn. překl.

závrat. Předvedl mi, že stroj mého člověka není schopen vykonat devadesát procent toho, co by měl vykonat. Odcházel jsem poněkud schlíplý. Nicméně napadlo mě, že kniha se možná plete, a vynálezce jsem najal, aby mi za týdenní mzdu třicet pět dolarů ten stroj postavil s tím, že uhradím veškeré náklady. Trvalo mu hodně týdnů, než ho postavil. Po několika dnech mě vždy navštívil, aby hlásil pokrok, a já brzy postřehl z jeho dechu a chůze, že týdně utratí třicet šest dolarů za whisky, ne-dařilo se mi však vypátrat, kde bere ten jeden dolar.

Poté, co jsem v tomto podniku utopil pět tisíc, byl stroj konečně dokončen, ale nefungoval. Dával jedno procento páry, která se ukrývala v libře uhlí, to však nestálo za řeč. S čajovou konvicí byste dosáhli téhož. Nabídl jsem stroj člověku, jehož rodinu jsem pronásledoval, ale bez úspěchu. Tak jsem tu věc zahodil a poohlížel se po něčem novém. Vzplál jsem nadšením pro páru, a tak jsem si pořídil nějaké akcie hartfordské společnosti, která plánovala výrobu, prodej a všeobecný převrat s využitím nového typu parního táhla. Během šestnácti měsíců parní táhlo vytáhlo z mojí kapsy třicet dva tisíc dolarů, potom se pokazilo a já byl opět sám na světě a neměl se čím zaměstnávat.

Jenže znovu jsem si něco našel. Vynalezl jsem album výstřižků — a mohu-li se pochválit, bylo to jediné rozumné album výstřižků, které jsem kdy viděl. Dal jsem si ho patentovat, svěřil jsem ho rukám svého starého blízkého přítele, který mě onehdy zainteresoval na patentech, a on na něm vydělal slušné peníze. Zanedlouho, právě když mi měly začít chodit peníze z mého podílu, jeho firma zkrachovala. Netušil jsem, že jeho firma míří ke krachu — nic o tom neříkal. Jednoho dne mě požádal, abych firmě věnoval pět tisíc dolarů, a pravil, že je ochoten vyplatit sedmiprocentní úrok. Jako záruku nabídl firemní dluhopis. Požádal jsem o indosanta. Dost ho to překvapilo a řekl, že kdyby indosanti byli po ruce a snadno k mání, nechodil by pro peníze za mnou, ale získal

by je kdekoli jinde. To znělo logicky, a tak jsem mu dal pět tisíc dolarů. Zmizely během tří dnů — a po dvou nebo třech letech se mi z těch peněz vrátily dva tisíce dolarů.

Se zmíněnými pěti tisíci dolary se pojí příběh. Začátkem roku 1872 mi z Kalifornie napsal Joe Goodman, že jeho přítel senátor John P. Jones v Hartfordu zakládá konkurenci pojišťovně Travelers Accident Insurance Company a Jones po Joeovi chce, aby vzal cenné papíry za dvanáct tisíc s tím, že o ty peníze určitě nepřijde. Joe mi nyní navrhoval, že tuto příležitost převede na mě, a tvrdil, že kdybych do takového podniku šel, je si jistý, že Jones mě ochrání před ztrátou. A tak jsem nakoupil cenné papíry a stal se členem správní rady. Jonesův švagr Lester působil dlouhou dobu v Travelers Company jako aktuár. V tuto chvíli se přesunul do naší společnosti a začali jsme podnikat. Členů správní rady bylo pět. Tři z nás se půldruhého roku účastnili každého jednání. Po osmnácti měsících firma zkrachovala a já byl lehčí o dvacet tři tisíc dolarů. Jones se v New Yorku chvíli zdržoval v hotelu, který koupil (v hotelu St. James), a já za ním poslal Lestera, aby zjistil, existuje-li možnost získat dvacet tři tisíc dolarů. Jenže Lester se vrátil a hlásil, že Jones strká peníze do tolika věcí, že je v pořádné finanční tísní, a byl by rád, kdybych mohl posečkat. Netušil jsem, že Lester se opírá o svou obrazotvornost, nicméně bylo tomu tak. Jonesovi o tom vůbec nic neřekl. Jeho historka však působila věrohodně, protože mi bylo známo, že Jones buduje napříč celým Jihem řetězec továren na výrobu umělého ledu — ještě nic nemělo tak blízko k Velké čínské zdi. Věděl jsem, že ty továrny ho stály řádově milion dolarů a že lidi dole na Jihu nikdo nenaučil zbožňovat led, takže o žádný nestojí a žádný si nekoupí — že jeho Velká čínská zeď je tudíž naprostým prodělkem a debaklem. Také jsem věděl, že Jonesův hotel St. James už nevynáší, protože Jones, muž velkého srdce tvořeného

z devadesáti devíti procent ryzí štědrostí — což platí dodnes —, naplnil svůj hotel od střechy po sklep chudým příbuzenstvem, které posbíral po všech čertech — instalatéry, zedníky, zkrachovalými pastory a vlastně všemi různorodými typy lidí, kteří neměli ponětí o podnikání v ubytovacích službách. Také mi bylo známo, že v hotelu nezbyl ani jeden pokoj pro veřejnost, protože na Jonesovo pozvání všechny jeho pokoje zabírali další chudí příbuzní posbíraní po všech čertech a čekali, až jim Jones sežene lukrativní zaměstnání. Také mi bylo známo, že Jones koupil kus státu Kalifornie, na němž se nacházejí rozsáhlé městské pozemky, prostor pro železniční tratě a moc pěkný, rozlehlý a hodnotný přístav v pobřežní části města, a že se Jones kvůli tomuto majetku dostal do dluhů. Byl jsem tudíž ochotný počkat. Mimo jiné jsem si uvědomoval i to, že Jones sice slíbil ochránit před ztrátou Joesa Goodmana, ale mně nic takového neslíbil.

Jak měsíce ubíhaly, Lester se tu a tam sám od sebe nabídl, že pojedje za Jonesem. Jeho návštěvy nic nepřinesly. Pravdou je, že Lester se Jonese bál a považoval za choulostivé obtěžovat ho mojí záležitostí, když jeho hřbet tíží tolikeré břímě. Raději přede mnou předstíral, že navštívil Jonese a zmínil se mu o mojí záležitosti, přestože ve skutečnosti se mu o ní nezmínil ani jednou. Po dvou nebo třech letech pan Slee z naší elmirské uhelné společnosti navrhl, že si o tom s Jonesem promluví, a já souhlasil. Slee navštívil Jonese a svým taktním a diplomatickým způsobem začal směřovat hovor k mojí záležitosti, ale ještě než doopravdy spustil, Jones vzhledl a povídá:

„Chcete říci, že Clemens ty peníze nikdy nedostal?“

Ihned vytáhl šek na dvacet tři tisíce; řekl, že měl být vyplacen už dávno, a že kdyby znal okolnosti, byl by vyplacen v okamžiku splatnosti. Po tomto světě nechodí mnoho Johnů P. Jonesů.

Odehrálo se to na jaře roku 1877. S uvedeným šekem v kapse jsem byl opět připraven usilovat o náhlé zbohatnutí. 1877 Čtenář, ošálený tím, co jsem vykládal o svých eskapádách, zkratkovitě dospěje k závěru, že jsem se hned pídil po nějaké nové příležitosti. Nic takového jsem neudělal. Už jsem se spálil. Se spekulacemi jsem nechtěl mít nic společného. Generál Hawley mi vzkázal, abych se zastavil v redakci *Courantu*. Šel jsem tam se svým šekem v kapse. Narazil jsem na mladého chlapíka, který říkal, že je reportérem jedněch novin z Providence, ale že se teď věnuje něčemu jinému: že pracuje s Grahamem Bellem a je zmocněncem pro nový vynález jménem telefon. Domníval se, že se v něm skrývá úžasné bohatství, a chtěl po mně, abych si koupil nějaké akcie. Odmítl jsem. Privil jsem, že už se nikdy více nehodlám pouštět do divokých spekulací. Nato mi nabídl akcii za dvacet pět. Já řekl, že o ni nestojím za žádnou cenu. Jeho horlivost vzrostla — naléhal, abych jich koupil jen špetku — za pět set dolarů. Navrhl, že za pět set dolarů jich dostanu, kolik chci — nabídl mi, že je mohu nabrat rukama a odměřit v buřince — řekl, že mi za pět set dolarů nechá plnou buřinku. Jenže já se už jednou spálil a odolával jsem všem těmto pokušením — odolal jsem jim snadno — poroučel jsem se s netknutým šekem, abych z něj nazítří půjčil pět tisíc proti směnce bez rubopisu svému příteli, který o tři dny později zbankrotoval, jak už jsem vylíčil.

1878 Zhruba koncem roku (nebo možná začátkem roku 1878) jsem natáhl telefonní drát ze svého domu dolů do redakce *Courantu*, jediný telefonní drát v celém městě a *první* na světě, který kdy byl využit v soukromém domě, a to z praktických důvodů.

Mně onen mladý muž žádné akcie prodat nedokázal, ale několik buřinek jich prodal za pět tisíc dolarů starému prodavači suchého zboží z Hartfordu. Těch pět tisíc bylo celé prodavačovo jmění. Ukládal si ho půl života. Je zvláštní, jak pošetilí lidé

umějí být a do jakého zhoubného rizika se hrnou, když chtějí rychle zbohatnout. Když jsem o tom člověku slyšel, bylo mi ho líto. Napadlo mě, že bych ho byl mohl zachránit, kdybych býval měl příležitost svěřit se mu se svými zkušenostmi.

Dne 10. dubna 1878 jsme odpluli do Evropy. Byli jsme pryč čtrnáct měsíců, a když jsme se vrátili, jednou z prvních věcí, kterou jsem viděl, byl onen prodavač, který se projížděl přepychovou bryčkou, a všude kolem zástupy olivrejovaných sloužících — jeho telefonní akcie sypaly papírové vládní peníze do jeho domu v takovém množství, že je musel přehazovat lopatou. Je nepochopitelné, že neznalí a nezkušení tak často a tak nezaslouženě uspějí tam, kde ti, kteří vědí a zaslouží si to, krachují.

Vraťme se však k mým dobrodružstvím v nakladatelském podnikání.

Sobota 26. května 1906

Pan Clemens se stává sám sobě nakladatelem a Webstera dělá generálním zmocněncem ve firmě Nakladatelé Webster a spol. — Webster úspěšně vydává „Huckleberryho Finna“ — Whitford z firmy Alexander & Green získává smlouvu — Přednáškové turné s Georgem Cablem — Rozlučkový proslov 19. dubna

Jak už jsem poznamenal, přesunul jsem svého synovce Webstera z vesnice Dunkirk ve státě New York, aby se místo mě věnoval té úplně první záležitosti s patentovými právy, za což dostával plat patnáct set dolarů. Onen podnik mi prodělal čtyřicet dva tisíc dolarů, pomyslel jsem si tudíž, že nastal vhodný čas skoncovat s ním. Měl jsem v plánu stát se svým vlastním nakladatelem a tu práci jsem svěřil mladému Websterovi. Soudil, že zatímco se bude učit řemeslu, zasloužil by si dva a půl tisíce dolarů ročně. Vzal jsem si den nebo dva na rozmyšlenou a na důkladné prozkoumání. Pokud mi bylo známo, šlo o zcela novou myšlenku. Pamatuji se, že tiskařští učňové nedostávali žádnou mzdu. Na dotázání jsem se dozvěděl, že stejné je to u kameníků, zedníků, klempířů a ostatních. Zjistil jsem, že dokonce ani právníci nebo medicí nedostávají mzdu za učení se řemeslu. Vzpomínám si, že na řece adept lodivodského řemesla nejenže nedostával nic na způsob mzdy, ale ještě musel vyplatit některému z lodivodů sumu v hotovosti, kterou neměl — celkem slušnou sumu. Tak jsem to musel udělat i já. Zaplatil jsem Bixbymu sto dolarů, které jsem si předtím musel půjčit. Od člověka, který říkal, že se učí na kněze, jsem se dozvěděl, že ani Noe prvních šest měsíců nedostával mzdu — zčásti kvůli počasí a zčásti proto, že se učil navigovat.

Výsledkem těchto mých úvah a výzkumů bylo, že jsem uvěřil, že ve Websterovi jsem si zajistil něco, co dějiny ještě nikdy

nepoznaly. A také jsem uvěřil, že nějaký mladý zálesák, který začíná život v New Yorku bez jakéhokoli vybavení, bez jakékoli prokazatelné hodnoty, bez jakékoli potenciální hodnoty, leč schopný bez mrknutí oka navrhnout, že se bude učit řemeslu na útraty jiného člověka a bude za toto dobrodiní inkasovat roční sumu převyšující částku, kterou kdy jakýkoli prezident Spojených států dokázal ušetřit ze svého honoráře za řízení nejkomplicovanější země této planety, tedy až po Irsku, určitě stojí za to, abych si ho podržel — a to okamžitě — pro případ, že by chtěl utéct. Domníval jsem se, že pokud něco z jeho gigantického podílu na věci A lze odklonit ke krytí věci B, výsledkem pro mě bude zisk dostatečného jmění.

Vsadil jsem Webstera do firmy — do firmy nazvané Nakladatelé Webster a spol. — a slavnostně jsem ho zavedl do dvou kanceláří pronajatých za rozumnou cenu v prvním patře budovy kousek pod Union Square, už si nepamatuji kde. K ruce měl jednu dívku, asi maskulinní příručí s platovým výměrem zhruba osm set dolarů. Krátce měl Webster ještě jednoho pomocníka. Byl to člověk, který se dlouho motal kolem vydávání knih pro předplatitele, věděl o tom všechno a byl schopen to Webstera naučit — což udělal — já platil náklady na výuku. 1884 Teď mluvím o začátku roku 1884. Svěřil jsem Websterovi dostatečný kapitál a spolu s ním jsem mu předal rukopis „Huckleberryho Finna“. Webster měl funkci generálního zmocněnce. Jeho úkolem bylo jmenovat podřízené zástupce po celé zemi. Tou dobou existovalo šestnáct takových poboček. Pracovali pro ně agitátoři, kteří agitovali. V New Yorku měl Webster vlastního podřízeného zástupce.

Než se vůbec realizovaly všechny tyto drobné detaily, o kterých mluvím, pečlivý Webster zdůraznil, že ještě před jakýmkoli skutečným počínem se musí sepsat, podepsat a zpečetit smlouva. To se zdálo rozumné, ačkoli mě samotného by to nenapadlo — chci

řící, že to *bylo* rozumné, protože já to nevymyslel. Webster tudíž sehnal přítele Whitforda, aby sepsal smlouvu. Začínal jsem Webstera nesmírně obdivovat a v této fázi procesu se ve mně vzvedl jeden z návalů přebujelé velkorysosti; než jsem začal myslet, pokusil jsem se převést na Webstera desetinový podíl na tomto podniku, a to nádavkem k jeho mzdě a zcela zdarma. Webster okamžitě odmítl — samozřejmě s obvyklými projevy díky. Můj obdiv k němu se posunul o stupeň výš. Velmi dobře jsem věděl, že mu nabídím partnerský podíl, který v nejbližších devíti měsících vyneseme dvakrát nebo třikrát víc než jeho mzda, on to ale netušil. Chladně a moudře hleděl s rezervou na všechna má prococtví týkající se značného komerčního potenciálu „Huckleberryho Finna“. A toto byl další důkaz, že jsem ve Websterovi našel poklad, muže, který se nenechá vyprovokovat, muže, který neztratí hlavu, muže obezřetného, muže, který ve věcech, které nezná, nebude jakkoli riskovat. Pokud to nebude na cizí účet, pochopitelně.

Jak jsem říkal, smlouvu sepsal Whitford z Dunkirku ve státě New York, který zrodil jak Whitforda, tak Webstera, a ještě neprošla sítí. Whitford měl tu výsadu podepisovat se „z firmy Alexander & Green“. Alexander a Green měli skvělý a výnosný podnik a ne dost svědomí, aby ho brzdili — tato skutečnost se poměrně výrazně projevila minulý rok, kdy přišlo zemětřesení, které vytřepalo vnitřnosti ze tří velkých společností poskytujících životní pojištění. Alexander a Green měli kanceláře v Mutual Building. Drželi si sbírku dvaceti pěti placených právníků a Whitford byl jedním z nich. Měl dobráckou povahu, byl úslužný, nezměrně nevzdělaný a byl nadán hloupostí, která by se nejméně čtyřikrát omotala kolem zeměkoule a ještě by bylo možné zavázat ji na mašličku.

První smlouva byla úplně v pořádku. Nebyl s ní žádný problém. Vkládala veškeré povinnosti, veškeré náklady, veškeré závazky, veškerou zodpovědnost na *moje* bedra, tedy tam, kam patřily.

Spojení Webstera a Whitforda bylo vskutku šťastné. Pohled na množství toho, co tihle dva společně nevěděli o čemkoli, mě ohromoval a ochromoval víc, než kdybych hleděl na roztráštěnou Mléčnou dráhu, jejíž kusy a cary prolétají oblohou. Když došlo na odvalu, mravní či fyzickou, žádnou neměli. Webster se bál pustit do čehokoli na způsob podnikání, aniž by ho právník nejprve ujistil, že se nepouští do něčeho žalovatelného. Whitford byl žádán o konzultaci s četností tak blízkou neustálosti, že byl zhruba stejně nedílnou součástí osazenstva jako ono děvče a expert na předplatné. Jenže vzhledem k tomu, že ani Webster, ani Whitford neměli žádnou osobní zkušenost s financemi, Whitford nebyl nákladný činovník, i když si pravděpodobně myslel opak.

Na přelomu podzimu jsem se vydal s Georgem W. Cablem na čtyřměsíční předčítací tažení Východem a Západem — vůbec poslední pódiový počín, který jsem měl ve své zemi uskutečnit. V té době jsem se rozhodl, že pokud mě k tomu nedovede finanční nutnost, už nikdy víc nebudu okrádat veřejnost z pódia. Po jedenácti letech se finanční nutnost objevila a já přednášel a předčítal po celé zeměkouli.

Od té doby uplynulo deset let, během nichž jsem přednášel a předčítal zdarma, pro veřejné blaho. Na přednášce o Robertu Fultonovi, ve prospěch nadace nesoucí jméno zesnulého Roberta Fultona, jsem se devatenáctého minulého měsíce veřejně a formálně rozloučil s pódiem — což jsem nikdy dřív neudělal.

Zdá se, že jsem se od Webstera a Whitforda docela dost odchýlil, ale to nevádí. Je to jeden z oněch případů, kdy vzdálenost propůjčuje pohledu na věc kouzlo. Webster s „Huckleberrym Finnem“ uspěl a o rok později mi předal firemní šek na padesát čtyři tisíc pět set dolarů. Zahrnoval patnáct tisíc dolarů kapitálu, který jsem původně svěřil já jemu.

Opět jsem zakusil nové zrození. Soudím, že jsem se narodil vícekrát než kdokoli jiný s výjimkou Křišny.

Pondělí 28. května 1906

Pan Clemens se zastavuje za generálem Grantem právě ve chvíli, kdy se Grant chystá podepsat smlouvu se Century Company, která slibuje desetiprocentní autorskou odměnu za vydání jeho pamětí — Pan Clemens jej od toho odrazuje a nakonec se rozhoduje vydat je sám — Podmínky, za nichž byly vydány

Webster přišel s myšlenkou, že mě objevil pro svět, ale ohledně toho byl snesitelně uměřený. Kolem svého vejce kdákal mnohem méně než Webb a Bliss.

Nikdy jsem neměl v úmyslu vydávat knihy kohokoli jiného, jen svoje vlastní. Od tohoto rozumného záměru mě odvrátila náhoda. Tou byla kniha vzpomínek generála Granta. 1884 První týden v listopadu 1884 jsem jednou večer přednášel v Chickering Hall a poté jsem kráčel k domovu. Byla deštivá noc a venku se pohybovalo sotva pár lidí. Uprostřed černého zálivu mezi lampami vykročily ode dveří dvě mlhavé postavy a šly přede mnou. Zaslechl jsem, jak jedna z nich říká:

„Víš, že se generál Grant konečně rozhodl napsat a vydat svoje paměti? Dneska to dost mnohomluvně oznámil.“

To bylo všechno, co jsem slyšel — jenom tato slova —, a napadlo mě, jaké mám štěstí, že jsem dostal možnost je vyslechnout.

Ráno jsem si vyšel a zavítal jsem za generálem Grantem. Našel jsem ho v knihovně se synem, plukovníkem Fredem Grantem. Generál řekl zhruba následující:

„Posadte se a vydržte, než podepišu smlouvu...“ A dodal, že je na knihu, kterou se chystá napsat.

Fred Grant se zřejmě zabýval čtením finální verze a zkoumáním smlouvy. Shledal ji uspokojující, což také řekl, a jeho otec nakráčel ke stolu a uchopil pero. Možná by pro mě bylo lepší, kdybych ho býval nechal být, ale já to neudělal. Právil jsem:

„Nepodepisujte to. Ať mi ji plukovník Fred nejprve přečte.“

Plukovník Fred ji přečetl a já řekl, jak jsem rád, že jsem přišel včas, abych zasáhl. Druhou smluvní stranou byla Century Company. Navrhovala, že generálovi vyplatí desetiprocentní autorskou odměnu. Samozřejmě to byl nesmysl — ale návrh měl kořeny v neznalosti, nikoli neúctě. Velká Century Company věděla všechno o vydávání časopisů; v tomto odvětví je nikdo nemohl už ničemu naučit; ale v té době dosud nenabyli žádnou zkušenost s vydáváním pro předplatitele a hlavy měli plné pouze vydávání pro volný prodej. Možná dokonce neměli ani žádnou užitečnou zkušenost s vydáváním pro volný prodej, jinak by nežádali generála Granta, aby poskytl knihu za honorář, který se běžně nabízí autorům bez jména a pověsti.

Vysvětlil jsem, že takové podmínky by nikdy neměli předložit; že jsou špatné, nepřiměřené a neopodstatněné. Řekl jsem toto:

„Vyškrtněte těch deset procent a místo nich dejte dvacet procent. Ještě lépe, dejte místo nich sedmdesát procent z čistého zisku.“

Generál se zpěchoval, a to dosti rozhodně. Privil, že za takových podmínek mu vůbec nezaplatí.

Ujistil jsem ho, že to nebude mít žádné následky, protože v Americe není renomovaný nakladatel, který by mu velmi rád nezaplatil.

Generál stále vrtěl hlavou. Stále si přál podepsat smlouvu, tak jak byla.

Podotkl jsem, že stávající smlouva obsahuje urážlivý detail, s nímž jsem se nesetkal ani v desetiprocentní smlouvě těch nejobskurnějších autorů — tato smlouva nejen navrhuje takovému velikánovi, jakým je generál Grant, desetiprocentní autorskou odměnu, ale také má v podmínkách, že z těchto deseti procent musí jít nějaký triviální příspěvek na mzdu zaměstnanců, kteří

budou pracovat na knize, na pronájem prostor, na zametání kanceláří a podobné nesmysly. Řekl jsem, že by měl dostat tři čtvrtiny zisku a nechat nakladatele, aby ze své zbylé čtvrtiny platil průběžné náklady.

Ten nápad generála Granta rozrušil. Pomyslel si, že ho staví do pozice zloděje — zloděje, který okrádá nakladatele. Namítl jsem, že důvodem, proč na to pohlíží jako na zločin, je jeho zanedbané vzdělání. Ujistil jsem ho, že nejde o zločin a nic to nezmění na tom, že ho v nebi odmění dvojitou svatozáří. Kdyby k tomu někdy došlo, bylo by to tak.

Generála nic nezviklalo a vyzval mě, abych uvedl nakladatele, který by byl ochoten dopustit se na něm takového šlechetného skutku. Uvedl jsem American Publishing Company z Hartfordu. Zeptal se, zda mohu doložit své stanovisko. Řekl jsem, že prostřednictvím telegrafu jsem schopen předložit důkaz do šesti hodin — tři hodiny, než moje depeše dorazí do Hartfordu, tři hodiny, než Bliss odešle stejným těžce naloženým elektrickým vlakem zprávu, že s radostí přijímá — kdyby snad potřeboval odpověď rychleji, vyrazím pěšky do Hartfordu a převezmu ji.

Generál se stále vzpíral. Jenže Fred Grant začínal být naložený. Navrhl, abychom smlouvu s Century Company nechali dvacet čtyři hodin ležet na stole a mezitím by se mohla prozkoumat a prodiskutovat situace. Privil, že v této záležitosti není místo pro sentiment; že jde čistě o obchod a mělo by se to posuzovat pouze z tohoto hlediska. Jeho poznámka o sentimentu se ukázala jako nosná. Důvod byl následující. Grantova a Wardova makléřská firma — sestávající z generála Granta, pana Warda (kterému se jistý čas říkalo „malý Napoleon finančnictví“) a Wardova společníka Fische — ošulila generála Granta o poslední drobák, který na tomto světě měl. A ve chvíli, kdy nevěděl, kam se vrátit, aby si vydělal na chleba,

Roswell Smith, šéf Century Company, ho požádal o čtyři časopisecké články věnované určitým významným bitvám občanské války, přičemž za jeden článek nabízel pět set dolarů. Tato nabídka připadala zoufalému zasloužilému hrdinovi jako tonoucímu ono pověstné stěblo. S vděčností se jí chytil. Napsal články a předal je vydavatelství. Hravě mohly mít cenu deseti tisíc dolarů za kus, ale on to nevěděl. Čtyřikrát pět set dolarů se mu za hrstku zábavných a nenáročných slátanin zdálo jako pohádková odměna.

Teď jevil pramalou ochotu zběhnout od svých dobrodinců. Díky vojenskému mozku a výcviku v tom sparťoval nedostatek loajality. Pokud si dobře vzpomínám, jeho první článek zvedl počet předplatitelů Century Company ze sta tisíc na dvě stě dvacet tisíc. Reklamní stránky v tiskovinách společnosti měly tudíž v onom měsíci více než dvakrát takovou hodnotu, než jaké dosáhly v kterémkoli předchozím měsíci. Řekl bych, že tento nárůst přízně ve zmíněném měsíci by se dal odhadem vyčíslit na osm tisíc dolarů. A to je jen opatrný, zdrženlivý odhad.

Zdvojení počtu předplatitelů bylo souzeno udržet se celé roky. Příjmu, který časopis získával z reklamy, bylo souzeno vzrůst pro následujících šest let o osm nebo deset tisíc dolarů měsíčně. Dodal jsem, že každý z článků generála Granta stál za deset tisíc dolarů, nikoli pět set. Mohl jsem říci, že každý z těch čtyř článků stál za dvacet pět tisíc dolarů, a ještě bych se krotil.

Začal jsem předhazovat American Publishing Company. Tvrdil jsem, že toto nakladatelství bylo jakožto uchazeč o knihu Grantových pamětí první v poli a že by mělo dostat možnost předložit nabídku ještě před Century Company. Zdálo se, že pro generála Granta je to novinka. Připomněl jsem mu tedy, že během domněle pohádkově výnosných časů firmy Grant & Ward jsem ho jednou v jeho soukromé úřadovně

důrazně oslovil, pomáhaje mu zkonzumovat jeho oběd, a prosil ho, aby sepsal své paměti a poskytl je American Publishing Company. Tehdy dosti rozhodně odmítl s tím, že nepotřebuje peníze a že není literát a neumí napsat paměti.

Myslím, že pro tentokrát jsme záležitosti smlouvy odložili kvůli dušenině, a pokračovali jsme příští ráno. V mezičase jsem hodně přemýšlel. Velmi dobře jsem věděl, že American Publishing Company by ráda získala paměti generála Granta za podmínky tříčtvrtinového zisku pro něj a čtvrtinového pro sebe. Dokonce jsem velmi dobře věděl, že v celé zemi není jediný nakladatel — tím myslím nakladatele se zkušenostmi s podnikáním v oboru publikací pro předplatitele —, kterého by nepotěšilo získat Grantovu knihu za takových podmínek. Bez stínu pochybnosti jsem očekával, že nakonec předám onu knihu Franku Blissovi a American Publishing Company a obohatím to doupě plazů — jenže pak jsem dostal jiný, strážlivý nápad. Přemítal jsem o tom, že American Publishing Company mě roky okrádá a z výnosů buduje teologické pobočky a že teď se mi naskytla příležitost nakrmit starodávnou zášť, kterou jsem k nim choval.

Na druhé poradě s generálem a Fredem generál projevil něco ze skromnosti, která byla tak významným rysem jeho povahy. Generál Sherman vydal u Scribnerů dva svazky svých pamětí a jejich vydání bylo významnou událostí. Generál Grant se zamyslel:

„Sherman mi říkal, že jeho zisk z té knihy dělal dvacet pět tisíc dolarů. Vy se domníváte, že bych za svou knihu mohl dostat také tolik?“

Řekl jsem, že se nejen domnívám, ale dokonce *vím*, že vydělá mnohem více než dvacet pět tisíc — že Shermanova kniha mířila do volného prodeje; že to je kniha volající po distribuci formou předplatného a měla vyjít tímto způsobem; že jen málo knih

je vhodných pro tento nakladatelský postup, ale že paměti tak proslulých osobností, jakými jsou Sherman a Grant, jsou pro to speciálně uzpůsobené; že kniha, která obsahuje materiál přesně vyhovující tomuto postupu, vydělá na předplatném osmkrát až desetkrát více, než kdyby zamířila do volného prodeje.

Generál měl své pochybnosti, že paměti vynesou dvacet pět tisíc dolarů. Otázal jsem se proč. Odpověděl, že již provedl pokus, získal důkaz a dospěl k závěru. Podivil jsem se, kde mohl získat takový důkaz a jak mohl dospět k závěru, a on mi to vysvětlil. Řekl, že Roswellu Smithovi nabídl své paměti za dvacet pět tisíc dolarů a že návrh vyděsil Smithe natolik, že sotva popadal dech, když odmítal.

Potom jsem dostal nápad. V tu chvíli mi totiž došlo, že já sám jsem nakladatel. Předtím jsem na to ani nepomyslel. Navrhl jsem:

„Prodejte ty paměti *mně*, generále. Jsem nakladatel. Zaplatím dvojnásobek. V kapse mám šekovou knížku; teď hned si vezměte šek na padesát tisíc dolarů a sepišme smlouvu.“

Generál Grant to zavrhl stejně rychle, jako Roswell Smith zavrhl výše zmíněnou nabídku. Prohlásil, že nic takového nebude poslouchat. Řekl, že jsme přátelé, a kdyby se mi nepodařilo vydělat na jeho knize peníze... Tady se zarazil a pravil, že není čas zacházet do podrobností, že zkrátka nehodlá napomáhat příteli pouštět se do jakéhokoli podobného rizika.

Na to jsem řekl:

„Svěřte mi tu knihu za podmínku, které jsem vám už navrhoval do smlouvy s lidmi ze Century Company — dvaceti-procentní autorská odměna, nebo místo toho sedmdesát pět procent zisku z publikace a já ze své čtvrtiny zaplatím všechny průběžné náklady, jako jsou mzdy a podobně.“

Zasmál se tomu a otázal se, kolik na tom zbytku vydělám.

Řekl jsem, že sto tisíc dolarů během šesti měsíců.

Právě jednal s literátem. Pod tíhou všech tradic si byl vědom, že literáti jsou přelétavé, dobrodružné a nepraktické osoby a o záležitostech obchodu nevědí ani tolik, aby se schovali, když přší, či při jakékoli jiné příležitosti. Neřekl, že nepřikládá žádný význam těmto vzletům mojí představitosti, protože byl příliš laskavý, aby vyřkl něco zraňujícího, ale raději to měl říci, neboť věc takto viděl s desetinásobným důrazem a ten pohled těžce dosedl na celou zem. Zeptal se mě, předpokládám, že jen proto, aby udržel konverzaci, na čem se zakládá můj sen — pokud tedy má nějaký základ.

Já odpověděl:

„Zakládá se na rozdílu mezi vaší a mojí literátskou komerční hodnotou. Každé z mých prvních dvou knih se prodalo sto padesát tisíc výtisků — tři a půl dolaru za svazek v plátně, vzácnější svazky za vyšší cenu podle vazby — těch sto padesát tisíc knih stálo v průměru čtyři dolary za kus. Vím, že vaše komerční hodnota může být bez potíží čtyřikrát vyšší než moje; tudíž také vím, že lze zcela bezpečně odhadnout, že vaší knihy se prodá šest set tisíc jednotlivých svazků a že váš čistý zisk bude půl milionu dolarů a že můj čistý zisk bude sto tisíc.“

O té záležitosti jsme dlouho debatovali. Nakonec generál Grant telegrafoval svému blízkému příteli Georgi W. Childsovi z filadelfského *Ledgeru*, aby přijel do New Yorku a přispěl svým názorem. Childs přijel. Přesvědčil jsem ho, že Websterovo nakladatelské soukolí je postačující a v dobrém stavu. Poté Childs vynesl rozsudek: „Dej tu knihu Clemensovi.“ Plukovník Fred Grant potvrdil a zopakoval verdikt: „Dej tu knihu Clemensovi.“ A tak byla sepsána a podepsána smlouva a Webster se hned chopil svého nového úkolu.

Na základě mojí stávající smlouvy s Websterem mu náležela pouze mzda ve výši dvou a půl tisíce dolarů ročně. Když jsem mu zdarma nabídl podíl na onom podniku, odmítl ho